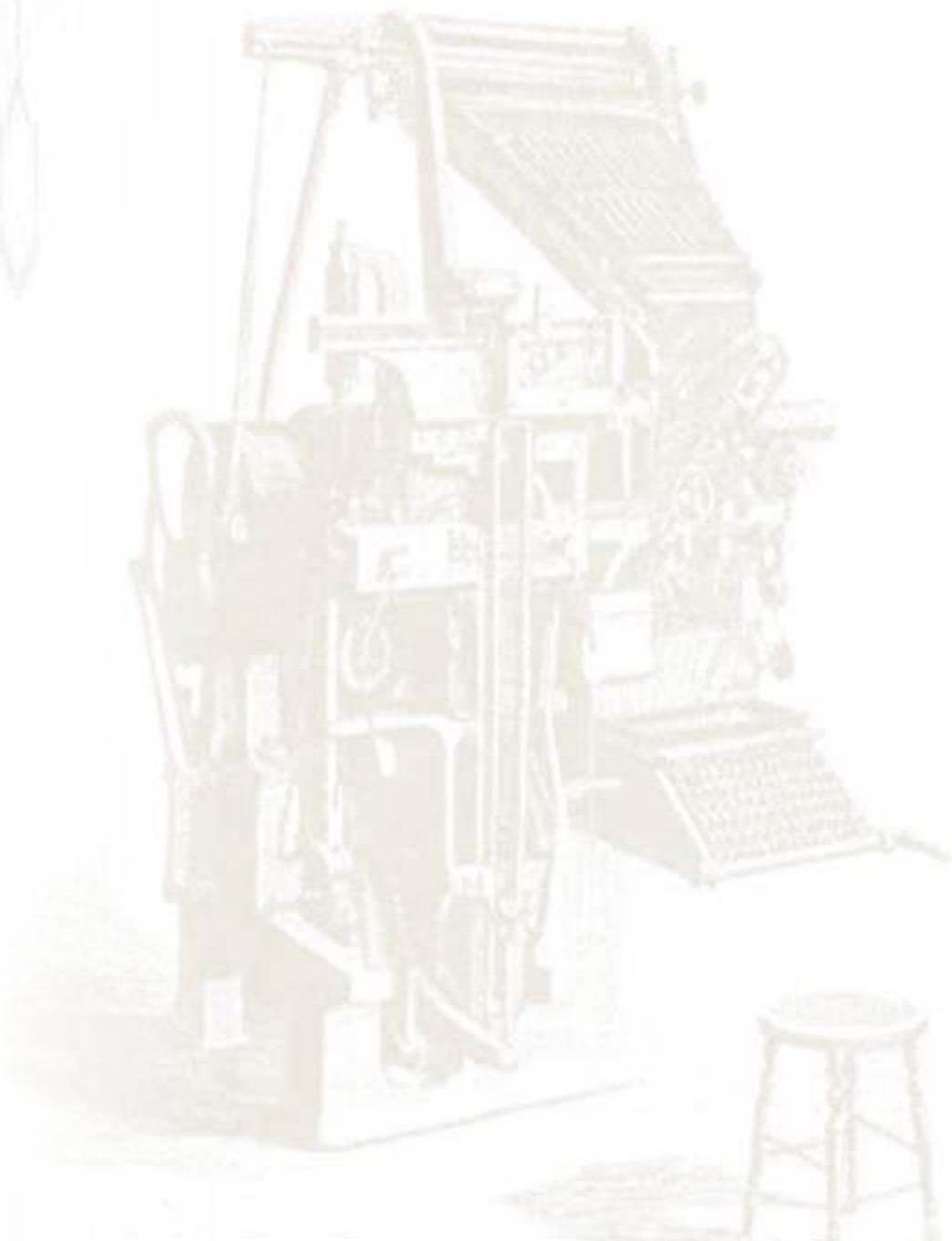

GUTENBERG

Universul cărții

Salonul Literar

Împreună cu P. V. REPUBLICA ROMÂNIA

GUTENBERG

Revista de cultură și literatură a Fundației Gutenberg
Fundată în 1998

Fondat 2013

Editura Gutenberg

Anul XII
Nr. 44
SEPTEMBRIE, 2020

GUTENBERG

N
I
V
E
R
S
U
L

PUBLIKAȚIE TRIMESTRIALĂ EDITATĂ
DE EDITURA GUTENBERG UNIVERS ARAD - ROMÂNIA

Anul XII, Nr. 44
Septembrie 2020

CĂRȚII

COLEGIUL REDACȚIONAL

Flavius ȘTEȚCU - Director Tipografia Gutenberg Arad

Florica R. CÂNDEA - Redactor șef

Carina BABA - Redactor șef adjunct

COLEGIUL CONSULTATIV

Anton ILICA

Iuliana PINTEA

Emil ȘIMANDAN

Horia TRUȚĂ

REDACTORI / RELAȚII SPECIALE

Lucia BIBARȚ

Mira ODAGIU

Loredana TUDORESCU

IMAGINE CONCEPTUALĂ

Constantin AVADANEI

Ioana NISTOR

FOTO

Mircea BORAN

Mircea IRIMESCU

RELAȚII EXTERNE

Vasile BARBU

Teodor GROZA DELACODRU

Ioan GODJA

Daniela GUMANN

CUPRINS

Documentar- Aradul în timp	3
Dialoguri la Salon	6
Salon Gutenberg	29

D.T.P.

Carina BABA - Concepția copertei

Ecaterina MEHESZ

DISTRIBUIRE

Radu BOLOVAN - chioșc ziare str. Mețianu

Magazin de prezentare, Calea Victoriei nr. 41

*Revista Gutenberg Universul Cărții
fondată în 2009

Revista Gutenberg Universul cărții precizează

Toate materialele publicate pe parcursul anului 2020, vor fi ierarhizate la sfârșitul anului și vor face obiectul Galei Excelenței, conform segmentelor cunoscute ca generice.

Notă: total semnături 2490 (an XII)
total articole 2619(an XII)

Revista se distribuie gratuit, avem colaboratori din toate domeniile, din toată țara, dar o distribuim și înafara țării. Avem și o pagină de facebook, din oricând putem aduna peste cincizeci de membri.

Responsabilitatea asupra conținutului textelor aparține autorilor

PRIN UL MÂ KINLI OAMENI DE/ F R CARACTER

Anton ILICA

Când am recitit romanul lui Dostoievski, *Idiotul* (1868), am avut revelația bunătății omului, întruchipată de Prințul Mâșkin, și adeseori, când aveam accese de sinceritate, îmi închipuiam că îmbrac recuzitele psihice ale personajului, complex și extraordinar de ... naiv. El simboliza ideea de bunătate și toleranță excesivă, deși romancierul rus, autorul romanului *Crimă și pedeapsă*, o pune pe seama idioțeniei prințului, în urma unei boli cronice. Onest, pur și cinstit până la candoare, Mâșkin, prinț scăpătat, are o decepție sentimentală în urma uciderii miresei sale de către un prieten într-un scenariu spectaculos și macabru, potolindu-și dragostea față de oameni într-un sanatoriu.

Scriitorul lasă impresia că psihologia relațiilor dintre oameni nu-și are spațiu de exprimare a bunătății, că omenirea este obsedată de putere, ierarhizând indivizii în funcție de implicarea acestora în declanșarea unor aversiuni de dominare a altora. Aceste comportamente, în limbajul filosofic, țin de *caracterul omului*, care împarte ferm membrii unei generații în **oameni de caracter** și **oameni fără caracter**. Dar ce înțeleg prin **caracter**, această categorie morală, după care se împart oamenii? Caracterul e ”perseverența într-o credință”, într-o convingere, asimilarea unui principiu care statuează statornicia și verticalitatea omului.

Întreb și-mi las mirarea să se reverse: Ce legătură găsesc între **omul de caracter** și foaia noastră, *Gutenberg*? Ca publicație a Salonului literar și a Tipografiei, semestrialul publicistic a adunat în jur oameni care scriu, creând, divagând, analizând, bârfind, laudând etc. S-a ivit în timp un grup eclectic, care și-a conturat mai apoi *relații de coeziune*, având la temelie interese culturale, personale, orgolii și vocații, aspirații și vanitate, ipocrizie și bunătate. Cu bune și rele, revista crește în valoare cu fiecare număr, deși efortul redactorului-șef, prof.

Floare CÂNDEA, este dedicat calității și alcătuirii unui grup bazat pe afectivitate culturală și estetică. Dar, cum spuneam la prezentarea numărului precedent, *Salonul* și *Foaia culturală* seamănă unui tren care trece prin gări, în care unii coboară, alții urcă, apoi, unii rezistă la hurducături, alții se bucură de confort, astfel că trenul ajunge să fie locuit de cei care dispun de vocație literară și culturală, precum și de aspirația de a da grupului vigoarea specifică ”*oamenilor de caracter*” și de a-i asigura funcționarea în conformitate cu bunătatea emanată de Prințul Mâșkin.

Foaia culturală Gutenberg aspiră spre calitate, prin valoarea articolelor publicate și, deopotrivă, prin calitatea caracterului oamenilor care populează ”salonul”! Vrem relații oneste între colaboratori, vrem colegi de onoare și cu demnitate morală, avem nevoie de oameni cu opinii culturale valoroase și care ne ajută să fie tratați după cum binemerită.

Toți avem invidiile noastre, avem opt dușmani și ceva mărunțiș, dar vine vremea în care simțim epuizarea noastră în fața urii, a disprețului, a fățarniciei, dar și a bunătății, a amăgelii și a virtuților, întreținute de o *frumoasă invidie pozitivă*.

Multora ni se adună numeroase straturi de probleme triste, de iubire, de saturație și ni se pare că totul dincolo de noi e impostură, imoralitate și eșec. Ne ducem traiul în cea mai bună dintre lumi, *lumea Salonului*, pentru că alta mai bună nu avem. *Oamenii de caracter* au cuvântul în suflet, după cum au iubirea princiară în emoții și în elevație. Să fim devotați ideii că dincolo de gestul de a fi găzduți în paginile revistei *Gutenberg* cultivăm prietenia sinceră, așa cum se configurează ea în sufletul și atitudinea ”*oamenilor de caracter*”.

ETIMPUL (S) NE) MAI UIT M?!

Florica R. CANDEA

Scriu din nou, cu foc, ca după potop, un potop ce vine parcă după un prohod al ultimelor luni. Nu am știut ce va scrie domnul profesor dr. Anton Ilica. Cum nici nu știu dacă suntem citați, mai mult sau mai atent. Ori de câte ori văd cete de slujbași ai condeului mă gândesc la începuturi. Care începuturi numără doisprezece înspre treisprezece.

Acum anii au zburat și fiecare știe de adopția asumată. Nu știe multe altele.

Toți sărim coarda.

Toți ne dorim a fi egali. Despe ce vorbim?

Toți venim dar plecăm.

Toți ne destăinuim, cum, când, la cine și de ce?

Crainici, crainiceri de-om fi, ce-om fi, un lucru e cert.

La Noutăți nu se știe la ce costuri se ridică o tipărire de revistă nici abrambureala ultimelor luni.

Cu foc tăcut de acasă sau din spatele ușilor închise, tipografia nu a zis Nu.

Nici lumina de lămpaș în metafore, nici graba Galelor sau a paginilor.

Să fim prieteni dar să ne miștim la bolero.

Cum care prieteni? În lanț... deși... scârțâie... scânțea interesului pe la fess..

Am scris și am urmărit cu ochiul sute de pagini în ultimele luni.

Am primit materiale de la colegi fără a le fi cerut.

Un tren ni se pare viața chiar și prin condei.

Se poate vedea că în ultimele ediții am publicat Dialoguri.

Nu am forțat.

Unii au acceptat.

Alții au amânat.

Alții au refuzat.

Dar? Dar există un mare risc. Acela al sacrificiului propriu.

Cum să cari pe spate pentru chioșc de distribuție?

Cum să cari cutiile de la tipografie, dacă nu prin taxi sau cu mașina redactorului-șef șef-adjunct?

Dar? cine plătește schisme pe care nu le dorim...

E știut ca ochii sunt ferestrele sufletului și noi am văzut. Am știut! Am deschis larg ochii și am știut cât de folosiți suntem.

E vremea de septembrie când poame roșii ard la gard iar noi monitorizăm la Salon postări sau

publicări.

La fel și publicările sub semnătură din revistă pe acest an.

Regulile Galei Excelenței sunt schimbate.

Am instituit o comisie care contabilizează dar și alte distincții.

Salonul Gutenberg, ca o replică a revistei, s-a dorit a fi un spațiu de afirmare, prin publicare, di a creațiilor și a ineditului.

Nu s-a reușit întocmai.

Conjuncturali sau de „drum lung” dumneavoastră știți calea; cărările și pasurile.

Dar mergem foarte dornici înainte. Însă nu cu toți în prima pagină.

Vom respecta generic. Îi vom respecta pe fideli colaboratori. Am avut și câteva... cocoțate dar ... se duc!

Elitele au rămas. Nouă ne pasă de acestea din urmă. Dar ne mai pasă și de așa zisele CV fără biografie sau invers.

Am citit foarte multe asemenea, demne de ciocan și nicovală.

Doamne!!

Oare chiar pierdem trenuri? Ca să ce?

Ca să ne chiar uităm? De ce?

Oare dacă nu vedeam amatorismul și diletantismul mai eram scoasă din lista unei amatoare de circ?

E bine, dragi prieteni să știți ca nu diploma fluturată sau adăugarea ca debut tot Gutenberg la CV contează ci auto selecția ca valoare.

Timpul ne dă zilnic lecții.

E bine, oare, să (ne mai) uităm?

Nu regretăm?

Suntem așa de buni să ne întrecem la bare?

Până și ce e povestea versus povestire că tot așa ne-a sunat una să îi dăm... recomandare.

Se poartă dar... nu încape... la măsuri! Riscuri!

Banalitatea neomenescului trebuie salvată cu orice preț.

Pe curând!

UNCARTIERUITAT AL ARADULUI DRĂGĂȘANI

Horia Truță

În urmă ce ceva vreme, o talentată ziaristă prezenta într-unul din cotidienele arădene, un colț din buza orașului, apropiat centrului civic, alcătuit exclusiv din străzi îngropate în pământ, cu ulițe scâldate în mocirlă și gunoaie în care nici măcar un râtan nu ar accepta, să-și facă siesta.

Pășind pe străzi botezate poetic: Mărgăritar, Ciocârliei, Blanduziei, Trandafirilor, Clopoștilor, sau care te introduc în lumea geografică prin nume ca: Hunedoarei, Șelimbăr, Ialomiței, ori a personalităților: Mihail Kogălniceanu, Cuza Vodă, Sava Tekelija, Veronica Micle, Grigore Ureche etc, vizitatorului i se deschid brutal imagini dezolante care-i frâng și dramul de optimism. Este vorba de Drăgășani, un cartier insalubru al Aradului, ajuns în sărăcie, fără viziune urbanistică, unde trotuarele sunt doar amintiri, iar glodul carosabilului își lasă din plin amprenta pe zidurile caselor scunde, înghesuit așezate și pătate de igrasie. Acolo spațiile verzi sunt simple iluzii, iar semnele de circulație mâncate de vreme te trimit la timpuri de mult apuse. Apăsător de istorie, locul acesta unde nu se întâmplă niciodată nimic bun, este puternic fixat în imobilismul din spatele unor concepții și liste vechi de patrimoniu cultural.

Vatra relativ nouă a orașului de azi, este legată de edificarea în 1552 lângă Mureș, pe locul fostei unități textile Teba, a unei fortificații turcești și a nahiei administrative otomane. După aproape 150 de ani, succesorii imperiali au construit peste ea o cetate nouă, mai încăpătoare, populând teritoriul din afara zidurilor cu diferite etnii. Pe întinsul spațiului insular al Cetății imperiale, dincolo de șanțurile retradei, spre vest și nord, s-a ridicat o așezare cu identitate proprie, numită succesiv Vetro Arad, Civitas Rasciana, Sarkad, Drăgășani. Pe acest teritoriu s-au format primele nuclee urbane, s-au dezvoltat germenii comerțului, a funcționat prima școală pedagogică pentru formarea învățătorilor români, s-au născut, au trăit sau își dorm somnul de veci personalități marcante ale Aradului: episcopi, militari, pictori, scriitori, oameni politici, arhitecți, sportivi, medici, ingineri, comercianți și lista nu se epuizează. Numele și faptele lor sunt scrise azi în cărțile de istorie pe plăci sau alte semne memoriale sau omagiale. Oameni ca Ioan Slavici, Sava Tekelia, Dimitrie Țichindeal, frații Janici, Nicola Alexici, Romul Ladea, Corneliu Minișan, Emil Tabacovici și mulți alții, au fost prezențe vii pe străzile, piețele,

lăcașele de cult, unitățile de învățământ sau arenele sportive din acest cartier.

Private de trepidanta viață social economică pe care au avut-o la început, aceste locuri uitate de edili, au decăzut inspirând un sentiment de revoltă și dezolare. Socotită insalubră și neatractivă, prin anii 70 – 80 ai secolului trecut, zona a fost propusă pentru demolare, oferind astfel, suprafețele necesare construirii unor edificii civile moderne. O perioadă au fost așteptate buldozerele și forfota renașterii din propria cenușă a unui nou cvartal, pe urmă s-a așternut liniștea. O liniște apăsătoare, dușmănoasă, care nu prevestea nimic bun. Vechile industrii năpădite de vegetație și-au încetat rostul, iar ulițele învăluite în pâcla stărnită de orice adiere, au devenit pustii. Încorsetat la est și vest de blocurile noilor cartiere Alfa și Calea Romanilor, împins spre Mureș de zona Centrală, pentru fostul Sarkad, devenit Drăgășani, timpul a fost oprit pentru mai mult de un secol. A rămas o alcătuire ciudată, nedefinită de *nici sat nici oraș*,

cu clădiri modeste, unele, e drept puține, amintind de secolul al XVIII-lea și începutul celui următor. Treptat și acestea au început să dispară, lăsând în urmă amintirea unor vremuri de demult.

Din păcate în prezent se consideră că Piața Avram Iancu, complet bordată cu fronturi construite și guri de străzi plasate pe colțuri și la mijloc, formează limita sudică a zonei comerciale, culturale și turistice arădene. Puțină lume cunoaște, că mai departe, spre Mureș, la nici 200 m se află unul din cele mai vechi centre civice ale orașului, grupat în jurul fostei Piețe de Pește (azi Piața Heim Domokos). Acolo, în secolul al XIX-lea se afla *Corso-ul* arădean, loc de promenadă a protipendadei, flancat de prăvălii la modă, ateliere și localuri cochete. Mai departe, spre vest este un alt nucleu, chiar mai vechi, dezvoltat în jurul Bisericii Sârbești.

Extinderea zonei comerciale și turistice în aceste zone, care de altfel dispun de instalații moderne, ar fi benefică și s-ar putea realiza printr-un proiect ambițios, e adevărat, costisitor, dar de mare efect. Astfel, Piața Veche, străzile Tribunalul Dobra, Tribunalul Axente, Cozia, inoportune traficului modern, devenite pietonale, cu fațadele restaurate și dotări adecvate (terase, cluburi, expoziții etc) pot fi în măsură să atragă interesul publicului. Locul s-ar putea constitui într-o rezervație urbană, care să reprezinte o admirabilă zonă de mers pe jos, o Fussgangerzone cum o numesc germanii, care au extins asemenea cartiere și unde cei care vor să se plimbe o pot face în deplină siguranță. Ar fi o ofertă cultural - turistică generoasă, dar binefăcătoare pentru arădeni.

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU DANIELA GUMANN I CONSTANTIN GUMANN

Iată-ne în casa familiei Gumann Daniela și Constantin, o casă, care, prin tehnica modernă, o vizităm. Chiar suntem foarte bine primiți și omeniți.

Floare Rantea Căndea: - Bună ziua dragi prieteni, vă surprind la o ceașcă de cafea, duminică, în prag de mareț Praznic, Crăciunul.

Daniela Gumann: De regulă mă bucură orice vizită în prag de sărbători, dar și mai mult mă bucur să pot fi pregătită pentru a primi oaspeții așa cum se cuvine și să-mi pot lua timp ca să mă pot bucura de vizita lor. Mereu de Crăciun sunt puternic emoționată pentru că îmi amintește de copilărie, de pregătirile tradiționale, de bunicii materni din satul Grumezoaia, comuna Dimitrie Cantemir. Nu știu astăzi cum se mai păstrează acele datini.

Pentru că ați menționat faptul că eram la o cafea, trebuie să vă spun că de fapt a sta la o cafea este pentru noi (pentru mine și pentru soțul meu) un motiv de a ne întâlni și a ne consulta. Sigur că vă veți întreba cum să ne întâlnim, când locuim în aceeași casă, ei bine, noi avem birouri de lucru separate pentru că fiecare avem stiluri diferite de a lucra: soțul meu lucrează cu fundal muzical, iar mie îmi trebuie liniște perfectă – din acest motiv, prefer să scriu noaptea.

F.R.C. : - Cum e o dimineață de duminică în familie?

D. G.: Duminica mergem la Sfânta Biserică. Nu mereu, dar cât de des putem, iar când se întâmplă, mergem la două slujbe. Prima slujbă la care mergem este la Biserica Catolică austriacă din localitatea în care locuim, aceasta începe la ora 09:00 și se încheie fix la ora 10:00. La ieșirea din biserică ne salutăm cu toți cei pe care îi cunoaștem și nu sunt deloc puțini, unii ne mai atenționează în mod elegant că ne-au simțit lipsa când nu am fost prezenți. De la această slujbă plecăm direct la Biserica Ortodoxă Românească din Salzburg, unde Părintele Viezuianu ne cunoaște pe nume și are mereu câte o binecuvântare specială pentru fiecare. De aici nu poți pleca așa ușor. Aici ai sentimentul de acasă. Vorbim românește, ne cunoaștem cu toți, se organizează mereu pomeniri. De aici plecăm spre casă cel mai devreme la ora 13:00. Așa arată o duminică în familia noastră.

F.R.C. : - Am acum în față, două cărți: „Crăciunul care mi-a schimbat viața” și „Cartea Luminii”. Două cărți de familie, de citit în familie. Mă copleșește îmbinarea Luminii în contextul Crăciunului, când luminițe se cobor și îngerii, scobor. Vă rog să îmi vorbiți despre Pretext ca text și text în context. Să ne întoarcem la Obârșie, la izvor. Știm,

dorul doare în pridvor de amintire. Cum era Crăciunul dvs. acolo în Dulcea Moldovă încărcată de istorie, legendă și dulce grai?

D. G.: Așa este. Dorul e mut, dar doare cumplit și sapă adânc în suflet. Prima dată când am suferit de dor de Crăciun a fost când am plecat în Israel. A venit și momentul Crăciunului când am fost foarte tristă deoarece mă gândeam la mirosul de sarmale și cozonaci, la copiii care veneau cu colinda, la agitația gospodinelor cu bigudiuri pe cap, iar în Israel era liniște și nu se simțea nici un aer de sărbătoare. Îmi era dor de produse de porc, de mâncăruri cu care eram obișnuită. Cine nu știe de câte ori, de dor, ai vrea să pornești pe jos spre casă, să mergi, să mergi și să te mai oprești doar atunci când ajungi acasă la tine, lângă cei dragi oricare ar fi ei – mama, tata, frați, copii, soți. Era primul meu Crăciun când am simțit străinătatea că pe o „închisoare în libertate”. Am fost „condamnată la străinătate!” Venise vremea să mi se facă dor de tot. De mama, de rude și prieteni, de cunoscuți, de locuri dragi, de mâncarea de acasă, de obiceiurile și tradițiile românești, de apa și de aerul de acasă, de orice. Îmi aduceam aminte doar cele frumoase și plăcute. Are mintea omului calitatea asta, de a tria în timp și de a reține doar ce a fost frumos, ce ne-a impresionat plăcut. Tânjești după o pâine caldă, după focul din sobă, după sarmalele și cozonacul făcute de bunica. De sărbători e cel mai greu.

F.R.C. : - Spuneam că putem comunica facil acum. E Sărbătoare. E Ajun de Crăciun. Ce gătește Daniela Gumann?

D. G.: De Crăciun nu lipsește niciodată minunata chișcă tradițională pe care am cunoscut-o din copilărie la bunica. Când eram în România, nu era ceva extraordinar, dar acum, aici, în Austria, deja s-a sesizat măcelarul de unde ne aprovizionăm cu carne și când soțul meu cere 6 metri de maț de porc, l-a întrebat ce fac cu el. Soțul meu i-a explicat și și-a exprimat dorința să-i aducem și lui să guste. Evident că mi-a cerut și rețeta, iar eu mândră foc, i-am dat-o: se păjește multă ceapă, se fierbe pe jumătate orezul, peste carnea tocată se adaugă ceapa și orezul, sare, cimbru, piper. Cu această compoziție umplem mațul nu foarte tare. După ce l-am umplut, turnăm și puțină apă în maț. Îl punem într-o cratiță mare la fiert. Se poate servi și numai fiert, dar eu de fiecare dată, îl mai pun și la cuptor pentru a prinde un gust mai bun. Ce mai gătesc? De Crăciun fac adesea sarmale și salata boef și cozonac pentru că la masa de Anul Nou am grijă să fie câte puțin din pui, pește și porc – așa am învățat de la mama.

F.R.C. : - Ce assortiment pregătește Constantin Gumann.

D. G.: Soțul meu este mereu preocupat cu aprovizionarea, pentru că eu prefer să mă ocup de cele casnice.

F.R.C. : - Observ Casa ca un Obol de suflet. Cum ne o descrieți? Doar e Crăciunul.

D. G.: Casa este așa cum am visat să fie din copilărie. Scara interioară este decorată cu ghirlandă de brad cu luminițe, încă de la începutul lunii decembrie se ține fiica mea de mine să încep decorarea casei, ca să aibă suficient timp să o savureze. Bradul nu lipsește nici în sufragerie și nici la intrarea în casă. Toată luna decembrie ascultăm colinde și confecționez trandafiri din coji de portocală, astfel încât să miroase toată casa a portocală.

F.R.C. : - Este duminică, în casă arde focul. Ce bucate ați ales pentru familia dumneavoastră? Cum gătiți ? Tradițional de acasă sau modern de acasă de Austria? Am să vă surprind cu o colindă. „La toată casa-i Lumină / Ziurel de ziuă / La toată casa-i masa plină / Ziurel de ziuă.” Da, știu, e magnific. Însă am dori să ne surprindeți cu ceea ce ați adus cu voi la Salzburg din comoara corindelor noastre străbune.

D. G.: Am adus la Salzburg cam tot ce mă leagă de copilărie, de cei dragi. În casă mi-am organizat o cameră în stil tradițional românesc unde îmi alin sufletul trist de dorul celor dragi care nu mai sunt. Când merg în vizită la austrieci acasă, înțeleg că eu mi-am aranjat casa în stilul românesc. Numai când plec din România simți că ai nevoie să ți-o aduci aproape. Eu nu pot altfel. Când eram acasă, nu prea ascultam cântecele patriotice, iar acum le caut și le cânt. Acum am și port costum popular românesc, și-l port cu atâta drag.

F.R.C. : - Lumină. Crăciun. O viață schimbată, o armonie de cuplu, un model de dăruire. O familie, copii, modele umane, ca niște icoane, dar oare, credeți în destin?

C. G.: Destinul este cum ni-l facem noi. Eu mi-am condus destinul aici. Nu a venit nimic întâmplător.

F.R.C. : - La o ceașcă de cafea, duminică, iată răzbate printre beteala clipei o discuție pe care am dorit-o să o avem așa, pe nepusă masă. Ce vă fac... Bătrânii dvs, unii îi reneagă, dvs. le oblojiți rana anilor.

D. G.: Bătrânii pe care noi îi îngrijim aici în Austria prin firma pe care am înființat-o, nu sunt abandonați și nici neglijați de familie, sunt chiar foarte respectați, însă în general neamul german este mai rece, mai puțin sentimental și astfel cei tineri preferă să plătească pe cineva care să se ocupe de îngrijirea lor. Îi vizitez cu mult drag, îi ascult cu mare plăcere îi ajut cu mare plăcere când pot și fac toate acestea în amintirea celor dragi ai mei care nu mai sunt și mă doare lipsa lor.

F.R.C. : - Ne este drag enorm un cântec al cărui refren îl fredonăm mereu: „Ne am cunoscut în clipe triste” ... Parafrazând, noi ne-am cunoscut la o Sărbătoare cu și pentru români, unde fremăta mustul unei dorinți fierbinți de a ne cunoaște a comunica sau a sorbi clipa. Era vara aceasta la Viena. Dvs ce ați mai făcut de atunci?

D. G.: Dar ce multe am mai făcut de atunci! Deși au trecut numai patru luni de la momentul despre care amintim, pentru care se cuvine să-i mulțumim domnului Ioan Godja că ne-a invitat (pe mine și pe soțul meu), totuși am făcut atât de multe că aproape le-am pierdut din amintire. Întâlnirea /cunoașterea cu dumneavoastră s-a întâmplat la data de 01 iunie 2019 în Viena la evenimentul IZVOR DE SUFLET ROMÂNESC – un eveniment extraordinar, de acolo ne-am îndreptat pașii către București – Palatul Parlamentului unde ASOCIAȚIA SCRITORILOR ROMÂNI DIN AUSTRIA a fost partener la evenimentul de comemorare a 130 de ani de la moartea poetului Mihai Eminescu. Începutul lunii septembrie a deschis un adevărat maraton literar în cadrul ASRA care a cuprins orașele București, Galați, Tecuci și Brăila, unde am lansat cele mai noi apariții editoriale care s-au dovedit a fi destul de apreciate de cititori: este vorba despre romanul CRĂCIUNUL CARE MI-A SCHIMBAT VIAȚA – autoare Daniela Gumann și volumul CARTEA LUMINII, semnat de Constantin Gumann.

F.R.C. : - Veniți din Moldova lui Creangă, Eminescu, Cantemir... Locuri și oameni. Oameni. Și locuri.

D. G.: Așa este, sunt născută la doi km distanță de locul unde s-a născut Dimitrie Cantemir, în satul Hurdugi, Comuna Dimitrie Cantemir, dar până la vârsta de 31 ani am avut domiciliul la Iași, despre care un articol spune că „Totul s-a născut la Iași” (<https://www.bzi.ro /interesant-de-citit-totul-s-a-născut-la-iasi-670517>). Nu o luați ca pe o laudă, eu nu am nici un merit la toate acestea, dar poate că totuși influențează...

F.R.C. : - Vă este dor?

D. G.: Evident că-mi este dor, dar merg în limita timpului disponibil prin locurile de care mă simt atrasă. Mi-e dor de Romania, nu mi-e dor de situația de acolo, nu mi-e dor însă de stresul de acolo, de indecizie, de ipocrizie, vorbe goale, promisiuni deșarte, și multe altele. Venită în Austria, am descoperit cât sunt de româncă. Revenită în România, am început să gândesc și uneori să simt ca o austriacă. Nu numai atitudinea față de muncă și profesionalism s-a schimbat, dar și felul de a construi spațiul privat și de participa la cel public. Trăiesc între două lumi. În zilele bune, amândouă îmi par a fi acasă, și admit că sunt privilegiată, dar sunt și momente în care nu mă mai simt acasă nicăieri. O conștiință tragică își face loc atunci. Depărtându-mă de țara mea, am redescoperit-o, și în felul acesta ne-am apropiat din nou, dar devenirea noastră separată a început să ne despartă. Din punct de vedere rațional, nu mai am ce să aștept de la destinul țării mele în vremea fără contur ce vine. Asta e esența României: un loc între două lumi. Și eu sunt, la rândul meu, un călător între două lumi.

F.R.C. : - De ce ați plecat?

D. G.: Am vrut să cunosc lumea. Să văd cum este dincolo... Am vrut să văd ce pot eu singură fără nici un ajutor și fără să fug ori de câte ori mă simt vulnerabilă la fusta mamei să cer ajutor. Pentru că eu iubesc disciplina, respectul și corectitudinea, iar în România este la îndemâna oricui să fie necivilizat. Am plecat pentru că am vrut să-i dau șansa copilului meu să cunoască o democrație adevărată, dar totuși o învăț să-și iubească țara natală și să o reprezinte cu mândrie și demnitate. Și totuși, sper, fiindcă românii, așa cum îi cunosc eu, surprind atunci când nimeni nu mai așteaptă nimic de la ei, când resursele de imaginație s-au epuizat. Părem a fi campionii celui de al doisprezecelea ceas. România rămâne captivă sindromului Meșterului Manole. Tot clădești și tot se dărâmă. România s-a sincronizat de mai multe ori în ultimii ani cu occidentul, și ceva totuși o tot trage înapoi.

F.R.C.: - De ce n-ați mai rămas.

D. G.: Pentru că în România, democrația a fost prost înțeleasă și mi-am pierdut răbdarea să mai aștept să se schimbe ceva. Pentru că începusem să incomodez. Nu am mai rămas pentru că m-am săturat de proteste din care nu se rezolvă nimic. Nu am mai rămas pentru că am vrut să pot face mai mult pentru România, iar acest lucru se poate numai de dincolo de granițele ei.

F.R.C.: - În anii dascăliei le spuneam învățăceilor mei că Biblioteca este Casa Domnului, asta după ce ei, la o vizită la Biblioteca din Arad au văzut cărțile într-un Turn. Dumneavoastră, din câte se vede, aveți o camera numită chiar așa cu podoabe ce răscolesc iriși de ochi..

D. G.: Da. A fost dorința mea de când eram copil – să am o cameră plină cu cărți. Astăzi visul meu s-a împlinit. Iubesc cărțile pentru că am crescut cu ele. Pentru că mi-au deschis drumuri. Pentru că m-au ambiționat după ce-am citit, să trăiesc și după ce-am trăit, să scriu. Multe din cărțile care sunt în biblioteca mea sunt subliniate, au adnotări pe marginea paginilor, pentru că le am din copilărie, când prima dată citea mama mea cartea, apoi mi-o recomanda iar după ce o terminam de citit mă întreba: ce ți-a plăcut?, tu cum ai fi făcut în locul lui?, în care personaj te regăsești? Apoi recitea ea cartea, o sublinia unde trebuia să dea mai multă atenție și mă pune să o recitesc cu mai multă atenție unde era subliniată de ea pentru a o analiza împreună la final. Cam așa se citea la mine acasă. Sunt tare fericită astăzi când răsfoiesc acele cărți subliniate, căci îmi amintesc de discuțiile purtate cu mama.

F.R.C.: - De Crăciun se aprind lumini. Se deschid Ceruri. Iată, am deschis și noi geana sufletelor să mai aflăm câte ceva despre scriitorii și antreprenorii Daniela și Constantin Gumann.

D. G.: Ce mai facem noi de Crăciun? Pentru

că sunt extrem de sensibilă, sentimentală în această perioadă, dăruiesc multe celor din jurul meu. Împart cadouri tradiționale românești austriecilor (primarului din localitatea unde locuiesc, doctorilor cu care am relaționat, la bancă, clienților), apoi am observat că sunt foarte apreciate prăjiturile făcute de mine și împart vecinilor mele. În raport cu străinătatea, contează enorm cine și cum ne reprezintă. Cultura națională trebuie afirmată discret, nu cu ostentație. Marea bucurie este atunci când organizăm în fiecare an întâlnirea cu îngrijitorii. Pentru acest eveniment ne pregătim în mod deosebit, deoarece în ultimii ani ne dăm întâlnire la restaurant unde se cunosc mai bine, povestim și ne simțim mai apropiați, mereu le oferim cadouri și masa de prânz care se termină cu o felie de tort și cafea.

F.R.C.: - Dintre cadouri, expuse pe galantare, ce preferă taraba sufletelor dumneavoastră?

Constantin Gumann: Singurul cadou pe care mi-l doresc de la viață este sănătatea. Iubesc viața mai presus decât înțelesurile ei, și cu timpul am început să-i pricep și sensul. Ce frumoasă e viața atunci când ceea ce faci e frumos! Eu nu pot să tac atunci când inima din mine vorbește...

F.R.C.: - Două destine. Două cărți. Lumina de Crăciun - Crăciun în Lumină. Dacă ar fi să o luați de la început domnule Constantin, cum v-ar fi viața, cunoscut fiind faptul că sunteți apreciați ca o familie model?

Constantin Gumann: Exact ca și aceasta de acum. Nu aș schimba nimic. Nu regret nimic. Ce nu a fost bun și frumos, a fost o lecție. Acum când mă uit în urmă, consider că nu vom ști să prețuim ce avem, decât dacă nu am fi trăit fără să avem. Am primit de la viață lecții care m-au luat pe nepregătite și uneori nu am primit notă de trecere, dar m-au făcut să înțeleg ceva, am primit de la viață și lecții unde am primit nota maximă și m-au făcut să mă simt puternic și capabil, dar au fost și lecții care m-am bucurat să treacă. Absolut tot ce am primit de la viață, am dobândit prin muncă, respect și credință. Viața este frumoasă oricum ar fi ea, dar și mai frumoasă este când ți-o poți construi după propria dorință, pentru că oricum ar fi, viața este rezultatul acțiunilor noastre.

F.R.C.: - Și acum ca ne-ați primit la o ceașcă de cafea, duminică, în casa de un alt „acasă”, doresc să vă mulțumesc pentru deschiderea de care dați dovadă, iar de sub Dalbe Flori Dalbe de măr și verde cetină de brad vă mulțumesc și pentru calitatea de Membru de Onoare ASRA, pentru că Revista Condeierul diasporei e cu ochii acasă, și peste tot unde se scrie frumos. Mulțumesc!

CONSTANTIN AV DANE ÎN DIALOG NECONVENȚIONAL CU FLORICA R. CÂNDEA PRINTRE PSEUDONIME ȘI CLIPE NETRĂNITE DIN PAGINI

CA-Sărut mâinile, stimată doamnă, Floare Cădea. Vedeți, am ales numele real fără înflorituri, vom avea vreme, aici, să discutăm despre numele dvs. Încep prin a vă mulțumi că ați acceptat acum să povestim, îmi amintesc cum în iarnă ați refuzat. De fapt, cred că nici acum nu aș fi avut sorți de izbândă dacă nu vă spuneam că acest dialog va putea fi citit în 21 martie. Spuneți, vă rog, e o zi predestinată, anume, sau aniversați o dată în calendar?

CF-Bună ziua dvs și celor care ne citesc acum. Mulțumesc pentru provocare. Am să mă tulbur frumos acum. Da, e o zi care îmi răscălește starea ființei. E ziua mamei mele, Livia. E ziua unui inel de... cununie. E Ziua întâia de primăvară. E Ziua Poeziei, pentru că, pe mine, nu m-a iubit nimeni, decât Poezia, când, m-a luat de la Stop într-o seară, de mai, noaptea... Și, uite așa, încep să lirizez, să mă prefac poet. Astfel, această zi, îmi înobilează existența și mă umple de flori de salcâm în poala mamei.

CA-Da, văd că v-ați intrat în ritm, în piele de împrumut, cum s-ar zice. Mărturisesc că îmi aleg greu întrebările, de teamă să nu vă rănesc trăirile timpului și totuși, aș dori, aici, în pagini de Salon, să aflăm mult mai multe despre dvs. Doamna Cădea, dvs. scrieți. De când? De unde se va muzei? De unde vă extrageți teme, motive, subiecte? Cine vă sunt mentorii? Modelele, călăuzele?

CF-Scriu de mică. Mică încât să mă fi descoperit dascălul de clasa a șasea. Atunci nu aveam acces la informații, de fapt eram un copil vitregit de fițe, purtam stigmatul vremurilor, chiaburime, colectivizare, etc. Am în minte un alt poem, de clasa a douăsprezecea, așa, de alinare, după, iată, în premieră, o iubire, prima acceptată de tata, la un film, la un jour. Apoi, așa mi-am clădit viața, ca, după fiecare patimă, puteam romanța un eseu. Știți dvs., viața mea se compune de puzzle peste puzzle. Cu martori la indigo. Nu am modele, nu copiezi. Am la mine întotdeauna un creionas, o foiță, scriu oriunde. Dar am mentori de care mă voi simți legată cât timp voi fi aici, unde, sper să nu fac umbră degeaba. Mă leagă foarte multe de profesorul meu de

Limba română, Carol Feher cu Doamna sa, Elena. Cu dumnealor am semnat primele cărți, trei, din ciclul Saga Macea.

Am un mare respect față de domnul profesor dr. Anton Ilica, un mentor pe cât de abil, pe atât de pretențios. Aproape toate volumele de poeme și proză au trecut prin Oglinda critică a domniei sale, în urmă, apoi, venind alese prefețe. Îi mulțumesc și acum, acolo, peste ocean unde se află.

Subiectele nu le aleg anume. Ele vin înspre mine ca apa de ploaie. Să spele șuvoaie de silabe-ncătușate în metafore.

CA-Da, îmi place să aud de două nume, persoane pe care am avut onoarea să le cunosc. Ba, mai mult, cu domnul profesor univ. dr. Anton Ilica, am legat o frumoasă prietenie. Acum, aș dori să continuăm, cumva, pe felii, dialogul nostru. Eu vin de puțină vreme la Arad. Am proiecte editoriale noi cu Tipografia Gutenberg. În treacăt fie spus, am mai avut în toamna unu, care a sucombat. Acum mă bucur de tot ce mi se întâmplă. Dumneavoastră, la fel, vă considerați un om împlinit. O revistă, un Salon, un singur nume, Gutenberg. De unde toate acestea?

CF-Toate acestea din prea multă dragoste. De oameni. De frumosul exprimat în cuvinte. Revista a împlinit doisprezece ani. E unica pe lângă o tipografie.

Mii de articole. De toate felurile, din toate sferile. Salonul e iarăși unic. A venit la mine imaterial, în urma unui studiu despre Arădeni care nu trebuie uitați. În urma unor documentări profunde am aflat de Salonul literar din 1925, de pe strada Calvin, numărul 4, și despre Al. T. Stamatiad. De la aceste câteva impulsuri până la Gruparea noastră mozaic, nu a fost decât un pas. Întâlnirea primă, ca în dragoste, ca să ne cununăm metaforic, să ne întâlnim, să ne fericim.

CA-Frumoase împliniri, am gustat și eu câte puțin din agheasma de Salon și, iată, acum am devenit Membru onorific, administrator, am dobândit titlul de Membru în Consiliul Științific al Editurii Gutenberg. Doamna Cădea, spuneți vă rog, de ce adunați atâta lume în jur? Vă este teamă, cumva de potopul singuratății, nu cumva vă hazardați, aruncând nada... florilor în balta fără pește? Nu cumva o mai și primiți, din când în când, pleșca zăcandă a invidiei de breaslă?

CF-Bună întrebare, ar zice un prieten. Ba da, primesc la tot pasul. De toate. Pentru toți. „Măntreabă lumea de ce scriu / De ce nu-s moartă, si-s

om viu \ De ce adun atâta lume lângă mine / De ce nu-mi este rău, și-mi este bine... ” Iată o mostră de câțiva ani, pe care o am ca o armă, cum ar zice francezul, îl se moque de soi.” Dar, am puterea să mă ridic. Am suflute lângă mine. Cărora le răspund cu suflet. Cam fug de interviuri. Cam cum fug de molima ce ne bântuie acum. Eu fug de ape. De înălțime, știți dvs., fug de fugă.

CA-Daaaa. Mai în glumă, mai în serios, nu prea aș crede că fugiți. Aveți un palmares, o carieră, o familie, deci, opera dvs. se compune din câte feluri de genuri? Apoi, cred ați și scris, dar ați și descris. Cam cum ar decurge o zi din viața dumneavoastră?

CF-Am să fiu punctuală. Scriu în toate genurile. Material auxiliar didactic, deci Știința Lingvisticii, șapte volume, Confesiuni, deci Știința Comunicării cu sinele, șapte volume. Știința cercetării, prin studiu antropologic, monografii, șapte volume. Cu ediții revizuite. Apoi, mă exprim în toate stilurile, epic, liric, epistolar, dramatic, în sensul că imaginarul ia forma unui real sau invers. Adjuvantele mele sunt toate mijloacele prozodice, nu lăläiesc jalnice versificații. Clipe din pagini e viața mea. Pagini netrăite. Clipe retrăite. La second hand. Cu plecări. Veniri. Cam cât am scris. Am și descris. Am o carte, „In Out”, cu jumătate de viață pusă în slujba scrisului. Despre mine, despre alții... care alții, ar fi: Eugenia Ponta Pete, Gabriela Marco, Gheorghe Hodrea, Ioan Ardelean Alexandru, Horia Truță, Monica R. Iacob, Lucia Bibarț, Anton Ilica, Horea Gana, Carina A. Baba, Emil Șimandan, Natalia Micalona, Sorina Groza, Petru Tărchilă, Puiu Valea, Iudith Nagy, Domnica Pop, Virgiliu Bradin, Vasile Man, Ioan Tuleu, Mira Odagiu, Sava Sifora, Vasile Barbu, Pavel Filip și foarte, foarte mulți. O zi din viața mea... Mai greu... deci, lectura, prietenii, dragoste, scris, cât încape călătorii, rețete, am colecție de peste cinci mii, gătit, grădinărit, vizite multe. Cariera, am încheiat cum am dorit, am încheiat un prag universitar, de care am fost legat strâns, un mediu elitist și drag.

CA-Doamna Căndea, văd că nu faceți rabat. Am alte întrebări. De ce pseudonime, de ce atâtea exprimări în stiluri, de ce nu vorbiți de succese, de ce fugiți de adevăruri, de suferinți, dorinți, concurențe.

De cine vă temeți, știu, aveți un fiu. Cum vă intersectați talentele? Cum de vă bate gândul să plecați din țară?

CF-Oooo, daaaa... pseudonimele mele au istorie, Antonia, Crinaria, Rodica, Aliana, Aneliana, Myria, toate ca și culoarea mov, fac parte din întemnițările mele. Știti, eu scriu în cătușe, mă descătușează loialitatea și mă încătușează neloiala concurență. Trădarea mă scuipe în abis, frustrarea și obrăznicia celor care îmi scriu...

Sau scriu despre noi ca români de vază mă pun la zid. Nuuuu. Înainte de Gala Excelenței am primit o misivă de intimidare gen Fake news. Nu mă tem de nimeni. De ape. Ca Micălaca în 1933. Dorinți am multe. Să pot vedea zilnic flori. Și buze cu semn de prună ori vișină putredă. Să urc pe deal la Păuliș. Să mușc din fruct oprit. Să pot arăta Palma Fetei care e Leoaică Tânără Iubirea. Să pot plăti la cântar ce mi se dă. Daaa! Aș pleca să recuperez anii de lângă fiul meu, plecat cu o Carte de bucate. Acum nu eu voi decide. Cine ne va răbda. În Franța. Talentele noastre diferă. Culoarea place ochilor. Metafora place cui o decriptează.

CA-Ne apropiem de încheierea unui dialog. Nu însă înainte de a vă întreba de proiecte, visuri, relații.

Deci, doamna Căndea, sunteți, cum ar spune părintele Hodrea, dumneavoastră cu dumneavoastră, cu tinerețile... Ce ați vrea să spuneți în final? Dacă trebuie, reluăm.

CF-Tinerețile mele... daaaa... Sunt pajiști de maci în caramelle roșii. Sunt reale considerații, am fost primită în UZPR prin domnul Doru Dinu Glăvan, am devenit fără intervenții, Membru onorific ASRA Salzburg Austria, prin Daniela și Constantin Gumann, am devenit redactor cultural la RtvUnirea Viena, Arad, prin Ioan Godja, și... multe alte... din astea care mă tulbură frumos... în vremuri în care uităm să ne rugăm pentru ce va fi, poate mâine. Și, acum prin dumneavoastră, am devenit, un Mistreț cu colți de argint, care crede în propriul crez: Iertarea. Pacea. Taina. Vă mulțumesc, și pe curând. Ne așteaptă un val de proiecte...

CA-La rândul meu, mulțumesc, în speranța că la Arad oamenii se iubesc.

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG
NECONVENIONAL CU BACI GHIURI A
LU HĂMFĂU DESPRE DOMNUL
IOAN ALEXANDRU
PARAFRAZÂND UN VECH CÂNTEC...

FRC: Miercuri. Zi de piață la Macea. Rata merge. Rata navetei mele. Dau o fugă la piață după niște găște. Rele. Cele de înghesat sunt în carte. Cu mai cu tot.

Trec pe la castel. Flori și pace. Ca de război. Trec pe lângă primărie. Salut în gând. Nu, nu pentru ca nu aș fi foaștă primită, dar domnul primar e ocupat acum cu treburi. Altele, de obște. Dau să deschid ușa la Elena Stoian, Ciocăneaua, pe ulițe, să ne mănșe pustia...

-Nu mai iese gășce, doamna me, cine truda mai țâne, am sunat și-n Satu Nou... noa, stii dumnetă, că iești muiere ocoșe, nu mai e Nimasu, da, haida înlontru să te goșchesc cu curechi umplut cu perinci. Șezi amu, oleacă, tolvai, da tăt mândră și grasă ești...

Ia, la uliță îi baci Ghiuri, el chie poate îndruma câtă careva care țâne găște.

-Bună ziua, bacea mne. Iaca, am vinit să cot găște. Nu mie. La on domn, că i se bat gânsacii în cotreată. Ce faci, bace, ce mai scrie uisagu, dumnetă, cu ani păstă o sută, ce zaci de vremurile aschea... Am început discutța la uliță, pe laviță.

Baci Ghiuri: Zăua bună Doamna noastă. Tolvai Doamne că tare dimult nu ti-am văzut, hmm, tăt mândră și nialcoșă ai rămas, Dumnezo să te țână tăt așe, că așe ni-s noi tăt aieștia di la Macea și pă diasupra ni-s și oleacă ocoși. Amu ai vint la piață, mnierecurea asta? Zăce că nu ne mai lasă, să nu nie betejim di ceva boală șoadă. Daa, zăci că-ți trăbă găște pântru ceva domn di la Arad care ar avea gânsaci. Apu trăbă să-l întrebă câți gânsaci are, că la fiecare gânsac trăbă cam 5-6 găște, hai să zăc 7 dacă gânsacu' îi mai vigan. Dacă nu-i țâne di sãmânță și-ii bagă la cocior atunci ar cam trăbui jugăniți, să să facă faină, grași și cu maiu' mare. Io, nu mă pricep la jugănit gânsaci daa, am on niam și pretin care îi mare maistor la jugănit gânsacii, poate ai auzât di iel, îi vorba dispre Miculaie a lu' Piscălău', iaca vorbăsc cu iel și merem amândoi la domnu' cela și-l jugănim și pă iel dacă trăbă!

FRC: Foarte frumos le spui, bace, facă ce o vre Dumnezo cu noi. Apu, dacă nu or fi găște, barem să vorbim ce se mai aude cu domnii din sat. Unii îs duși, alții de pe la școală oare mai îs, io amu îs dusă ghe mult din sat, hai să ne și chipuim, să ne vadă neamurile. La ele nu ajung, le spui dumnetă voie bună și sănătachie.

Baci Ghiuri: Apăi, așe-i voia Domnului îi

mare ca și mila Lui, io zăc că, cu noi măcenii n-o avea multă treabă. Noi ni-s bisericosi, merem în tătă duminica la biserică distul di mulț și nie rugăm pântru tătă țara asta a noastră, care noauă ni tare dragă. Avem mulț măcenii care or murit pântru țara asta mândră, amu știi dumitale că avem on monument inde is trecuț cu numile tăt. M-aduc aminte și di dascălii noști, avem distui, nu pot să nu îi pominesc aici pă cei din familia Feher, care îmi pare că i-am avut amândoi dascăli, amu îs distul di bătrâni, io, îi mai cot când am vreme și mai vorbim di una și alta, vorbim și dumetale, Doamnă. Le-oi spune voie bună și sănătachie. Alți măcenii îs duși în lumea largă, am on nepot la București, pă Cornel Dărvășan, care nu nie face di rușine p-acolo, aud și văd numa lucruri di laudă dispre iel, alți îs în America, Jermania...

FRC: Mulțam dumnetale. Am aflat multe, văd că ești vigan. Ai țânere de minte, Alduiască-te Dumnezo. Baci Ghiuri, da de ce ai ciufala asta, a lu Hămfău... io nu mă mnir, măcenii se și ciufulesc, se și bistăchesc, se și fălesc. Mă rog dumnetale să mă îndrumi câtă casa ceia faină, oare nu acolo șede domnul Ardelean, a lu Crumpa. Am o știre să îi dau. Tachie bună.

Baci Ghiuri: He, he... cum știi dumetale Doamnă să te baji pă su' ptelia mea, vigan, vigan și cu țânierie di minte aci pă șamărta la uliță și cu pipa fără duhan în gură, că o zăc doctoru' să nu mai duhăniec că mă prăpădiesc, haba iel duhănia di mama focului. Știi bine că noi măcenii tare nie place să tândălim și să ne ciufulim, și pă bună dreptate. Io, inde merem duciam cu mine și hămfău', dacă mă duciam la dutian, uă la birt disfaciam hămfău' di la cocie și ieram liniștit, că s-o zvonit că să fură cocia și calu', așe nu să mai putia fura numa calu', cum dialtfel mi l-o furat și mie. După ce am rămas fără cal am avut prostu' obicei să duc păstă tăt inde umblam și hămfău' după mine, până când domnu' aiesta Ardilean, uă Nelu lu' Crumpa așe m-o zăc, Baci Ghiuri a lu' Hămfău' și așe am rămas până astăzi, inde meri tătă mă cunosc după numile aiesta, adicate după ciufala mea. Daa, tare aș vria să știu di ce zăce câtă iel a lu' Crumpa, dacă vorbești cu iel întreabă-l, numa nu zăce că ti-m îndemnat io.

FRC: Bine vă găsesc, domnule Ioan Ardelean ALEXANDRU. Am avut niște treburi aici la sat, pe Cristian Vuin nu l-am găsit. Deci, vă deranjez. Recent, am primit o onoare de a fi redactor la un post RTV Unirea Viena. Mă rog dvs să îmi povestiți pușin dispre istoricul comunei și al castelului. Stați și aproape.

Ardelean Ioan Alexandru: Sărut mâna, Doamna Florica. Bine ați venit în satul dumneavoaștră natal, care aici vă așteptă mereu și unde veți fi primită cu mare bucurie. Cristian Vuin poate este la serviciu și de aceea nu l-ați găsit, dar dacă mai veniți sunt sigur că o să-l găsiți. Am auzit că

sunteți redactor la RTV Unirea Viena și tare mă bucur că cineva de la Macea face emisiuni pentru românii de pretutindeni. Vreau să vă felicit și să vă urez emisiuni multe, fără număr și cu mult succes, după cum vă cunosc eu știu că așa se va întâmpla.

Despre Macea cred că ar fi destul de greu pentru mine să vă spun ceva ce nu știți și nu ați scris dumneavoastră în cărțile despre Macea și măceni și mai ales în ultima, o monografie completă a satului nostru la a cărei lansare am participat și eu, este despre „Macea- Înscrieri monografice”.

Macea noastră dragă este un sat frumos din Câmpia Aradului, cu origini vechi, atestat documentar de la 1437, oamenii sunt frumoși și harnici, au trecut prin multe de-a lungul anilor, totuși au rămas și în aceste locuri pe care Dumnezeu le-a hărăzit lor.

Castelul de la Macea are și el o poveste frumoasă și legende și mai frumoase, am avut o bunică a mea care copil fiind a slujit la Castel, avea misiunea să plimbe cu căruciorul pe groful cel bătrân care se pare că avea probleme la picioare, chiar avea lipsă un picior. Bunica tare îi plăcea să-mi povestească despre acele zile, ea îmi povestea că groful avea un picior de aur și mulți hoți ar fi fost tentați să-l fure, dar n-au reușit, deoarece bătrânul grof era bine păzit.

Casa mea de astăzi este și casa copilăriei mele, afost cumpărată de bunicul meu pentru părinții mei, poziția ei din vecinătate Castelului mă aducea aproape zilnic în acea zonă, care atunci era doar o „pădure”, unde eu și alți copii ne desfășuram jocurile noastre, care atunci nu erau gadgeturile de astăzi, atunci ne cățaram în copcii seculari după ouă sau pui de cioră sau după alunele turcești. Iarna mergeam tot în „pădure”, la Tătar-Holomb, o ridicătură de pământ, unde sania noastră cu tâlpi de lemn zbura cu viteză printre copaci. Amintiri, amintiri, care deși frumoase nu se vor mai întoarce niciodată nici la mine și cred că din păcate nici la nimeni.

FRC: Vă mulțumesc. Știu că scrieți în grai. Știu că nu vă sunt străine leacurile băbești, poveștile cu sătenii, vă iubiți familia, satul, la ce lucrați acum.

Ardelean Ioan Alexandru: Da, scriu în grai, asta datorită faptului că îmi iubesc satul și oamenii lui, așa că Dumnezeu mi-a pus în mână pana și m-a îndemnat să scriu. Am început să scriu singur un ziar local, astăzi sunt mândru că am reușit să scot de unul singur un ziar local (primul din Macea) care avea ISSN. În acest ziar a avut rubrică și vecinul și prietenul meu Baci Ghiuri a lu Hămfău, care practic este un personaj imaginar, inventat de mine și care reprezintă măceanul pur, adică hâtru și inteligent care știe să facă haz de necaz, cu el de multe ori mă confund și de câte ori îmbrac sumanul lui Baci Ghiuri simt cum vin în mine energiile strămoșilor mei măceni. Cum să nu scrii despre asta? Cum să nu iubești asemenea locuri și asemenea oameni?

Familia mea de la început mi-a acceptat toate acestea, fără ei, fără sprijinul lor nu aș fi putut realiza pe acest tărâm prea multe, de aceea profit de faptul că mi-ați dat prilejul să vorbesc despre ei și vreau să-i mulțumesc soției mele, Lucreția, care de fiecare dată îmi pregătește plăcinta măceană, adică coardă, pogăcițe gustoase, pe care eu o dăruiesc celor cu care mă întâlnesc în diverse ocazii culturale. Fiul meu Bogdan și cu soția lui Ana pot zice că sunt fotoreporterii mei, toate cărțile mele au copertile create de către Bogdan, deci le mulțumesc pentru toate acestea. De câțiva ani, aproape 6, Dumnezeu m-a binecuvântat și cu un nepoțel frumos, Alex-Petre, care și el îmbracă costumul popular și este alături de mine.

Acum am în lucru mai multe cărți, una despre Baci Ghiuri, poveștile lui, una de poezii, lucrez chiar și la un roman, mai am pe masa de lucru și alte cărți, dar prima care sper să vadă lumina tiparului este o carte în grai măcean despre plăcintele noastre de la Macea, această carte mi-a fost sugerată de către o doamnă din Ungaria, care vrea să o lansez acolo, invitația de a mă onora cu prezența pentru dumneavoastră o fac acum. Dar după cum arată situația în Europa datorită coronavirusului s-ar putea să nu pot merge în Ungaria, atunci o vom lansa la Macea.

FRC: Felicitări și spor în toate. Vă întreb acum dacă gospodăriți, dacă în grădină totul e ca în farmacie, dacă gătiți și ce anume, dacă citiți și ce gen literar. Apoi, ce mai fac sătenii, biserica, dat fiind faptul că acum structura umană e foarte zdruncinată.

Ardelean Ioan Alexandru: Mulțumesc pentru felicitări. Partea asta cu gospodăritul cred că o am tot moștenire de la vechii măceni, îmi place mult să simt pământul măcean între palme, de multe ori primă vara am bătători în palme, obrazul ars de soare, exact ca strămoșii mei. Colegii mei de serviciu mă-ntreabă că unde m-am bronzat așa frumos, zâmbind le spun că am un ștrand binecuvântat de Dumnezeu și acolo te bronzezi frumos și unifirm, este vorba despre pământul măcean. La început nu am fost crezur, dar când am apărut cu roșiile mele mari și dulci sau cu lubenițele mele și-au dat seamă că nu glumesc. Grădina mea este frumoasă am acolo tot ce trebuie pentru o familie numeroasă ca și a mea, roșiile rîd, gogoșarii cum vine toamna se înroșesc precum fetele, castraveții te îmbie la cules...

Cititul a fost din copilărie una din plăcerile mele, citesc de la vârsta de 4 ani, chiar mi-aduc aminte că am mers la biblioteca din Macea la doamna Ciupuligă, bibliotecara să împrunat o carte, care atunci când mi-a completat fișa auzind câți ani am m-a pus să citesc, de atunci nu m-am oprit din citit, De-a lungul anilor practic mi-am făcut biblioteca mea, am acasă cred că peste 1000 de cărți, astăzi citesc literatură SF, poezie, citesc și recitesc poezia lui

Eminescu, îmi plac romanele istorice, îmi place cuvântul tipărit.

FRC: Daaa. Așa gândim toți acum. Vă rog, credeți în Judecată? De Apoi sau... Pentru că trăim vremuri în care frații se scuipă și val de dureri ne apasă.

Ardelean Ioan Alexandru: Pot să vă spun că sunt convins că toți vom fi judecați după faptele noastre, și apoi pedepsiți nu numai noi, de aceea am încercat să nu fac rău în jurul meu, am încercat de-a lungul vieții mele să încerc să ajut oameni, după mintea și puterile mele. Gândul acesta de mântuire m-a făcut să încerc să ajung primar în satul meu, am încercat asta cu gândul de a face bine mai multor oameni, nu am reușit. Nu aveam de unde să știu că Dumnezeu pregătise alt drum pentru mine, Dumnezeu nu mi-a dat fotoliul de primar, dar mi-a dat în schimb pana de scriitor, pentru care astăzi îi mulțumesc, am început să scriu după aventura mea politică, care parțic m-a făcut mai bogat, mi-am cunoscut mai bine satul și consătenii.

FRC: Aș vrea să vorbim puțin despre dor. Care doare...

Ardelean Ioan Alexandru: Ce frumos spus, dorul... care doare, aici mi-aduc aminte iarăși de Lucefărul nostru: „O, rămâi, rămâi la mine, / Ale tale doruri toate / Numai eu știu să le ascult (...) / Astăzi chiar de m-aș întoarce / A-nțelege n-o mai pot... / Unde ești, copilărie, / Cu pădurea ta cu tot?” Oare acesta să fie dorul care doare...sunt atâtea doruri care dor, dorul de mamă, dorul de viață, dorul de...toate cele...

FRC: Daaa. Acum, la încheiere, am să vă mulțumesc de pogăcițele de la Salon, cu prai. Nu am gustat, dar se vedeau romanite ca niște turtele de la Kirwei. Și, de ce nu?, rețeta. Apoi, vă rog, un gând, o vorbă pentru Salon Gutenberg. Ce am vorbit cu Baci Ghiuri veți vedea. Și, totuși, mă dor ulițele goale, ca după pustușag. Oare e sfârșitul? Vă mulțumesc. Am să vin la cele două cruci, pe care dvs le grăiți mai des decât mine. În curând. Vă las cu bine. În tot acest timp, muzica din surdină ne îmbie la pace lin divină.

Ioan Ardelean Alexandru: Pogăcițele de la Salon au fost hαιοșe cu prai, au fost făcute de către Lucreția. Știu că nu le-ți gustat, dar o să mai avem ocazia să participăm împreună la un Salon Gutenberg plin bun gust și rafinament pe care așa bine știți ale organiza și vă stă așa bine în postura de gazdă. Acum când vorbim de Salonul Gutenberg unde ați avut amabilitatea să mă invitați cu câțiva ani în urmă mi-aduc aminte de comparația domnului profesor doctor universitar Anton Ilica, Salonul Gutenberg este un tren care merge mereu, se oprește în gări, oamenii urcă, alții coboară, dar trenul merge înainte și cred că nu se va opri niciodată.

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU IOANA NISTOR

Dialog în cuvinte cu parfum de scortişoară

FC – Ioana, am așa, uneori, o invidie pozitivă, pentru tine. Te văd mereu aplecată înspre un parfum, când nou, când vechi, de carte. Nu ai obosit să le mângâi, pe ele, cărțile, prietenii reci, dar siguri... Cine ești, tu, Ioana, dincolo de rafturi.

IN – Destinul este cel care mi-a oferit în viață oameni și cărți... iar meseria de bibliotecar mi-a asigurat capacitatea de autoanaliză și control permanent. Este adevărată afirmația ta, da, pasiunea pentru carte reprezintă o muncă migăloasă, de durată, ce trebuie susținută pas cu pas. Însă această muncă migăloasă reprezintă și receptarea a tot ceea ce este nou în sfera informațională, asumarea maturității temperamentale, a echilibrului, a perseverenței, a valorilor pe care le promovează mediul academic în care îmi desfășor activitatea. Dacă biblioteca este un templu al lecturii, al discursului, unde fiecare cititor întâlnește propriul univers și întâlnește cele mai de seamă spirite ale culturii universale, bibliotecarul este persoana care face legătura dintre utilizator și bibliotecă. Astfel, îmbin în activitate mea, momente de rezonanță ale trecutului cu profesionalitatea muncii în bibliotecă, răspunzând atât așteptărilor noilor generații, fără a uita doleanțele utilizatorului tradițional. Însă toate aceste preocupări au șanse slabe de transpunere în realitate, dacă nu fac din suflet ceea ce fac deoarece, așa cum afirma Aristotel, „plăcerea muncii aduce perfecțiunea acesteia”.

FC – Eu îmi amintesc că deja ai adunat două decenii de activitate în cadrul Bibliotecii de Științe Socio-Umane a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. Știu că de curând ai botezat noua ta Cetate a cărții cu un nou sediu. Ce înseamnă pentru tine aceste două decenii de activitate?

IN – O scurtă istorie (non)-literară de două decenii include atracția spre carte, cartea ce mi-a devenit partener „profesional” de peste două decenii. Pentru sufletul meu, cartea este unică, singulară și complexă, devenind un univers contextual al acțiunilor personale. De la Abecedarul copilăriei și de la paginile studiate la Muzeul Bruckenthal sau Biblioteca Astra, de la arhivele și bibliotecile prin care viața m-a călăuzit, la cartea de specialitate ce îmi completează sufletul și mintea în fiecare zi. Bazându-mă pe ideea: oricine poate învăța oriunde, tot timpul, mi-am aprofundat educația formală, absolventă în Biblioteconomie și Arhivistică a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, precum și absolvirea studiilor universitare cu specializare Istorie, Filologie (Limba și literatura engleză). Pentru cel care caută o carte, bibliotecarul este un personaj

echilibrat, atotcunoscător, perseverent, informat. Bibliotecarul să fie răbdător, să fie pregătit enciclopedic, să fie amabil și analitic. Creativ și curios din punct de vedere intelectual, un adevărat agent cultural și educațional, într-o formare permanentă ceea ce îi conferă statutul de cercetător în domeniu. Astfel, peste 50 de mențiuni din Curriculum Vitae indică tot atâtea studii publicate privind istoria și cultura omenirii, traduceri și editări, buletine bibliografice, expoziții de carte și clipe de cercetare alături de comunitatea arădeană și nu numai.

FC – Da, sunt de acord, faci și știi de toate dar, mai ai timp pentru tine. Mereu îmi spui de proiecte, planuri, ia să te descos, că de... cusut... nu mi place nici la propriu, nici la figurat. Ce faci când nu faci proiecte, știu, ești o familistă convinsă. Casa ta este o bijuterie pe o strada în care pomii înfloresc a... mireasmă de tei...

IN – Mulțumesc de aprecieri! Și mă gândesc acum la ceea ce afirma Octavian Paler: „Ceea ce nu trăim la timp, nu trăim niciodată”. Îmi place să îmi planific viitorul, să îl percep mai bun decât prezentul, deoarece sunt o luptătoare, o visătoare și o ambițioasă. Planurile și proiectele mi le dedic viitorului, cu condiția de a fi realizate în prezent. Iar căminul familial este locul unde noi trăim prezentul pentru a visa la viitor. Istoricul vieții îmi impune următorii termeni: responsabilitate, interculturalitate, management, abilități analitice de planificare și luare a deciziilor, devotament, spirit de echipă și dezvoltare personală. Viitorul planifică alte idei, alte planuri editoriale sau practice; viitorul îmi aparține prin frumusețea visurilor, iar trecutul îmi spune cât de important este să te înconjori cu oameni care îți pot oferi fericirea prezentului și noi experiențe de viață.

FC – Acum, iată, scorțșorezi, ce bucatărești, cine te ajută, care ar fi câteva din preocupările tale casnice, prioritare.

IN – Familia este darul lui Dumnezeu, este o prezență esențială în sufletul meu. Și fiecare dintre noi trebuie să aprecieze rolul celuilalt în viața sa. De aceea, de la cafeaua de dimineață până la cina de seară, suflet lângă suflet se duce o viață. Sunt mândră de „scorțșoreala” din bucătăria noastră, de talentele culinare, de aprecierea „papilelor gustative” ale celor dragi, ale prietenilor de suflet. Cred că fiecare moment contează, fie că facem sarmalele îmbrăcate în haine aurii de Crăciun sau eclerele umplute cu cremă parfumată de vanilie.

FC – Ioana, avem foarte mulți prieteni comuni, unii mai de demult, alții mai de devreme. Te rog, răstălmăcește un citat despre Prietenie ca virtute morală. Apoi, dacă crezi în dragoste la prima vedere, cum vezi apropierea dintre doi oameni, mă rog, fii sinceră, singure sau nu, care, poate nu și-ar dori să se mai și revadă, e destin, e ploaie de stele sau apă de

plăoie. Te întreb asta pentru că eu cred în puterea de supunere în fața tinerilor, le accept piatra filosofală, la unii ca și tine, pe care, solid, candid, se sprijină.

IN – Uite, cred într-adevăr în dragoste. Și cred că iubirea are mai multe fațete. Și mai multe momente. Apreciez faptul că ții în suflet și pe cei tineri. Și aceasta este o dragoste, o deschidere continuă față de noi oameni, noi personalități. Da, ai dreptate, este minunată expresia „ploaie de stele” și îmi place să o prefer în locul „apei de ploaie”. Iar pentru mine, prietenia este acel moment când noaptea târziu, cineva te cheamă în ajutor. Pentru că ești prietenul de nădejde. Este despre devotament, sacrificiu, acceptarea calităților negative, parteneriatul calităților pozitive. Sunt sigură că prietenul adevărat este cel care te ajută să îți recaptezi zâmbetul, speranța și curajul atunci când le-ai pierdut!

FC – Frumoase întrepătrunderi, ești mereu gata să pui la butoniera noastră, pecete de înțelepciune. Ce faci când nu citești, ce faci când nu gătești, ce faci când nu alergi. Sau, mai simplu, cât e viață și dragoste în casa ta. Pe al cărui umăr te sprijini și de ce e armonie un mustul paharului tău, știu, poate uneori gol, dar... Viața nu e numai must... E și gust... Cum interpretezi irizările mele.

IN – Daaa, abordările tale te îndeamnă la visarea momentului! Și uite cum îți spun că paharul meu este perceput întotdeauna plin. Plin de bucurie, de acțiune, de ajutor, de sprijin pe umărul unui militar care de peste două decenii servește patria cu mândrie. Și celălalt umăr de sprijin este fratele meu de viață. Cu mândria unui cercetaș al României și cu inteligența aplicată în scrierea de coduri, sunt sigură că viitorul arată foarte bine. Și nu sunt subiectivă deoarece cunosc mulți tineri care merită și trebuie să merite.

FC – Acum, ca am mustit atât încât scorțșorând filosofii, oare, nu e vremea să ne facem... Per tu.. Se poartă... Depinde de context... Deci, Servus, Ioana, mulțumesc că, în fiecare dimineață îți pui sufletul în palma mea. Da, nu închei, fără a te ruga să ne spui câteva noutăți de carte, din varii domenii, spre a le oferi, cadou scorțșorat, marmorat ca și plăcinta, ultima, a ta, rețeta Salamului de biscuiți. Mulțumesc pentru și această... felie... de viață dintre alte... cronice...

IN – Mulțumesc pentru prietenia momentului trecut, prezent și viitor, Florica! Iar recomandările bibliografice sunt multiple, în funcție de interesul fiecăruia, ceea ce mă determină să îndemn pe cei interesați să pășească în „templul cărții”, să se scufunde în universul lecturii, pentru propriul lor suflet! Iar acum, la început de an, „cadou scorțșorat” sau sfat bun pentru 2020, cu siguranță implică și cartea în viețile noastre, filă cu filă, literă cu literă, suflet cu suflet.

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU LOREDANA TUDORESCU

FC - Bine te regălesc, Loredana, iată la locul de taină, ori de-i vară, ori de-i iarnă. Ce face acum Loredana, profesorul de... Limba română - Matematică, care are, deja, o vechime de neglijat în profesie.

LT - Mă bucură întotdeauna întâlnirile noastre, fie că au un pretext - ca și acesta, fie doar pentru a savura și povesti la o cafea. Ce mai fac eu? După cum spune Nichita, „sunt un om viu”, mă bucur de fiecare clipă și cu siguranță urmez o curbă ascendentă - cel puțin în ce privește vârsta și kilogramele!

FC - Așa. Loredana, ești a treia generație din Arborele genealogic. A patra ar fi Alexandra, fiica ta. Mama ta, un renumit profesor de matematică, m-a ținut în poală, la internat, iar unchiul tău, tot profesor de matematică, Constantin Bila, m-a ținut, la Școala Macea, precum o egală colegă, deși, ca debutant, îi eram departe. Loredana, cum îți veni să le combini, antinomic, Limba română și Matematica?

LT - Cele două se îmbină pur și simplu firesc - matematica este poezie și poezia este matematică. Nu putem fi fără vreuna dintre acestea.

FC - Frumoasă gândire, echilibrată, ai necazuri și temeri, să aducă tuturor sume de bucurii, să adune fericire și sănătate, și să înmulțească întâlnirile între prieteni, ca aceasta a nAcum, trebuie să știe cititorii despre genericul nostru

La o ceașcă, de cafea, duminica. Îți mai amintești, cum ne-a venit ideea? La Gutenberg.

LT - Au trecut ceva ani... Dacă îmi amintesc eu bine, trebuie să fi fost sentimentul acela plăcut de a savura duminica, la o cafea, o carte bună sau o revistă interesantă.

FC - Aaa, dar stai, să trecem la Gutu. Cum am început noi colaborarea? Cum veneam aici, pe terasă, eu cu brațul de hârtoage, cu creion și gumă de șters, cum ne-am trezit fără un număr de Gutu, pierdut, apoi... blocate și la propriu și la figurat, apoi... La loc... Comanda. Spune, te rog.

LT - Daaa, amintirile despre fiecare număr al revistei, cu așezarea potrivită a articolelor în pagină, cu termene depășite, mai mereu de mine, cu tine mereu răbdătoare și înțelegătoare! Apoi, în 2 zile și două nopți - revista era gata pentru tipar! Și urma așteptarea, cu emoție și curiozitate - de parcă nu

cunoșteam fiecare colțișor al revistei... Și în sfârșit, telefon drag de la tine: „Loredana, a ieșit Gutu!!!”

FC - Ce șarm în povestire ai, parcă vorbești în tindă, cu Maica, cu mami, la cules de prune! Acum, ma gândesc ce faci, când nu bei litri de cafea zilnic, mai virtual, mai real, mai cu zaț, mai capucino, însă parcă te văd cum scorțisorești plăcinte, știi, ai colecții de rețete, ca și mine, am și avut o rubrică la Gutenberg. Te rog, o rețetă specială, de Savoare...

LT - O da, dulciurile și cafeaua sunt plăcerile mele vinovate! Nimic mai bun! Așa se numesc și fursecurile copilăriei mele - și ale Alexandrei, fiica mea. „Non plus ultra - 270g făină, 240g unt, 3 gălbenușuri, un zahăr vanilinat. Se frământă un aluat, se lasă jumătate de oră la frigider, timp în care se bate o beza din cele 3 albușuri cu 250g zahăr pudră și o linguriță de oțet. Se decupează din aluat rondele pe care le decorăm cu beza, apoi le coacem la foc potrivit. Când sunt reci, se lipesc cu gem de caise.” Sunt declicioase!

FC - Mulțumesc, e specială, dar nici tu nu ești departe. Chiar, ce ne mai face, Colțul Mucalitolui, să se știe că pagina noastră e cu de toate?

LT - Mucalitul nostru e la colțul lui, se mai ia de unul și de altul și de moravurile zilelor noastre, doar - doar mai atrage atenția și îndreaptă lucrurile spre făgașul normal...

FC - Ce frumoase sunt amintirile noastre. Chiar dacă aș pretinde că știu mult despre tine, nu e adevărat. Aș vrea să îmi spui ce face Ica, mama ta, am lucrat la Școala Specială împreună, Bunu, soțul tau, care ne-a dus și în Serbia, dar și Alexandra, fiica voastră, de fapt unică prin gândirea eseistică pe care o abordează.

LT - Mama? Sfântă, ca de obicei. Ocupată și aibă grijă de toți și de toate, uitând mereu de ea și fiind mereu doar pentru noi. Și Tata? Tata ne împarte alături de ea tot ajutorul din lume și toată bucuria. Iar noi, Tudoreștii? BINECUVÂNTAȚI! Suntem binecuvântați, până la cer și înapoi!

FC - O familie frumoasă, cu un talger de bun simț și notorietate. Parcă te văd la LNI, abia așteptam să te cunosc. Ce s-a schimbat, de atunci, anii, au trecut cam 15... vârsta, teorema...

LT - LNI? O altă experiență frumoasă și da, practic de acolo am început să ne cunoaștem și să colaborăm, deși primele noastre amintiri sunt de la Liceul Alimentar, din primii mei ani de învățământ. Nu știu exact ce s-a schimbat la mine - cu siguranță cei din jur pot spune mai bine, doar anii au trecut firesc, așa cum știu ei, clădind prietenii, amintiri, reviste...

FC - Da, ai dreptate, însă aț mai vrea să îmi povestești o întâmplare șoadă, dragă tie, măcar, una, din ce ecuație ai alege, e bună.

LT - Întâmplări sunt multe, iar cu vârsta, am început să fiu selectivă - le țin minte pe cele nostime și pe cele emoționante. O întâmplare amuzantă e de la școală, când o fetiță s-a scuzat la oră: „Doamnaa, nu am putut învăța tabla înmulțirii, pentru că a trebuit să merg cu sora mea la veterinar!”

FC-Loredana, cititorii trebuie să știe că ești Consilier tehnic Gutenberg, dar să nu uiți să spui că și tu ai un copil de suflet...

LT - Nu m-am împăcat prea bine cu funcțiile, (cu excepția funcțiilor matematice), dar mi-a plăcut dintotdeauna să mai ies din rutină, sau mai bine zis să îmi fac rutine noi, iar Gutu este acel altceva mereu nou!

FC-Doamne, a trecut repede Ceasca noastră de cafea, duminică, eu îți mulțumesc frumos și îți doresc ca la Cumpăna dintre ani, să ai parte de noroc și bani. Cum ar suna, răsuna, tuna, Sorcova ta în limba Matematică???

LT -Eu mulțumesc pentru tot, pentru că îmi ești mereu alături cu vorbă bună și veselă de încurajare! Iar anul care vine doresc să scadă dinoastră, de acum! La Mulți Ani!

FC-Mulțumesc, La mulți ani!

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU PAUL KRIZNER

Încep acest dialog cu domnul Paul Krizner, care, de fapt, ar fi trebuit să îl purtăm pe calea undelor. Se amână până trecem carantină și îl vorbim din scris.

FC-Buna ziua, Paul. Mă adresez direct. Pentru că tu, Ioana, Gabi, Cristina îmi decorați viața cu o altfel de adresare. Magnifică. Îmi dă senzația de bine. De cald. Deci, să spunem la Salomul nostru, Gutenberg, cine ești, de unde vii, cum ne vii.

PK-Sărut mâinile, Mama Floare, pentru că așa vă spunem noi, cei din generația mea, pentru că dumneavoastră ați fost pentru noi ca o mamă care a știut să ne îndrume și să ne încurajeze.

Îmi este foarte greu să vorbesc despre mine, știți foarte bine, îmi este greu pentru că încă nu pot să spun cu exactitate, dar am să mă ascund printre cuvinte, iar ca o scurtă biografie a mea pot să vă spun că am văzut lumina zilei într-o zi friguroasă a lunii februarie, undeva prin 13 a anului 1984. Am copilărit la țară unde am simțit bucuria firului de iarbă și, vara, praful de pe ulițele satului Zădăreni, unde ne jucam desculți cu toți copiii de pe stradă, apoi drumul meu s-a îndreptat spre Arad, unde am terminat clasa a IV-a la Liceul Dimitrie Țichindeal pe atunci, azi Colegiul Național Preparandia. Clasele V-VIII le-am absolvit la Școala Generală nr. 2 din Arad, pentru a fi în aceeași clasă cu fratele meu geamăn.

Până atunci copilăria mea a fost una frumoasă, cu peripeții, cu năzdrăvăniile vârstei, cu prieteni și colegi minunați, cu profesori pe care-i iubeam sau nu, însă venise momentul să mă orientez spre un liceu, eram nedumerit, până într-o zi, când într-o duminică un bun prieten și coleg de generală mă sună și mă invită să mergem la Catedrala Veche la slujbă.

Nu aș putea să spun că eram inițiat, dar de mic mergeam cu bunica la Biserică, sigur am ajuns după ora 10 și cred că atunci a fost momentul când m-am hotărât unde vreau să mă duc la liceu. M-a impresionat atât de mult Slujba, corul, frumusețea veșmintelor, încât aveam impresia că erau niște îngeri cei care slujeau și nicidecum preoți.

Dar pentru a nu lungi vorba aici, am mers la Seminarul Teologic, azi Liceul Teologic, pe vremea aceea se făceau cinci ani de studiu. Au trecut și acești ani de liceu, parcă prea repede, au fost grei, dar frumoși, au fost și nu se mai întorc. Am urmat ulterior studiile universitare și post-universitare la Facultatea de Teologie din Arad, ca mai apoi în 2015 să mă înscriu la Școala Doctorală din cadrul Academiei Române, la Institutul „George Brițiu” din Cluj Napoca, acum fiind în stadiul de finalizare a tezei de doctorat.

O perioadă am făcut gazetărie, am făcut emisiuni radio, am printat câteva CD-uri de Pricene, am scris câteva cărți cu tematică religioasă și nu numai.

Am intrat în învățământ în anul 2010, ca profesor de religie la o școală din Lonea, lângă Petrila, județul Hunedoara, ulterior am revenit acasă, adică în Arad, fiind profesor la mai multe școli, Grăniceri, Șiclău, Sâmbăteni, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, iar din 2018 sunt director la Școala Gimnazială Grăniceri.

De unde vin? Vin dintr-o familie modestă cu șase frați, o familie unită plină de dragoste și de respect, vin dintr-o lume frumoasă, care nu a fost alterată de tehnologie și de atâta stres cotidian, iar în ceea ce privește răspunsul la ultima întrebare: Cum ne vii? Aici las ca cei ce ne citesc să răspundă în locul meu.

FC-Frumos. Mă încântă să aflu atâtea.

Acum, că am făcut cunoștință, așa, aici, te rog să îți amintești când și unde sau cum noi ne-am cunoscut.

PK-Sincer... nu vreau să mint, dar cred că undeva în ani 2010-2011, când participam la serate de lectură unde erați și dumneavoastră invitată, iar ulterior ne-am întâlnit la Simpozionul științific de la Chișineu-Criș, în 2012, unde mi-ați făcut invitația de a participa la Salonul Gutenberg, sigur eram tânăr, timid și cu o oarecare pudoare în ceea ce privește cultura, dar cred că totul a ponit de acolo, de la acele întâlniri culturale.

FC-Așa este. Însă, vezi, uneori nu Toate drumurile noastre se vor întâlni vreodată...

Daaaa, se mai pierde câte o roată...

Acum, că am trecut de prezentări, să te mai determin să îți amintești de o lansare de carte de la Sala Ferdinand. Erau așa... „Picături în veșnicie”, cu musafiri în carte, cu mine la pupitrul lansării; cum această a ta orientare lângă alte iluminate frunți.

PK-Oooo, da îmi amintesc cu mare drag, de acea lansare a volumului „Picături din veșnicie”, apărută în anul 2015, editată de regretatul nostru tipograf Adrian Ioanăș, o carte dragă sufletului meu și cred și a celor care au citit-o, cu o prefață de o finețe desăvârșită semnată de dumneavoastră și cuvinte ale unor prieteni scriitori și nu numai.

A fost o lansare pe care nu pot să o uit, când am văzut atâta lume în sala Ferdinand și un prezidiu deosebit, unde dumneavoastră alături de domnul director Doru Sinaci și de părintele prof. Dr. Caius Cuțaru, ați făcut o adevărată sărbătoare atât pentru mine cât și pentru participanți.

FC-Daaa, așa a fost. Mulțumesc.

Trecem în alt registru. Carieră. Doctorat.

Funcție. Prieteni. Muzică. Imprimări. Spectacole. Proiecte muzicale sau editoriale.

PK-Ufff. Sunt atâtea de spus, încât nu știu cu care să încep. Despre cariera mea didactică v-am spus la începutul acestui interviu, în ceea ce privește doctoratul sunt în curs de finalizare a tezei avându-l coordonator pe domnul CSI Dumitru Suci, iar cât privește funcția, singer e o răspundere mare, grea, obositoare uneori, dar și cu satisfacțiile ei, sper să pot duce la bun sfârșit proiectele pe care le-am început și în rest cât va dori Dumnezeu.

Una din pasiunile mele rămâne muzica sacră, religioasă, am avut în ultimii 8 ani numeroase spectacole de pricesne și colinde atât în țară cât și în străinătate, la două dintre acestea ați fost cu noi, mă refer aici la slujbele din Serbia și Ungaria. Am în lucru un volum de pricesne pascale și două cărți, „România după 100 de ani” și „Între cer și pământ”, nu știu când vor vedea lumina tiparului, și, un secret de 5 ani, lucrez la un roman pe care sper să-l termin peste doi ani, nu spun titlul!

FC-Foarte frumoase toate. Mult succes.

Aș dori acum să vorbim despre Sărbători. Între sacru și profan. Ești un vrednic credincios al Mănăstirii Hodoș Bodrog. Slujești Sărbătorile. Toate. Ai o voce care îndumnezeiește clipa. Ce e bine și ce nu e bine. Adică, oare, unde profanul calcă sacral și de ce. Ai fost șef de promoție. Te împăunezi...

PK-Da, într-adevăr am fost șef de promoție, vorba românei „am fost de toate și nimic, am fost și slugă și calic”. Așa este, merg des la mănăstirea mea de suflet, unde chiar simt că cerul se unește cu pământul și omul cu Dumnezeu.

Sărbătorile sunt pentru mine izvor de liniște, de împăcare cu mine însumi și cu semenii mei, izvor de har și pace, fără aceste sărbători și, în general, fără Dumnezeu omul ar fi un biet animal, citându-l pe Petre Țuțea, care vine de nicăieri și se îndreaptă spre niciunde.

Din păcate, am ajuns să punem mai mult accent pe partea materială decât pe semnificația reală a sărbătorii, indiferent de ce sărbătoare vorbim, Crăciunul a devenit un comerț excelent, Paștele se rezumă doar la masa pascală, Sfântul Ioan doar la petrecere și uite așa pierdem esențialul, pierdem comuniunea cu Dumnezeu.

Vedeți prin ce zile grele trecem acum cu această pandemie, cum mor oamenii mai ceva ca în romanul „Ciuma” al lui Camus, câtă isterie și câtă deznădejde în rândul populației.

Trăiesc sentimentul că poporul român, și nu numai, umanitatea în general, stă ca un miel ce este dus spre junghiere, nu poate face nimic și nu se poate apăra de acest dușman invizibil, și cred că în aceste momente trebuie să fim mai uniți, să ne rugăm unii pentru alții, să iertăm și să fim pregătiți pentru că viața oricând poate rezilia contractul cu noi.

Totuși, cred că acum mai mult ca niciodată avem experiența vie a despărțirii de cei dragi, de cei pe care-i așteptam la o cafea pe terasă, de cei pe care abia așteptăm să-i vedem și să schimbăm două vorbe față către față. Trăim vremuri când alții decid pentru noi cât trăim și cum trăim și atunci nu ne rămâne decât să ne facem altar din casa noastră și să-l ducem pe Hristos, căci doar așa putem suporta mai ușor această stare de criză.

FC-Foarte bine punctat. Acum să mai vorbim despre prietenie. Ca un sentiment, verigă, grație. Crezi că uneori ne folosim de false pudori, ne rătăcim, ne mințim. De ce?

PK-Spunea cineva că prietenia e un dar dumnezeiesc, cred că Sfântul Ioan Hrisostom, și eu cred în asta, nu am mulți prieteni, dar cei pe care îi am sunt prieteni adevărați, poate că eu ar trebui să-mi fac mea culpa, pentru că în ultima vreme mă întâlnesc mai rar cu ei, asta și din cauza obligației funcției și a programului, însă prietenia adevărată e ca aurul din inima pământului, e ascuns, dar și când îl găsești îl prețuiești ca pe un odor de mare preț.

Sunt situații când ți-e prieten doar când ți-e bine, dar când ai ajuns la greu uită, de fapt poate nu ți-a fost prieten decât declarativ, iar dumneavoastră aveți această experiență cu persoane care au fost lansate într-un fel sau altul cu sprijinul și concursul dumneavoastră, ca mai apoi să primiți în loc de flor spini, dar asta-i viața, noi mergem mai departe, până ajungem la marele Prieten în brațele Căruia ne vom spune oful.

FC- Din păcate așa e. Eu cred în dragoste la prima vedere. Cred în promisiuni fade, cred în prieteni. Am, de peste cincizeci de ani, foarte mulți. Dar am și pețece de cârpituri. Oare cum ar trebui să fim. Ești tânăr; poate ne dai o rețetă.

PK- Vai..., dacă aș avea rețeta aș da-o gratuit, nici măcar compensată, și pentru că sunt tânăr nu aș putea da un răspuns la întrebarea dumneavoastră, însă cred că ce nu te omoară te întărește. Cred că cea mai frumoasă prietenie este cea prezentată de Iisus: „Voi sunteți prietenii mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc, de acum nu vă mai zic slugi, că sluga nu știe ce face stăpânul său, ci v-am numit pe voi prieteni... aceasta vă poruncesc: să vă iubiți unii pe alții precum v-am iubit Eu...” păi, ce prietenie mai frumoasă poate fi decât cea care ajunge la sacrificiu și mai cu seamă din iubire, atât de mare e prietenia.

FC- Mulțumesc. Acum, că am adus vorba de rețetă. Te știu un familist... singur, dar convins. Ce mai gătești. Ce mai pui pentru iarnă. Cu cine te vezi când, unde. La Biserica ta e liniște, acum, sau...

PK- Da, sunt un familist, însă Dumnezeu nu a rânduit încă să o am, am într-adevăr o relație, chiar dacă ne vedem mai rar din cauza distanței, însă cine știe până la urmă, nădăjduim. Acum trebuie să vă mărturisesc că îmi place enorm să gătesc, mă relaxează, chiar dacă timpul e cam aspru cu mine, totuși mai găsesc clipe pentru micile tabieturi. Îmi place să pun murături de tot felul, să-mi pregătesc camera pentru iarnă, și mai ales să ies cu prietenii la cafea, recunosc sunt un împătimit al cafelei de calitate. Ador plimbările în natură și Duminicile în biserică. De regulă, ne vedem la sfârșitul săptămânii când avem timp. Cât privește bisericuța, nu am crezut că o să ajung să cânt în biserică goală, din cauza pandemiei. Acum chiar sunt valabile versurile: „Cât de părăsit ești Doamne”, am ajuns să plâng când văd cum ne risipim și ne pierdem, cum oamenilor le este interzis la Izvorul Vieții, dar trecem și peste această încercare grea.

FC- Paul, suntem în post. Un post deja cam negru. Și la propriu, și la figurat. Oare, suntem pregătiți să fim iertați, noi, care ne îndulcim cu vorbe goale și cine pune vrajba.

PK- Da, e postul Sfințelor Paști, nu suntem deloc pregătiți să primim iertare, dar asta-i frumusețea ortodoxiei, eu știu că nu sunt vrednic, dar cer și Dumnezeu din marea iubire îmi oferă iertare. Vrajba a fost dintotdeauna, diavolul nu doarme, el caută să bage dezbinare, invidie, ură, ca noi să ne pierdem în detalii, să ne tulburăm să ne certăm și totuși cred că lumea se va schimba după ce trece această pandemie, noi avem nevoie de Dumnezeu, avem nevoie să ne redescoperim, să știm că suntem efemeri pe acest pământ, iar ce ne așteaptă dincolo de

această viață să fie cea celestă plină de har, lumină și iubire, atât ne-a mai rămas.

FC- O să te întreb înspre un final, de ce muzica, de ce istoria? De ce Macea? Apoi, am să te rog să primești asigurarea unei trainice prietenii, acum la ceas de mare îndurare. Mulțumesc.

PK- De ce muzica? Pentru că e vibrația lui Dumnezeu prin mâna sau glasul omului, după cum bine știți eu nu cât la nunți, botezuri, zile onomastice, nu cât la evenimente populare, când doar muzica sacră. Asta am decis în urmă cu 15 ani, ca un legământ al meu, poate sunt înțeleș greșit, dar e opțiunea mea.

De istorie am fost pasionat din adolescență, pentru că am fost ucenicul istoricului și preotului Pavel Vesa, de la care am primit această pasiune și pe care chiar o iubesc, mă duce într-o lume pe care o descopăr în fiecare zi, și care ne arată unde am greșit ca și popor și unde am luat decizii bune. Macea a devenit de la o vreme o a treia casă a mea, având în vedere că la Macea locuiește cea mai frumoasă ființă de pe pământ, mama, pe care o vizitez ori de câte ori am ocazia, plus că este o localitate cu o profundă încărcătură istorică.

Vă mulțumesc în primul rând pentru interviu și vă asigur de toată prețuirea mea și de toată dragostea mea, chiar dacă trecem prin momente grele, când nu știm ziua și ceasul când plecăm de aici, totuși nădăjduim că Dumnezeu ne va păzi. Vă doresc și eu multă sănătate, post și sărbători cu pace și, nu în ultimul rând, multă liniște inimii dumneavoastră.

GUTENBERG SE PREZINT

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU VALERIU ILICA

FC-Iată-mă culduș în casa primitoare a familiei Aurelia și Valeriu Ilica, așa, că nu aduce anul ce aduce ceasul. Nu i-am prevenit, nu știu dacă au văzut pe pagina noastră de Salon alte dialoguri neconvenționale, nimic nu e regizat. Deci, am să încep cu întrebarea: Unde vă zboară gândul acum, în grădina din Aradul Nou, în tren, la București... La plăcinte, înainte?!?

VI-Sincer să fiu, acum, când tocmai s-a deschis sezonul la Sărbătorile de iarnă, încerc să uit de tot și de toate: de grătărel și ciorbică, de untișor, lăptic și lobodică, de copănele, iaurtel și slăninucă (că tot ne place nouă să ne pisicim). În schimb, mă gândesc la fericirile și la feeriile, la frământările și la frustrările, la dorurile și durerile lui Eminescu în astfel de pravoslavnice momente. A poetului cu cap de Apollo, cum, cu unanimitate de voturi îi spuneau prietenii, cunoscuții și admiratorii. Rămas în mreaja viorie a gândului frumos, aș risca și aș merge ceva mai departe. Atunci când anticul Leocares l-a sculptat pe falnicul Apollo, nu exclud că l-a avut ca model pe tânărul Eminescu.

FC-Așa, începutul e bun. Dommule Valeriu Ilica, aș dori ca acest dialog să nu fie doar despre... Irizările din poemele candiene. Lăsați... Dar totuși Curiozitatea mea converge, știți, femeia, acum câțiva ani, la Casa Armatei, eu am citit ceva, dvs., fără pix, fără carte, ați sintetizat și decriptat cu o precizie care m-a uimit.

VI-De regulă, nu vorbesc și nu scriu decât atunci când cred cu adevărat în ceea ce fac. N-am făcut și nu voi face niciodată risipă de tămâie și nici daruri rituale. Dacă, atunci, la Casa Armatei, am exprimat o părere, un punct de vedere, le-am făcut cu convingere și din convingere. După mine, literatura e o perpetuă construcție. Nu e nici compliment, nici premiu de consolare. Cu atât mai puțin, un dat în bobi sau un rusticus calendar de ceapă. Dacă bine-mi aduc aminte, și-mi amintesc perfect, eram convins că vorbesc despre o poetă care încă mai are multe de spus. Care caută reperatele, nu refugiul. Una care nu crede în mesajele fără mesaj. N-am exagerat. Nu, pentru că, din acest punct de vedere, m-am vaccinat la timp. N-am vrut să am demagogia sau logoreea în sânge. În pix, pe papirus sau sub limbă.

FC - Da, văd ca nu încetați a judeca... Acum, vă întreb cine sunteți, dar pe șleau, cum a fost să scrieți Culdușii, un roman fluviu, care după Ion

Lancranjan, sparge tiparele ardelene, de ce nu ați debutat mai devreme, iar dacă nu ați predat la catedră, unde zace în dvs atâta literatură, bașca universală.

VI-Tuturor celor care m-au întrebat despre geneza Culdușilor, le-am răspuns la fel: n-a fost inițiativa mea. M-am decis să scriu doar în urma unor îndemnuri, încurajări și insistențe venite din partea unor vechi prieteni, diverși cunoscuți și apropiați, care, până la urmă, m-au convins că lumea satului, țărănul român în general, merită o operă în care să se consemneze întreaga odisee parcursă de aceștia de-a lungul celor cinci decenii de comunism. Fie! - mi-am zis. Și, langsam, ca ardeleanul, m-am pus pe treabă. Șapte ani, bătuți pe muchie. Tot timpul, urmărit de un singur gând. Să fie un letopiseț scris în numele adevărului și de dragul lui. Sunt mulțumit de ceea ce a ieșit. O carte care nu laudă, nu acuză, dar nici nu scuză pe nimeni. Una în care pe buzele țăranilor noștri cuvintele au gustul ospetiei, iar în privirile lor, albastrul cerului se îngemănează cu verdele pădurii. Și, încă ceva. Demnitatea țărănului român este personajul principal al acestei cărți, iar locul acțiunii sale este cumințenia sa proverbială. Am scris-o cu drag și cu dor, pentru că tânjeam după crângul copilăriei, după bătrâna casă și după vraja locurilor natale.

FC-Sunt delicii spusele dvs. Nu pot să nu vă mulțumesc întorcând anii, fără dvs. nu aș fi călătorit în 1982 în Franța, știu, e greu acum să spuneți, însă acest privilegiu mi-a deschis șansa ce mai apoi, mi-am consumat-o frumos.

VI-Ați deschis o rană greu de vindecat. În ce vă privește, nu mi-am făcut decât datoria. Eram convins că vă doriți foarte mult și că meritați să vedeți Franța. N-au fost obiecțiuni din partea nimănui. Din păcate, deși am ajutat pe mulți, fie ei doctori, profesori, actori sau instrumentiști, o spun cu regret, nu i-am putut rezolva pe toți. Știam că e un drept al lor, dar, în vremile acelea eram prea mic profesional ca să mă fac o voce auzită. Nu de puține ori, atunci când interveneam pentru cineva, eram suspectat de sentimentalism sau acuzat că nu respect linia cauzei. Era o perioadă blestemată la delir de suspiciune. Pentru mine, problema pașapoartelor, chiar și acum, e o amintire tristă. Cuvântul pașaport mă urmărește ca o neputință. Dar, „așa era vremea, așa era atunci”.

FC-Mulțumesc, e eleganța dvs. ce se prelinge dinspre geana ochilor. Și totuși...

Acum, că ne cunoaștem, iată, știe și doamna Aurelia, reputat dascăl de fizică, mentor al unor generații de iluștri oameni, soție, mamă, bunică, și totuși, aș întreba pe Omul Valeriu Ilica, oare credeți în destin, credințe apotropaice, biserică, valori, nonvalori, zăcăminte de talente, bube, mucegaiuri și noroi, nu de alta, dar noi doi am mai promovat și am

crezut în adevăruri, deci cum e sa fii iubit, trădat, adulat, prădat în așteptări?

VI-E o întrebare incitantă, ca să nu zic capcană. Mi-aș permite să răspund la modul general, recurgând la un text pe care îl reproduc adesea (din memorie) ca pe o sfântă, sfielnică și frumoasă rugăciune: „Cred în Eminescu ca în soare, în magia frumosului și în veșnicia neamului românesc.” E inscripția de pe piatra de mormânt a eminescologului Augustin Z. N. Pop. A se vedea Cimitirul Bellu, Aleea Poetului Național, în răzor cu Figura 9.

FC-Da, așa este. Cu dvs. nu mă satur să vorbesc, repet, aici Cândea e doar cea cu întrebările, dvs. sunteți cel care vorbește, de bon ton, un alt dialog, mai vechi, aveți stil, punct ochit, punct lovit, răspicat răspuns în cuvinte puține. Mereu vă aud spunând: „Nu semnăm CEC-uri în alb.”; „Zoe, fii bărbată.” Câtă delicatețe în Sabia dvs. de cuvinte. Însă, sincer, ne plimbați deseori în literaturi, ca și... Culdușii... pe arături (trebuie să spun că acești culduși încă mai există), deci dragă domnule Valeriu, se va instala vreodată ordinea în viața noastră, cea de slujitori modești, de condei. Cum?

VI-Am debutat târziu și timid. Dar, vorba înțeleptului Badea Cârțan, mai bine mai târziu decât niciodată. Așadar, m-am suflecat la mâneci, la memorie și la pix, pentru că vedeam cum, puțin câte puțin, ne cuprinde și ne cotropește o acută lipsă de îndumnezeire. Dar și de umanizare. Sunt momente în care ne comportăm ca pe vremea când eram în caverne. Trăim o disoluție care - culmea! - ne mai și amuză. Ne încântă și ne binedispune. Am ajuns să aplaudăm propriul dezastru. Râdem cu gura de jur împrejur. Ca o flașnetă cu manivela amputată. Ca un Riga Crypto cu picioru-n ghips. Deși până mai ieri Terra era mai degrabă o grădină decât un parc zoologic, cu voie de la Poliție, acum e viceversa. Ba, colac peste pupăză, performăm și în a ne bate joc de ea: o poluăm, o chemicilizăm până la implozie. O dinamităm cu E- uri. O încălzim. Distrugem mediul înconjurător. Tăiem pădurile cu ură și mânie proletară.

Le defrișăm sălbatic, cu furie, cu frenezie și cu o grabă de nebun. Radem tot. Le bărbierim cu o convingere de culduș. Suntem de răsul-plânsului. Doamna Florica! Pentru mine, tăierea unui copac e doliu pe planetă. ȘI, culmea aberației, vreau să zic, a inconștienței, la cele mai mici nimicuri, #rezistăm fosforic. Protestăm pentru orice. Pedepsim catilinic. Habar n-avem, dar suntem convinși că, lasă, fata tatii, știm noi ce facem! În schimb, pentru pădurea de argint, pentru codrii noștri de aramă, nu mișcăm un deget. Nu scoatem un suspin. Deloc. Niciodată. Nici chiar în ceasul de pe urmă. Apăi, dacă o vom ține tot așa, în curând, Sucă - neamule!, vom ajunge să ne jeluim mioritic, ca haiducul din Toma Alimoș, și să plângem ca Smărăndița popii, alături cu pruncul din

Moartea Căprioarei. Nu-mi dau seama ce se întâmplă, dar tare mă tem că ne-a deocheat cineva. Suntem regizori, actori și spectatori într-o tragedie comică. Europeanii prin excelență, devenim români numai după ce plecăm din România. Nu-i vina noastră. Într-o lume tot mai neomenoasă, din fericire, va trebui să credem în continuare în om, în omenie și în omenire.

FC-Aveți mare dreptate. Însă nu pot să nu vă declar un prieten de Salon Gutenberg, un slujitor pentru noi, un promotor a tot ceea ce face, mereu nu mai am reviste pentru dvs., cum se face că dincolo de orice, zâmbiți pe sub mustața privirilor metaforice...

VI-Ca practicant al Salonului Gutenberg, mi-aș permite o mică sugestie. Nu coborâți ștacheta! Deviza Salonului să fie: Vine cine vrea, rămâne cine poate. A mai fost experimentată în urmă cu 150 de ani, de Maiorescu atunci când, la conacul său din Iași, își păstora junimiștii. Cronicile vremii spun că a fost o strategie de succes. Una cu bune rezultate. Poate și pentru că adevărata cultură presupune un mare martiraj.

FC-Daaaa! Iată cum noi nu ne gătam vorbile, cum zicea buna mea Ghiulita. Dar, se cuvine a vă multumi ca ați intrat în piele de măcean, iar eu am culdușit oleacă...

Știți, fac o mărturisire, mă bucur când cineva străin de satul meu l-a pomenit în rugăciunile slovelor sale (Anton Ilica, Carina A. Baba, Sorina Groza, Teodor Groza Delacodru, Constantin Avădanei s.a.) totuși, la dvs. în sat, cum erau... Zăpezile, de altădată?...

VI-Macea! Un Humulești și un Mărțișor al vestului de țară. Pentru cineva care ține la rădăcini, satul în care s-a născut e un vis fără limite. E o poveste ce nu se va termina niciodată. De la un capăt la celălalt al cozonacului, e numai miracole și oracole, fabulări și fantasme. Doamna Florica! Pentru maniera în care știți să vă revendicați țărâna natală, dați-mi voie să vă invidiez. Și vă voi invidia cu grație și cu grațitudine. Cu generozitate și cu gentilețe. Dar, să revin la cestiune. Ce e val ca valul trece. Lumea e cum este și ca dânsa suntem noi. Așa că, în zadar încercăm să ieșim dintr-un labirint fără ieșire. Cât despre statutul celor care încearcă marea cu... condeiul - niciun rabat! Nicio păsuire! Nu, pentru că scrisul nu-i iarbă de tras pe nas, nici talentul, noroc chior la joc de păcănele. Ba, dacă mă gândesc mai bine, talentul e un fel de revelație. E zestrea noastră de divinitate. E libertatea robilor, rezervată doar celor chemați. PUNCT! Atât și ... nimic de la capăt!

FC-Frumoase compuneri de cuvinte. Ne apropiem de final, ce ați propune așa, când gânduri, rânduri vă doboară, merită să ne pierdem în Nimicuri... Mulțumesc pentru cărășia și părtașia de acasă, vă doresc să... Culdușiți mulți ani înainte întru pace, frumuseți umane și bună înțelegere.

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU SORINA GROZA

FC-Hristos S-a născut, Sorina, știu, în Banat, acest salut e unul sacru. Spune-mi, te rog, a trecut Crăciunul, cu ce te ocupi? Parcă te vad printre hârtii, planuri, scripte. Însă dacă răspunsul tău e „Da,” prefer să știu cum ai petrecut practic, apoi trecem la Didactic.

SG-Adevărat S-a născut! Un salut pe care l-am învățat de la bunici și care îmi e tare drag. Bunicul din partea mamei era cantor la biserica din Viile Dejului, ca apoi, în satul copilăriei mele, să continue ceea ce făceau din generație, în generație, ai lui. Pentru mine, familia și credința sunt sacre, iar serviciul, Didacticul, cum îi spuneai, ține de credință. A-ți face datoria la locul de muncă e ca și cum îl cinstești pe Dumnezeu în fiecare zi. Sărbătoarea familiei, pentru că asta înseamnă pentru mine Crăciunul, am petrecut-o în familie, la fiica mea acasă. De când a venit nepoata noastră pe lume, Ajunul Crăciunului e acolo... unde o parte din mine își continuă drumul către un alt orizont. E întâlnirea familiilor noastre întruna singură, cu o masă clasică de Crăciun... și aseasonată cu răsetele zgomotoase ale nepoatei, însoțite de colindele noastre strămoșești, ale colindătorilor care deschid ușa casei din Giroc.

FC-Se vede... Dar, aș vrea să știu, dat fiind faptul că mama ta soacră e de etnie germană, la fel și soțul, ce gastronomie ați pus pe masă. Ultima dată, am servit crogne și plăcintă cu dovleac. De fapt, să spui celor care ne văd acum, unde te găsești, satul tău, are un obol aparte.

SG-Mama soacră a venit noră în casă și a învățat că e important să respecte specificul casei, aproape că numai din povești mai ne amintim rețetele pe care le-a adus de la Liebling în casa bănățeană din Voiteg. Pe masă punem produsele noastre clasice: sarmale, mezeluri făcute în casă, friptură de porc cu compot, zupa bănățeană cu tăieței de casă, melșpăisuri, cozonac, iar sub brad, într-o sită deasă, grâu și cârnați, pentru a mulțumi anului rodnic ce a trecut. Satul Voiteg m-a adoptat încă din vremea când nu prea știam multe despre această lume. Eu mă simt o fiică a satului, deși adoptivă. Este un sat cu puține tradiții păstrate de-a lungul timpului, cu oameni așezați, harnici și pricepuți, ai căror copii și-au găsit un viitor mai bun, în Timișoara sau în străinătate, iar cei care au rămas promovează

folclorul la nivel național și internațional prin ansamblul „Voitegeana.” Din Școala din Voiteg au plecat și s-au afirmat profesori, medici, juriști, ingineri. Și eu, și soțul meu am învățat la Școala din Voiteg. Eu m-am întors ca învățătoare în sat, iar soțul meu, ca inginer agronom.

FC-Da, atunci inginerii agronomi erau la mare căutare, pământul se lucra, dar văd, grădinașta ta, mai că e gata să mustească a primăvară, tronează un castel...

SG-Și acum pământul se lucrează, dar cu utilaje moderne, și se află sub administrarea unor firme cu capital românesc și străin. Soțul meu, inginer agronom, după cum și tu ai afirmat, administrează în Voiteg Centrul româno-german de pregătire profesională în domeniul agriculturii, nu mai lucrează automatizat lanuri întinse, dar se ocupă de grădina de lângă casă, unde avem o mică grădină „de experimentare”, o minipodgorie în devenire, o minilivadă. Nu ne lipsesc fructele din primăvară și până toamna târziu, dar nici legumele pe vreme de vară.

FC-Eu am cunoscut câte ceva, am un prieten aici, de la mine din sat, care are, în fața casei o troiță, iar în curte, are zidită o biserică.

SG-Troița despre care vorbești este un monument închinat celor 116 locuitori din comuna Voiteg care în noaptea de Rusalii, din 1951, au fost deportați în Bărăgan, printre care și bunicii doamnei Carmen Cazan, soția dlui prof. Emil Cazan, măcean de-al tău. Biserica, cred, că au construit-o în semn de mulțumire că bunicii, Moise și Domnica Jebelean, s-au reîntors acasă. I-am cunoscut și eu, de multe ori i-am întâlnit, mai ales când mingea cu care ne jucam în curtea școlii ajungea în curtea lor, casa lor învecinându-se cu școala.

FC-Sorina, am tot ocolit, dar tu ai cam trecut pe la Arad, avem deja foarte mulți prieteni, ne-am fost călătorit împreună, cum te-ai împrietenit cu universitatea, noi cu tine?

SG-Aradul este pentru mine locul în care mă întorc cu drag. Aici mi-am completat studiile universitare, eu terminând Liceul Pedagogic la Timișoara, în 1986. Am cunoscut colegi din Arad încă din vremea liceului, pentru că în acea perioadă nu exista Liceul Pedagogic în Arad, iar Timișul școlariza învățători și educatoare pentru județul Arad. O mare parte i-am cunoscut prin Asociația Învățătorilor Bănățeni (A.I.B.), prin activitățile comune cu Asociația Generală a Învățătorilor din România (A.G.I.Ro), A.I.B. fiind membră

fondatoare A.G.I.Ro. Aici te-am cunoscut și pe tine mai bine, pe voi, la un simpozion de Ziua Învățătorului. Atunci te-am auzit pentru prima oară într-un discurs nonconformist. Era imposibil să nu fii atras de acel stil neobișnuit zilelor noastre, captivant, ce te determina la reflecție. Și dacă tot am vorbit despre studii, aș adăuga că studiile masterale, pe care le-am urmat la Universitatea de Vest, au fost cu bursă de studii, tocmai pentru rezultatele obținute la Arad.

De atunci și până acum drumurile mele și ale voastre au fost comune. Voi ați fost prezenți la toate evenimentele importante pe care le-am organizat la Școala Voiteg, când m-am mutat la Școala nr. 16 din Timișoara și când am preluat funcția de președinte al Asociației Învățătorilor Bănățeni, la lansări de carte, simpozioane. Voi ați fost cei care ați scris articole pe care, apoi, le-ați susținut cu mult profesionalism. Voi ați fost cei care m-ați susținut de fiecare dată când mi-a fost greu.

Cât despre Salon... Atât cât am putut, am fost prezentă la salon. Fiecare întâlnire de la salon avea farmecul ei, cu oameni dragi, talentați. Mi-ar plăcea să pot veni mai des.

FC-Acum, că ne știm deja unele parcursuri, să te întreb, ce îți face Copilul de.. Suflet... Ai și tu, pe lângă alții, dascăl fiind. Ce face școala ta, știi că, în curând, te vei muta în casă nouă, știi că o mutare, ai făcut, lăsând liniștea de la sat zălog pe claxoanele de la oraș?

SG-După 32 de ani, ani în care am format mai bine de 7 generații la Școala din Voiteg, am luat hotărârea de a-mi muta serviciul la Timișoara, mai aproape de casă, aș zice, dar nu mă pot despărți de casa de la Voiteg, de liniștea și spațiul pe care ni l-am creat aici. Soțul meu m-a susținut să îmi duc decizia până la capăt. Este al treilea an de când Copilul meu de Suflet, școala, crește și se dezvoltă așa cum îmi doresc. E greu să lași un colectiv de colegi și să găsești un alt colectiv, mult mai mare, eu având o experiență în spate. Pot spune că Școala Gimnazială nr.16 din Timișoara m-a primit, mă apreciază pentru ceea ce fac, simt că locul meu e acolo, elevii și părinții lor sunt deschiși și îmi respectă munca, colegii mei sunt săritori, mă sprijină dacă îi solicit, e o comunitate în care tronează munca și respectul pentru aceasta. Desigur că și eu sunt o persoană care nu pot să nu mă implic pentru starea de bine a copiilor, pentru siguranța și securitatea lor.

FC-Nu te voi întreba de comisii și proiectele din care faci parte, nu de alta, dar se răcesc crognele, plăcinta cu ludaie, te răscolesc puțin, ție ți-e dor... Poala ta se face ghem, pruncii în ea... gem... dar bunica Sorina, cum e?

SG-Comisiile și proiectele din care fac parte îmi ocupă mai tot timpul. Așa că bunica Sorina este mai mult în vacanțe cu nepoata, și atunci dacă nu este

plecată cu părinții. Mi-ar plăcea să fim mai mult împreună, să-i pot depăna povești așa cum îi spuneam și fetei mele. Gătim când suntem împreună: „crofnie”, adică gogoși, plăcintă întinsă cu ludaie și clătite. Astea sunt preferatele ei de când era mică și nu putea să spună decât „gogoși.”

FC - Așa, cred că are calități de la fiecare și un nume rar. Te-a ajutat la plăcinte, vă văd mereu cu șorț la brâu. Aș dori rețeta de crogne... la Macea așa li se spune.

SG-Clara e numele nepoatei mele și clar are o personalitate puternică destul de greu de modelat. Îi place să gătească, să facă singură de la început totul, trecând prin toate etapele. Are răbdare să ducă lucrul la bun sfârșit.

Cred că rețetele nu diferă de la o zonă la alta și dacă produsele sunt de calitate: lapte, ouă, făină, drojdie, mirodenii, reușita este garantată. Desigur că și frământatul își are rostul lui, perioada de creștere, prelucrarea formelor, uleiul și focul.

FC- Și, de final, care e Lecția recent predată despre Sorcova, un text, te rog, pentru Gutenberg, și pentru mine, o întrebare care să-mi taie pofta de atâtă dulce... Mulțumesc pentru găzduire, aici la tine, nici ceasul nemțesc, cu cuc, nu bate. De ce?

SG-Recunosc că nu îmi place să vorbesc despre mine. Obișnuiesc să las faptele să vorbească. Dar timpul s-a scurs nesperat de repede. Abia că l-am simțit.

Elevii mei sunt abia în clasa I. Anul acesta i-am învățat despre tradițiile neaoș românești, dar și legate de patriotismul local, să simtă că trăiesc în Banat, mersul cu Steaua, cu Craii, Plugușorul, Sorcova și Pițărăii (de Ajun de Crăciun sau de An Nou).

Textul bănățenesc al Sorcovei sună cam așa :

Sorcova, vesela,
Să trăiți, să-mbătrâniți,
Ca un măr, ca un păr
Ca un fir de trandafir.
Ca merii, ca perii,
În mijlocul verii;
Ca vița de vie
La Sfântă Mărie.
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fierul,
Iute ca oțelul.
Vacile lăptoase,
Oile lănoase,
Porcii unsuroși
Copiii sănătoși.
Câte cuie sunt pe casă
Atâția galbeni pe masă.

Câte paie-n cotăriță
Atâția bani la găzdăriță.
La anul și la mulți ani!
Să trăiți și să ne dați bani!

Mulțumesc pentru acest interviu! Nu mi-a fost ușor să-mi fac o introspecție.

Nu aș încheia fără o urare Salonului Gutenberg: „Mulți ani cu multe realizări, cu vise împlinite și oameni implicați care să-l susțină!”

Carina A. Baba în dialog cu Eugenia Ponta Pete

CB: Dragă Eugenia, mulțumim pentru bucuria de a împărtăși cu cititorii Salonului Gutenberg câteva din întâmplările anului care se pregătește să se ducă... Cum a fost 2019 pentru tine?

EP: Salut cu drag cititorii Salonului Gutenberg! Felicitări pentru această inițiativă! Mă simt onorată să mă aflu printre cei pe care i-ați ales să fie intervievați și vă mulțumesc, totodată.

CB: Mereu m-am întrebat cum reușești să te implici în atât de multe și frumoase activități: școală, radio, festival de folk, de poezie, scrii, compui? Când ai timp pentru toate? Cunoști tu oare vreun Ceasornicar care umblă, din când în când, la acele timpului, oprindu-l?

EP: Știu și eu? Poate că am trecut la ceasornicarul de care vorbești și mi l-am făcut prieten. Nu fac lucruri ieșite din comun... nu fac ceva care să-mi displacă. Poate că am învățat să împlinesc cu folos lucrurile care îmi aduc mulțumire sufletească, în primul rând... pentru că, de când mă știu, mi-a plăcut să dăruiesc. Asta mă împlinește, asta îmi dă elan și putere să duc la capăt ceea ce îmi pun în gând.

Ce prețuiesc mai mult în viață sunt copiii pentru care fac ce-mi stă în putință să-i educ după principiile pe care le consider importante: toleranța, adevărul, bunul simț, cutezanța de a fi ei înșiși și a ști să îndeparteze din viața lor ceea ce le-ar putea face rău.

De trei ani am mai căpătat un rol în comunitatea pecicană, acela de a fi manager al Casei de Cultură Doru Ioan Petescu. Mă onorează și mă

străduiesc, cu sprijinul celor care se află la conducerea orașului, să fac lucruri frumoase pentru cultura de acasă, continuând proiecte deja înrădăcinate dar inițind și altele noi. Iubesc tradițiile noastre culturale, le promovez și doresc să mai adaug un plus cu fiecare nouă inițiativă.

Poezia și muzica folk merg mână în mână și sunt ceea ce mă definesc. La început, le țineam și le făceam pentru mine, acum am ajuns să le fac cunoscute și altora.

CB: Vorbește-ne despre emisiunea radio pe care o moderezi.

EP: Emisiunea de la Radio Zestrea Pecica pe care o realizez și o moderez se numește Cetatea Culturală. Este conceptul meu, cu scopul de a aduce la mine acasă cultura așa, pe bucăți, pentru ca să știe și cei de acasă, și cei de mai departe, ce se întâmplă la noi. Am avut invitați oameni de cultură din sfera mea de apropiați în aceste aproape 30 de ediții. Emisiunea se difuzează miercurea, de la ora 20, pe facebook. Intenția noastră, a echipei de la radio, este de a avea un studio de televiziune locală și primăria ne acordă sprijinul necesar pentru ca și acest vis să se realizeze.

CB: Și despre Festivalul de poezie de la Pecica, care se află deja la a doua ediție.

EP: Festivalul- Concurs Național de Poezie Emandiana este un proiect al Cenaclului Lucian Emandi care ființează la Casa de Cultură. Este, așa cum ai menționat, la ediția a II-a. Cenaclul nostru are o activitate bogată, îmbină mai multe arte, va împlini în februarie 10 ani de activitate și an de an își propune și proiecte noi, așa cum a fost în acest an concursul de poezie. Prin acest concurs îl omagiem pe patronul nostru spiritual, regretatul poet pecican Lucian Emandi. Am lansat invitația celor interesați să se înscrie la ediția a II-a. Trebuie să trimită pe adresa de e-mail casadeculturapecica@yahoo.com trei poezii, o fotografie și un scurt CV până la data de 1 februarie 2020. Premiile se vor acorda în cadrul spectacolului care va avea loc la Casa de Cultură în data de 15 februarie. La prima ediție am avut peste 40 de participanți din întreaga țară. Printre câștigători te-ai aflat și tu, Carina, și m-am bucurat pentru tine.

CB: Într-adevăr! A fost o onoare pentru mine. M-am simțit foarte bine la voi. Sunteți gazde minunate. Care e cântărețul tău de folk

preferat? Ai scos sau te-ai gândit să scoți un CD în colaborare cu acesta.

EP: Nu am doar un cântăreț preferat. Mi-au devenit prieteni în timp, mulți folkiști. Sunt oameni speciali, cu suflet frumos, care se dăruiesc prin cântec și poezie, pentru acest gen muzical, care este, de fapt, o poezie cântată. Mulți dintre ei îmi cântă poeziile, fie folkiști sau nu neapărat: Gabriela Verșan, Livia Daniel și Angelica Daroț, Monica Mihaela Cojocaru, Daniel Julean, Nelu Pitic, Mario Ovidiu Madius, Vasile Gondoci, Walter Ghicolescu, Traian Cosma, Clipa, Cristian Bordaș, Florian Chelu Madeva, Lae Constantin, Florin Trofin și poate și alții. Unele poezii mi le cânt eu, pentru că am câteva compoziții pe care le puteți asculta pe youtube.

O parte din aceste cântece, mai exact 16, le-am adunat și se află pe un disc de textier pe care l-am lansat în 2019, intitulat Acorduri de Mai.

CB: Dar piesa folk preferată?

EP: Am foarte multe piese pe care le iubesc și le cânt, de la cele vechi din Cenaclul Flacăra, care mi-au copleșit adolescența și până la cele noi, cele mai noi, compuse de prieteni pe poeziile mele. Nu aș putea să spun care este cea preferată... toate îmi sunt foarte dragi.

CB: Cum ți-ai petrecut de Crăciun?

EP: Crăciunul este sărbătoarea familiei. Nu aș concepe să-l petrec în altă parte decât în familie. Mai ales că și fiica noastră care trăiește în Praga a venit acasă de sărbători.

Am primit colindători, cu poarta larg deschisă până către dimineață... am fost cu colinda împreună cu cenacliștii pecicani în fața primăriei din orașul meu, unde s-a amenajat Betleemul viu.

În prima zi de Crăciun am fost la biserica mare, la slujbă, împreună cu ai mei, am savurat preparatele tradiționale și ne-am bucurat de fiecare moment al sărbătorii.

CB: Și cu ce planuri intri în 2020?

EP: În primul rând, să fiu sănătoasă, să pot munci, să pot crea. Am proiecte pe care doresc să le realizez: aș dori să reedităm poeziile lui Lucian Emandi, pentru că sunt doritori să le citească și nu se găsesc volumele lui. E un proiect important pentru care îmi doresc să obțin finanțare de la Consiliul Local. E în lucru ediția a II-a a monografiei orașului, mi-aș dori să o scoatem la lumină.

Cu cenaclul vom avea cele două spectacole de

poezie și folk, în februarie și în noiembrie, iar la începutul lunii septembrie, ediția a IX-a a Festivalului Național Folk pe Pâine.

Mi-aș dori, poate pentru finalul anului, să editez al cincilea volum de poezie... să vedem dacă voi reuși.

La școală îmi doresc să am rezultate bune cu elevii mei care sunt clasa a IV-a și de care mă despart la vară. Îmi doresc copii buni și în seria următoare.

CB: Luna decembrie e extrem de plină de evenimente, dar nici luna ianuarie nu e mai prejos. Sărbătorim Botezul Domnului, e luna clasicilor - Eminescu, Slavici, Caragiale apărând în multe documente ca fiind născuți în luna lui Ianus, sărbătorim Mica Unire... Cum vei marca aceste evenimente?

EP: Vom organiza o ședință în cenaclu să îi omagiem pe marii clasici, așa cum procedăm în fiecare an. Voi face acest lucru și la școală, cu elevii mei.

Mă voi ocupa de monitorizarea înscrierilor la concursul de poezie, ca fiecare să primească feedback-ul așteptat.

Pe 24 ianuarie, când sărbătorim Mica Unire voi susține, împreună cu Monica Mihaela Cojocaru, însoțite de reprezentanți ai Salonului Gutenberg, un recital folk la Viena, răspunzând astfel invitației domnului Ioan Godja, un om de mare suflet care face lucruri extraordinare în diaspora noastră. Mulțumesc pentru această oportunitate doamnei profesor Floarea Căndea!

CB: Îți place să călătorești? Dacă da, care sunt locurile pe care îți dorești să le vizitezi?

EP: Îmi place să călătoresc. Timp nu prea am pentru asta. Vizitez cam de două ori pe an orașul Praga, îmbinând utilul cu plăcutul. Când am două-trei zile libere, mai evadez la munte, paradisul liniștii mele, loc unde îmi mai încarc bateriile.

CB: Ce îți place să citești?

EP: Beletristică, poezie, însemnări și, poate te voi surprinde, cărți pentru copii. Acestea din urmă le citesc pentru a fi la curent cu poveștile actuale din literatura pentru copii, pentru că un dascăl trebuie să știe care sunt preferințele elevilor săi.

CB: Cu siguranță, copiii tăi de la școală te consideră un model. Ți-au adus poezii scrise de ei? Iubesc folkul?

EP: Copiii mei sunt sensibili, da, mă consideră modelul lor, așa cum și noi am avut ca

modele pe dascălii noștri. Sunt copii talentați. Am reușit să le insuflu, în primul rând dragul de lectură... de aici pornim, nu-i așa? I-am încurajat să-și exprime în scris sentimentele și trăirile. La nivelul lor de vârstă, unii au creații impresionante. Lansăm mereu concursuri de citit, de creații de poezie, de texte narrative. Și ei mă inspiră pe mine... le scriu și eu texte pentru serbări, scenete, poezii. Ne completăm reciproc. Nu știu dacă vor ajunge să iubească folkul. Eu pot doar să le ofer variante, să alegă ce să asculte, ce îi reprezintă, în ce gen de muzică se regăsesc. Îi provoc să aprecieze muzica de calitate, fie din folclor, fie genul clasic sau de ce nu?!, folk. Un fost elev a interpretat piese folk în Festivalul Folk pe Pâine și am fost mândră de el. Sper să mai urce pe scenă și la edițiile următoare.

CB: Îți dorim vacanță frumoasă în continuare, un AN NOU cu sănătate, bucurii și realizări pe toate planurile și îți mulțumim frumos că ai acceptat să ne vorbești despre tine.

FLORICA R. CÂNDEA ÎN DIALOG CU GABRIELA ADINA MARCO

FC: Bună ziua, Gabriela. Nu am mai stat demult la o Poveste. Cu atât mai mult cu cât, ne leagă o prietenie, așa, de dragul cărților. Am lucrat împreună la broderia cărții mele monografice despre Macea. Înclin să cred că nici Nădlacul nu e departe, așa un duleu... o postată...

Deci, să începem prin a te prezenta. Că dacă mă refuzi, am și leacuri băbești pentru tine.

GM: De la început doresc să fac precizarea că nu îmi place să vorbesc prea mult, așa că poate răspunsurile vor fi poate, scurte.

Nu sunt prea multe de spus despre mine. Am crescut la Nădlac, pe perioada vacanțelor, și la Arad în perioada cursurilor școlare. Liniștea Nădlacului m-a cucerit definitiv, încercând acum să îmi dedic energia acestui „colț de rai”.

FC: Odată pornite în acest dialog, aș vrea să ne spui cum de ai avut la doctorat o temă comprehensivă, care, până la urmă, tot seamănă cu ideea de prietenie, dar într-un anume fel. Care a fost optica alegerii?

GM: Se pare că cei din jurul meu văd „ceva” în mine. Două persoane dragi sufletului

meu mi-au îndrumat pașii spre cursurile de doctorat. Este vorba de mătușa mea, prof. Miorița Totorean, profesoară de limba română și duhovnicul meu, preotul Ștefan Păcurar, paroh la Nădlac „de când mă știu”, adică din 1976 până în 2018. Ideea a pornit de la discuțiile dintre noi, rezultând concluzia că teza mea de doctorat trebuie obligatoriu să cuprindă două subiecte vaste: istoria Nădlacului și comunitatea sârbă din localitate, mai precis familia Iakšić, care au făcut din Nădlac o a doua lor casă, începând cu anul 1468. Slovaci din Nădlac reprezintă cea mai mare comunitate din România. După cum spunea și primul coordonator, regretatul istoric clujean Gelu Neamțu, „pe slovaci nu îi putem lăsa afară”. În concluzie, în teza de doctorat am abordat ideea relațiilor româno-slave pe valea Mureșului Inferior, de la Arad la Nădlac/Cenad.

FC: Frumoase cuvintele. Acum, pentru că știu că te implici în viața cultural-spirituală din Nădlac, aș dori să punctăm câteva din preocupările tale recente.

GM: Pe lângă faptul că public studii referitoare a trecutul istoric al Nădlacului, începând din anul 1999 viața culturală a comunității ortodoxe din localitate s-a îmbogățit prin apariția periodică a revistei „Ecclesia”, din a cărui colectiv de redacție fac parte, alături de alți intelectuali din Nădlac. De asemenea, sunt membru fondator al Cercului de Arte Plastice „Angardart” din Nădlac.

FC: Gabriela, iubești cărțile, știu că ai o imensă bibliotecă, nu am văzut-o, dar știu că te preocupă și colecții anume. De unde această pasiune, cum de altfel te pricepi a macheta, a aranja, cum s-ar spune, ai furat meserie, aceea de a pagina, de a da Bun de tipar o carte, ajutând astfel mulți prieteni. Una sunt eu. Mulțumesc.

GB: Da, am o bibliotecă care cuprinde aproximativ 10 000 de volume (istorie, literatură, spiritualitate etc.), dintre care se distinge colecția „Biblioteca pentru toți” (cărțile acelea format mic, viu colorate, cu numere pe cotor în partea de sus...), colecție pe care am pus-o la punct împreună cu fratele meu, ing. Adrian Marco. Încă nu avem toată colecția (peste 1500 volume editate), dar sigur avem peste 1000 de cărți.

Dragostea de carte m-a determinat să învăț (autodidact) să lucrez la calculator, iar mai

apoi, am început să tehnoredactez studiile pe care le-am publicat de-a lungul timpului, iar mai recent, începând cu anul 2013 am fost colaborator (tehnoredactor sau corector de carte) al regretatului ing. Adrian Ioanăș (care a plecat prea repede de lângă noi) la Editura Tiparnița. Cunoștințele mele în acest domeniu le-am pus în slujba tuturor celor care au avut nevoie.

FC: Da, e un fel de a ne împrieteni prin cuvintele cărților. Gabriela, am două întrebări, crezi în Prietenii literare, de ce? Apoi, așa, întreb un prieten, ce înseamnă Viața ca un vis?

GM: În societatea contemporană secularizată la maxim, filosofia mea de viață se potrivește ca nuca în perete. Celor din jurul meu (familie, prieteni) nu mă destăinui prea mult, că mi-e greu să explic fiecare pas pe care îl fac. De aceea prefer ca viața ca un vis să o trăiesc la Nădlac, unde viața se desfășoară având un alt ritm.

FC: E un fel, văd, al tău, de gândire, care nu mă dezamăgește.

Trecem, puțin, și vorbim despre Istorie. La tine... acasă. Ai dobândit recent Titlul de doctor.

Aș avea o curiozitate. Un fapt istoric care te-a marcat, a schimbat alte orientări și de ce. Apoi această plăcere de a trăi prin filosofia istoriei și a faptelor, cum ne-o poți insufla.

GM: În copilărie, fiind crescută mai mult de bunici, mi-au insuflat filosofia lor de viață. Bunicul meu era veteran de război și un mare pasionat de istorie. De mică am fost înconjurată de istorie, atât prin cărți, cât și prin istoria trăită și povestită. Pe vremea comunismului, nefiind atâtea ocazii de distracție (programe TV, în special), se adunau vecini, prieteni, neamuri la noi acasă sau la alții, unde ascultam povești de viață interbelică sau din timpul războiului. La vremea respectivă nu prea le acordam atenție, dar, se pare că multe mi-au rămas în minte, putând acum să le povestesc și eu. Din istoria națională sunt fascinată de personalitatea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, despre care am citit legende în copilărie, am văzut filme, iar acum, în bibliotecă, am aproape un raft dedicat acestui MARE ROMÂN, care și-a pus amprenta pe epoca medievală românească.

FC: Interesante argumente. Aș dori să te întreb ce înseamnă Casa pentru tine. Știu, nu prea iubești iureșul orașului. Apoi, dacă ai prieteni, confesori, pentru că la tine, cu o familie atât de frumoasă, e greu să nu te simți acasă.

GM: Iureșul orașului mă face să nu mă simt în siguranță. Sunt prea multe tentații, care mă distrag de la „rutina” de acasă. Pentru mine „acasă” înseamnă Nădlac. După cum glumesc adeseori, mie prin vene nu îmi curge sânge, ci Nădlac. Despre această idee am scris un eseu publicat în mai multe reviste culturale. Sper că a fost pe placul cititorilor.

FC: Nu ne depărtăm de Acasă. Am avut onoarea să te ascult la susținerea Tezei de Doctorat la Cluj, dar am fost de foarte multe ori la Nădlac, unde, în Biserica Ortodoxă, ai ales să te prezinți credincioșilor cu noile apariții editoriale, nu puține. Te rog, câteva cuvinte, câte cărți ai scris, iar nu mă pot răbda să nu te întreb de mentori, ca și prieteni spirituali.

MG: Pot să spun că mentorii sau prietenii pirituali i-am avut alături prea scurt timp și nu am profitat din plin de sfaturile oferite de ei. Primul a fost părintele Pavel Vesa, doctor în istorie, care nu s-a sfiit niciodată să îndrume pașii tinerilor pe calea cercetării istorice, dar nu numai. L-am cunoscut în toamna anul 2002, când am mers la Arhivele Statului Arad să caut o tematică și materiale de studiu pentru prima mea încercare de studii doctorale (studii care nu și-au atins finalitatea). Pentru doi ani am întrerupt colaborarea, iar în vara anului 2004 am reluat legătura. De atunci, până în jurul datei de 22 decembrie 2013, cu câteva zile înainte de a se stinge, mi-a oferit numeroase sfaturi pe care le-am urmat, mai mult sau mai puțin. Drept recunoștință, i-am dedicat un volum (co-autor prof. drd. Paul Krizner) în care am prezentat viața și activitatea de păstor sufletesc și cea de istoric a părintelui Pavel Vesa.

În toamna anului 2013 am întâlnit un om minunat, cu care nu credeam, la momentul respectiv, că voi lega o prietenie sinceră, atât pe plan profesional, cât și pe plan personal. Colaborarea cu Adrian Ioanăș a început prin publicarea numărului din decembrie 2013 al revistei „Ecclesia” de atunci, au trecut 7 ani care au constat în publicarea a peste 35 de numere ale revistei nădlăcane și a unui număr de 5 cărți și două pliante de prezentare a comunităților ortodoxe din Nădlac, cea română și cea sârbă. De asemenea, am pregătit pentru tipar cărți de teologie, de literatură sau istorie tipărite la Editura Tiparnița. Din păcate, colaborarea s-a încheiat brusc, în mijlocul unui proiect editorial care a rămas nefinalizat (deocamdată).

În ceea ce privește activitatea mea editorială, fiind vorba de cărți referitoare în principal la comunitatea ortodoxă din Nădlac, am considerat că cea mai bună locație este Biserica Ortodoxă din Nădlac. Acolo m-am prezentat în fața credincioșilor cu ultimele 3 cărți scrise de mine și dedicate lor și înaintașilor lor.

FC: Mulțumesc. Cuvinte frumoase, iată, care dau cote valorice acestui dialog. Cum se pregătește dr. Gabriela Marco, în aceste vremuri cu teama zilelor și negura gândurilor de marea Sărbătoare a Învierii și cum vede un doctor în istorie evoluția umanității după acest ucigător, de neînvinș virus, mistuitor.

GM: Nu am considerat niciodată că în fața lui Dumnezeu aș fi mai presus de orice alt credincios, indiferent de studii, rasă sau sex. În fața lui Dumnezeu toți oamenii suntem egali, drept urmare, nu prea pun accent pe faptul că sunt doctor în istorie. De aceea, nu mi-e deloc rușine să mă duc la Biserică și să ajut la tot ce este necesar pentru buna desfășurare a cultului (de la tras clopote, la bătut toaca sau cântat în strană), deși am primit și unele replici de genul „comportă-te conform statutului tău social”. Din păcate, anul acesta omenirea trece printr-o perioadă dificilă, pandemia obligându-ne să stăm acasă. Există mijloacele moderne (TV, radio, transmisii online pe internet) care nu ne țin departe de Biserică, deși suntem forțați să stăm acasă. Este mai dificil decât în anii trecuți, dar vom trece cu bine și peste această încercare.

FC: Trăim într-o lume recentă, pe dos, totuși, la Nădlac, viața are gust de cozonaci, grilias, găluște slovăcești și alte delicii culinare, salam de Nădlac, cașcaval, țuică etc. Provenind dintr-o familie cu tată slovac și mama româncă, aș dori să știe cititorii ce se prepară în gospodăria părinților și ce se procură de la alți localnici.

GM: Într-adevăr, Nădlacul este recunoscut pentru bunătați culinare, despre care am vorbit și în teza de doctorat. Generația mea încă mai păstrează tradiția tăiatului porcului și a preparării cozonacilor a cârnațului de Nădlac. În Nădlac casele au grădini destul de mari, care permit gospodinelor să cultive legume, zarzavaturi, mirodenii de care se folosesc tot anul la prepararea meselor gustoase. La stradă casele sunt umbrite de pomi fructiferi, în special pruni, iar curțile sunt umbrite de boltă de viță-de-vie, materii prime pentru țuică și vin.

La Nădlac familiile mixte româno-

slovace reprezintă o majoritate care caracterizează viața socială a localității. În astfel de familii se păstrează atât tradiții slovace, cât și cele românești: se sărbătorește Paștile de două ori, se sărbătorește și sfinții din calendarul ortodox, dar și ziua de nume din calendarul evanghelic. Știu că nu este în regulă din punct de vedere al canoanelor Bisericii Ortodoxe, dar este un fapt împământenit de aproape un veac și de care trebuie ținut cont.

FC: Fain. Cum percepi rugăciunea inimii și a sufletului și care este relația ta cu celelalte biserici din oraș sau din împrejurimi. Știu, nici limba slavonă nu îți este străină, poți descifra diferite texte. Despre acestea, despre alte pasiuni aș întreba.

GM: Întrebarea aceasta mi-a fost pusă și în trecut. Nu am știut să răspund atunci, nu știu nici acum. Încă mai caut răspunsul.

Provenind dintr-o societate mixtă, am păstrat o relație de amicitie cu preoții tuturor cultelor din Nădlac.

Am învățat literele chirilice, atât cele moderne, cât și cele vechi, slavone, ceea ce mi-a folosit la descifrarea documentelor vechi păstrate în arhiva parohiei Nădlac sau în arhivele arădene. Informațiile descifrate le-am folosit și în cercetarea istorică.

FC: Gabriela, să zicem că eu, pelerin în neștiută istorie a Aradului, mă rog, a Nădlacului, te-aș avea ghid, spre ce culoar al istoriei m-ai îndrepta? Și de ce?

GM: Îndrăznesc să mă consider un „expert” (deși e mult spus) al istoriei ecleziastice a Nădlac, deci aș începe prin a prezenta cele 5 Biserici: Ortodoxă Română, Ortodoxă Sârbă, Greco-Catolică, Romano-Catolică și Evanghelică - Lutherană. Fiecare are o istorie care face din Nădlac o localitate unică în țară. Biserica Ortodoxă Română se mândrește cu pictura interioară și cu turnul deosebit. Pictura este realizată de Ioan Zaicu, fiind prima biserică pictată după studiile sale de la Academia de Arte Frumoase de la Viena. Turnul bisericii din Nădlac este o copie a turnului de la Biserica Ortodoxă din Lipova, iar de la Nădlac s-au inspirat credincioșii din Igrăș (jud. Timiș). Comunitatea sârbă și-a început existența în a doua jumătate a secolului al XV-lea. Biserica Evanghelică-Lutherană păstrează un obicei încă din primele zile ale stabilirii slovacilor la Nădlac (1802-1803): se trag clopotele în fiecare zi la 4 dimineața, în amintirea orei la care au ajuns

slovacii pe meleagurile nădlăcane. De asemenea, la fiecare sfert de oră clopotarul anunță ora cu o goarnă: la și un sfert se suflă odată, la și jumătate, de două ori, la și trei sferturi, se trei ori, iar la oră fixă suflă în goarnă de atâtea ori cât este ceasul. Aș mai putea să vorbesc despre generația 1918, preoții slovaci, învățătorii români, căreia îi datorăm faptul că în 1920, la Tratatul de la Trianon, s-a stabilit ca granița de stat între România și Ungaria să fie trasată la vest de Nădlac. Sacrificiul a fost că o parte din localitate (unde se afla gara) a rămas dincolo de graniță. Majoritatea localității, unde trăia cea mai mare parte a comunității slovace, române și sârbe, a ajuns să fie inclusă în fruntariile României.

FC: Înspre final de dialog, cum vezi o prietenie literară, una spirituală, una din interes... cu fes și una..., deci, o prietenie bazată pe sentimente de trăiri unice, dar care nu dăunează grav sănătății. E o filosofie de viață aici, dar, uite întreb un prieten.

GM: Experiența de viață mi-a demonstrat că până acum, cel puțin, am avut parte de prietenii ... cu ...fes... și interes... Poate și eu am fost de vină, că mă încred în toți și mă dăruiesc cu toată ființa, iar mai apoi, sunt trasă pe dreapta. Și mai am un defect: mă plictisesc foarte repede. Cu greu am dus la îndeplinire proiectele începute, abandonând adesea munca începută. Și prin asta cred că am determinat multe dezamăgiri persoanelor din jurul meu.

FC: Mulțumesc, Gabriela, de fapt, aș avea pentru multe a-ți mulțumi. Totuși, acum sunt convinsă că ai dat o nouă esență prieteniei noastre.

GM: Mulțumesc și eu de încrederea avută, deși nu cred că meritam această onoare.

NOTE DE LECTURĂ UN JURNAL CÂT OLEC IE DE VIA

Carina Anca IENĂȘEL

Alexandru Vlahuță, autorul unui „atlas geografic comentat, traversat de o caldă iubire de țară”(Dumitru Micu), a afirmat că „într-o țară așa de frumoasă, cu un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, iubirea de patrie este o adevărată religie”, românii putând să își ridice fruntea, ca strămoșii de odinioară, și să spună cu mândrie: SUNT ROMÂN!”

Pornind de la această idee și subscriind perspectivei lui Vlahuță de a privi în trecutul și în

viitorul unei țări și al unui popor, nu putem trece cu vederea momentele în care societatea românească, prin intermediul unor oameni de aleasă ținută morală, conștiinți de importanța „predării ștafetei” celor mai tineri, responsabili de țara în care s-au născut, de parcă nu ar fi altceva decât o familie extinsă, ne prezintă câte un semn de aducere aminte, întrupat în carte...

În acest fel poate fi considerată a treia carte, publicată, în acest an, la Editura Gutenberg Univers Arad, pe coperta căreia apare numele colonelului (r.) lect. dr. ing. Constantin Avădanei, de data aceasta în calitate de coordonator, „Ioan Avădanei. Amintiri”.

Volumul a apărut în condiții grafice deosebite, editor fiind Florica R. Căndea, redactori – Ioana Nistor și Gabriela Adina Marco, prelucrare fotografii – Mircea Octavian Boran, DTP și concepție copertă – Ecaterina Mehesz, prefața fiind semnată de dr. Gabriel Tiberiu Rustoiu.

Scopul publicării acestui jurnal este clar prezentat încă din nota coordonatorului: „redarea memoriei trecutului și a reactualizării în conștiința prezentului, prin prisma autenticității subiective, a jurnalului inedit semnat de tatăl meu, Ioan Avădanei”.

Volumul este structurat în mai multe părți, sub forma unor piese de puzzle, datele păstrate cu grijă în jurnalul tatălui fiind completate cu lămuriri suplimentare, cu rol de a facilita înțelegerea la un nivel cât mai profund a mesajului de către cititorul secolului în care trăim, un secol al supervitezei și al cuvintelor cheie. Astfel, după „Prefață” (Gabriel Tiberiu Rustoiu), urmează, firesc, „Cuvânt către tatăl meu” (Constantin Avădanei), apoi jurnalul propriu-zis - „Amintiri” (Ioan Avădanei), concluziile reprezentând, de fapt, aspecte propuse spre meditație: „Moștenirea lui Eminescu, Creangă și Enescu” (Gabriela Adina Marco), „Cuvântul scris de la străbuni” (Ioana Nistor), „Cuvânt urmașilor, cititorii... sau cum am sărutat un manuscris” (Florica R. Căndea), „Urmașilor mei”... Trecut-au anii...” (Constantin Avădanei).

Cartea cuprinde 150 de pagini de suflet curat, deoarece Constantin Avădanei aduce cu mândrie în viața lui și pe cea a înaintașilor săi, a tatălui său mai ales, astfel „o parte din viața străbunilor, un dor din plaiurile natale ale Bucovinei strămoșești” fiind împărtășite cu noi, cititorii. Ca să înțelegem pe deplin importanța rădăcinilor, fără de care nu e posibil să ne întindem brațele ca niște crengi spre nesfârșitul senin al lui Dumnezeu, ni se prezintă arborele genealogic al familiei Avădanei, fiindcă a ne cunoaște înaintașii e atât un privilegiu, cât și o datorie.

Concluzionând, „Ioan Avădanei. Amintiri” reprezintă un nod de aducere aminte, un jurnal prețios al unui om care a trecut prin greutăți infinit mai mari decât o pandemie de genul căreia are parte omenirea în acest an, un jurnal cât o lecție de viață, o lecție trăită cu demnitate și curaj.

Încrederea... Of... încrederea...

Laura TAHA-DOBLE

Un sentiment uimitor dar acum străin! Încrederea în viață, în oameni, în propriile-ți puteri. Mă gândeam, suspinam, gândeam și mă-ntrebam: cum pot să te gădesc, să te descopăr? Cum mă pot oare bucura de viață, de oameni și de mine însămi? Lăcrimând printre suspine, o caldă adiere mă cuprinde și-mi șoptește: eliberează-ți sufletul, visează, speră și dorește-ți! Încrederea... Mă gândesc și-acum la acea șoptă ce m-a încălzit, ștergându-mi lacrimile de pe obraji reci. Pot eu oare s-o ascult? Pot?

Vântul e rece, lăcrimez, suspin din nou.

În timp ce lacrimile-mi îmbrăcau chipul cu un frumos și totuși trist văl... am înțeles.

Am înțeles ce e încrederea!
Vălul de pe chip a dispărut, iar sufletul și lacrimile bucuriei coborând încet, mi-au îmbrăcat sufletul și trupul într-o uimitoare rochie a dorinței!
Am zâmbit și totuși suspinat.
Dar am înțeles cum să te descopăr pe Tine!
Da! Pe Tine!
Încrederea mea!
Sufletul mi-e liber să viseze!

Un sentiment

Yvonne D'NICE

Te venerez ca un umil rob
ce își privește zeul atât de frumos,
te doresc să-mi fii zeu
al sufletului meu neînsemnat.
Și nimic din toate senzațiile
trupului să mi-te atingă,
să fii doar zeul meu,
să îți ating fruntea
cu mireasma buzelor mele
și să-ți sărut pielea
cu răsufierea mea.
Un zeu să fii înlăuntrul meu
ca un prunc în pânțele rodind.
Atât. Vreau doar zeul meu să fii.

Balada celor peste 65 de ani

Mariana POPA

Născuți demult pe vremuri grele
am răzbit prin muncă și griji rebele,
din acele vremi întunecate
când pe cartelă luam doar bucate.
Am învins și-n noua revoluție
și am ajuns acum în prag de disoluție.

Dar, am trecut și de o secetă mare,
cea din '48 când, copiii eram și căutam
cu mare disperare de mâncare,
pâinea dispăruse de pe masă, de ea ne era dor,
mâncarea noastră era mălai copt în cuptor,
era pe masă o hrană bună și aleasă.

Mai târziu, în adolescență citeam poezia lui Labiș
despre pădurea îmbrăcată în verde și-n luminiș,
când tată-fiu pândeau o căprioară să vâneze,
s-o transforme de îndată din victimă
în ofrandă familiei pentru a frige carne pe furiș
după luni multe de așteptare.

Acum, șterge-ne Doamne, obrazul de lacrimi
și nu ne lăsa, ca mâine, între noi să ne vânăm
pentru a obține mâncare și medicamente.
Nu ne Lăsa Doamne, să uităm să mai cântăm,
să zâmbim și să ne iubim !

Dar acum, ce are cu noi guvernul, ne oprește
la 65 de ani și ne obligă să stăm departe
de nepoți, să nu ne aducă un virus periculos,
ei stau închiși în casă, noi îi așteptăm încă la masă.
Ne plângem neștiutul dor, îi sărutăm în gând,
Vidul din suflet ne cuprinde, dorul se aprinde.

Un pic de...

Yvonne D'NICE

Și dacă totuși e noapte,
e bine.
În umbra versului meu,
Se ascund o mie de taine,
nedezvăluite prin cuvinte.
Un pic de nedreptate,
Un pic de trăinicie,
Un strop de dor
Și cuvinte ce nu ajung.
Omenesc nu e cu puțință
Să afli taina visurilor mele.

Petale purpurii

Margareta NERON

Tainice ploi purpurii
 impodobesc iarba cu rubine
 cand trandafiri isi scutura podoaba,
 lasand umili renasterii gratie,
 in lumea lor catifelata.
 E doar o strofa cantata in gloria naturii,
 care vesteste parca-n aparenta induiosata
 Imnul efemerului...
 Ma-ndeamna curiozitatea launtrica
 sa-mi revars atentia
 cand ating inima prezentului
 afland ce-i important sa iau cu mine sau sa lepad,
 plecand fara sa las amprente,
 cu zborul clipelor ce spicuiesc margaritare,
 cate una rand pe rand
 din fiinta-mi nestemata,
 in tot ce-i material pe acest pamant...
 Pribeag mi-e gandul,
 crezand pe alocuri ca totu-i efemer,
 dar sufletul asculta mai atent,
 intelegand altfel cantecul in gloria naturii,
 pe acorduri gingase ale iubirii.
 Privind nestingherita trandafirii,
 iscodesc amploarea renasterii
 curgand in energia existentei eterne.
 Ma ghemuiesc deodata,
 atingand firave petale purpurii
 si in cugetu-mi stanjenit
 ca cazneste indiscretia...
 Suntem noi penale purpurei?
 Sau suntem acele ramuri,
 ce incoltesc necontenit,
 cu radacina crosetaqa-n infinit?

Îmbătrânesc

Ligya DIACONESCU

Au început puterile să-mi scadă
 De jumătatea vieții am trecut
 Din dar și dor cu DUH amestecate
 Un chip zidit de DUMNEZEU, din lut

Mi-a răsărit un rid sub pleoapă stângă
 L-am salutat și ne-am împrietenit
 Un dor prin tinerețe ne alungă
 Și-l cert ... când îmi șoptește de iubit

Am neputeri de-acum și plete dalbe
 Mi-am adunat anii într-un mărgean
 “Ești tânăra-încă “, îmi șoptesc, castanii
 Frumoasă, tânără, ca-n orice an

Mă rog lui Dumnezeu să-mi fie aproape
 Și-i cer doar sănătate de acum
 O, de-aș putea să urc spre bătrânețe
 Agale, fără piedici puse-n drum!

Să-mi văd nepoții mari, să joc la nuntă
 Să pot munci până-n ultimul ceas
 Să dăruiesc multe comori prin scrisuri
 Să nu mă tem nicicând de “Bun rămas! “

La margini...

Liviu NADIȘ

La margini de gând
 ninge îndesat și frumos
 literele din primul rând
 scutură omătul pe jos

La margini de adâncă privire
 acum se sapă o fântână
 prilej de bună oglindire
 a izvorului ce murmur îngână

La margini o inimă bate
 merii dau roduri în ramuri
 melcii cu casa în spate
 rod frunze pe-a râului maluri

La margini de ceruri
 încet de ziuă se crapă
 lumea înghesuită în trenuri
 la orașe spre muncă se îndreaptă

La margini de mine
 ninge și triste priviri
 prin trecuturi străine
 zăresc frânturi de amintiri

OALT ARITMETIC A SUFLETULUI. ANTONOVVALDI

Carina A. BABA

Când spunem Vivaldi, ne apar automat în minte „Anotimpurile” sale, de parcă numele compozitorului și compoziția sa s-ar confunda / identifica, nemaiputând exista separat.

Desigur, compozitorul baroc, supranumit și Preotul Roșu, născut sub zodia peștilor (4 martie 1678 – 28 iulie 1741), în Veneția, a dat lumii multe alte compoziții la fel de valoroase. Multe sunt cuprinse în cele 40 de culegeri publicate în timpul vieții, dar se presupune că Vivaldi a compus peste 800 de lucrări – opusuri, opere, mise, psalmi, antifoane, imnuri, cânturi, motete, oratorii, arii, cantate, serenade...

Înzestrat cu un auz excepțional, virtuoz curajos, care improviza cu plăcere, și dirijor celebru (unul dintre primii din istorie), Vivaldi și-a consacrat întregul geniu descoperirii neîncetate a unor noi combinații ritmice și armonice și a unor îmbinări imprevizibile de instrumente, conferind un rol de prim-plan personajelor noi, destinate a-și face un loc în orchestră, precum violoncelul (27 de concerte) sau fagotul (39), fără a uita oboiul și nici flautul, pe care le trata întotdeauna într-o manieră foarte personală, și chiar alte instrumente încă mai marginale, ca mandolina sau trompeta.

Există trei filme biografice. Primul, „Antonio Vivaldi. Un prinț la Veneția”, a avut premiera în 2007, 29 august, avându-l în rolul principal pe Stefano Dionisi, al doilea, „Vivaldi. Preotul roșu”, are premiera în 2009, rolul principal revenindu-i lui Steven Cree, iar al treilea, „Vivaldi (Antonio Vivaldi)”, a apărut pe ecrane în 2013, avându-l în rolul principal pe actorul Joseph Fiennes.

De asemenea, muzica sa inspiră multe alte ecranizări, mai vechi sau mai noi, dintre care amintim: The wild child (1970), Kramer vs. Kramer (1979), The four Seasons (1981), Pretty Woman (1990, The Four Seasons), Indecent Proposal (1993, Concertul nr. 8), Shine (1996).

GREIERA UL TALENTAT

Marcela ZAHA

A fost odată caniciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un greieraș foarte talentat la muzică, cum sunt mai toți greierașii, doar că, spre

deosebire de ceilalți, știa să cânte la mai multe instrumentemuzicale.

Cât era ziua de lungă, greierașul nostru mergea în locul lui preferat, pe strada principală, se așeza pe scăunelul său și cânta la chitară, dar și cu vocea: „Esoare, evară, ecald! / Chitarasună cudrag! / Chitararăsună întruna. / Esoare, evară, ecald!”

În timp ce cânta, un firicel de furnici, cu spatele încovoiat sub greutatea bobului de grâu, trecea prin fața lui, fără a spune nimic, doar ascultându-l. Ultima furnică, care era și cea mai bătrână, se opri câteva secunde, privindu-l și spunându-i sec: „Cântitucânti, darcântareataneste bună!” și își văzumaidepartededrum.

Greierașul s-a întristat, și totuși, a avut puterea să se gândească ce instrumente să folosească două zi: „Știu, voi folosi vioara! Sigur va fi o cântare pentru furnici!” și, dis-de-diminează se și instalează în locul binecunoscut, și cântă cât fu ziua de lungă: „E soare, e vară, e cald / Vioara sună cu drag / Vioara răsună întruna, / Evară, esoare, ecald!”

Firicelul de furnici trecu și azi prin fața greierașului talentat, fără a scoate un sunet, parcă nevrând să deranjeze cumva aria minunată interpretată de acesta. Doar ultima furnică, care era și cea mai bătrână, se opri pentru câteva secunde, spunându-i sec: „Cântitucânti, darcântareataneste bună!” și își văzumaidepartededrum.

Greierașul talentat se întristă atât de tare, încât îi trecu prin minte gândul să renunțe la cântat! Dar, singur se încurajă când își aminti de fluierul fermecat al bunicului. Cum ajunsela căsuța lui, căută fluierul și, a doua zi, dis-de-diminează, le așteptă pe furnici, cântând de zor: „E soare, e vară, e cald / Fluierul sună cu drag / Fluierul răsună întruna, / E soare, evară, ecald!”

Șirul furnicilor trecu din nou prin fața lui, în liniște, auzindu-se doar vocea bătrânei furnici, care repetă ca un clopot stricat: „Cântitucânti, darcântareataneste bună!”

Greierașul nu se opri însă din fluierat deoarece își spuse că e minunat ceea ce face. Apoi își promise ca a doua zi să o întrebe pe bătrâna furnică din ce motiv repeta mereu acele cuvinte descurajatoare, când el a făcut tot ce a putut pentru a le încânta pe furnici, prin talentul său muzical. Zis și făcut. A doua zi de dimineață, greierașul talentat ieși la strada principală pe unde aveau să treacă furnicile, cântând de această dată la violoncel. Încântat de alegerea făcută, își spuse în gând: „Știu, cu siguranță acest instrument le va impresiona pe furnicuțe! Cu siguranță îmi vor mulțumi cu aplauze!” și cântă parcă mai frumos decât oricând. Dar, când firicelul de furnici trecu prin fața lui, nu se auzi decât vocea iritantă a

bătrânei furnici: „Cânți tu cânti, dar cântarea ta nu este bună!” „Stai!” îi spuse greierașul talentat. „De ce spui mereu așa?” „Tu crezi că la iarnă muzica îți va ține de foame?” îi răspunse fără măcar să își ridice privirea înspre el.

Greierașul nu mai spuse nimic. Ajuns acasă se culcă obosit și trist, visând toată noaptea cum bătrâna furnică repeta la infinit: ”Cânti tu cânti, dar cântarea ta nu este bună! Crezi că muzica îți va ține de foame?” Se trezi speriat, dar nu se dădu bătut: ”Muzica e viața mea! Acesta este talentul meu! Menirea mea! Voi cânta în fiecare zi, indiferent ce va spune bătrâna furnică!” Și așa a și făcut. Până într-o zi când, pe neașteptate, simți cum piciorușele, mânuțele și aripioarele i-au amorțit, i s-au înțepenit, iar buline albe și reci i s-au lipit de spate. Dintr-odată se prăbuși la pământ, sub chitara lui dragă...

În tot acest timp, în mușuroiul de furnici era cald și bine! Bătrâna furnică le citea în fiecare zi celor mai tinere câte o poveste. Dar, într-o zi, în loc să le citească, bătrâna furnică lansă o provocare: „Astăzi, fiecare dintre voi să povestească ce i-a plăcut cel mai și cel mai mult din tot ceea ce s-a întâmplat în timpul verii!”

Furnicile au început, pe rând să spună: „Mie mi-a plăcut când am găsit bobul cel galben și fin ca mătasea”, rupse tăcerea cea mai îndrăzneală dintre ele. „Mie mi-a plăcut că împreună am putut aduna atât de multă hrană și am putut repara și mușuroiul!” se auzi o altă furnică. „Mie mi-au plăcut cântecele minunate interpretate de către greierașul talentat, de fiecare dată la un alt instrument!” spuse cea mai vigilentă dintre ele. „Și mie mi-a plăcut acest lucru!” „Și mie!” se auzi o altă voce. „Și mie!” spuneau furnicile rând pe rând. „Parcă munca noastră era mai ușoară când îi auzeam cântecul!” întări cea vigilentă. „Dar tu, bătrână furnică, îi spuneai mereu că nu este bună cântarea lui. De ce?” „Ei, de ce? El se distra și noi munceam!” „El a cântat pentru noi, să ne fie munca mai ușoară!” răspunseră în cor furnicile. „Oare ce face acum?” se întrebă cea vigilentă. „Nu a adunat nimic pentru iarnă, iar căsuța îi era aproape distrusă.” „Trebuie să îl căutăm și să îl ajutăm! Te rugăm, lasă-ne să mergem după el!”

Zis și făcut. Trei furnici mai zdravene au plecat și l-au găsit sub zăpadă. Chitara lui l-a salvat! Încă respira. L-au adus în mușuroiul lor. Când s-a trezit, le-a povestit furnicilor ce coșmar a avut: „Era iarnă!”

Furnica cea bătrână a realizat atunci câtă energie le-a dăruit greierașul talentat furnicuțelor harnice și și-a cerut scuze: „Iartă-mă, acum înțeleg câtă muncă ai depus pentru a ne încânta vara cu

cântecele tale! Ne-au ajutat foarte mult, făcându-ne munca mai ușoară! Drept mulțumire, rămâi la noi în mușuroi până trece iarna.” „Mulțumesc! La vară vă voi învăța și pe voi să cântați la toate instrumentele. Dar, înainte de aceasta, vă voi ajuta să adunați boabele de grâu, spuse recunoscător greierașul.” „Mulțumim! Munca în echipă echipă este mereu mai spornică și mai ușoară!” răspunseră entuziasmate furnicuțele.

Și de atunci, furnicuțele și greierașul talentat au rămas împreună. Și astăzi mai auzim, în zilele de vară, cântecul lui frumos și vedem furnicuțele muncind ziua întreagă! Ei, fiecare cu talentul său! Însă, mereu sprijinindu-se reciproc și apreciind munca celuilalt. Căci împreună, iubindu-ne, sprijinindu-ne și respectându-ne unul pe altul suntem mai buni și mai fericiți.

TEATRUL LUI BLAGA

Camelia BELEI

Paralel cu opera poetică propriu-zisă, Blaga a creat o operă dramatică a cărei notă specifică e dată de includerea materiei istorice și mitologice. Punctul de plecare a teatrului lui Blaga îl reprezintă incursiunea în spiritualitatea românească, coborârea până la momentul dacic al istoriei naționale (*Zamolxe – Mister păgân*), cu preocuparea de a afla elemente primordiale ale structurii noastre etnice, evident, concentrate pe figura lui Zamolxe, remarcându-se aici și deschiderea spre cosmic, contemplativitatea sau refuzul misticii. Opere dramatice precum „*Zamolxe, Cruciada copiilor, Avram Iancu și Arca lui Noe sunt piese care revelează un fond sufletesc și permanența lui, piese ale rezistenței naționale. Nu sunt drame istorice în accepția obișnuită: caracteristică e ridicarea istoriei la mit și coborârea mitului în istorie, fuziunea lirismului cu creația obiectivă – totul într-o viziune cosmică și cu o mare forță poetică.*” (George Gană în *Scriitori români*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1978, p. 78).

În *Zamolxe* panteismul se realizează prin mijloace artistice superioare și în concordanță cu tradiția noastră agrară, „*într-un pastoralism în care se regăsesc toate elementele bucolice virgiliene, totul la Blaga fiind proaspăt, trăit în toată intensitatea senzației și cu un sens metafizic.*” (G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Buc., Fundația pentru literatură și artă, 1941). În acest

sens, relevante sunt afirmațiile personajului principal: „*Duhul meu – al meu sau al pământului e tot atât [...] Lac împlânzit de zile fără vânt sunt eu, și-s singur [...]. Despre Dumnezeu nu pot vorbi decât așa: / îl întrupezi în floare și-l ridici în palme, / îl prefaci în gând și-l tănuiești în suflet, / îl asemeni c-un izvor și-l lași să-ți curgă lin / peste picioare, / îl prefaci în soare și-l aduni cu ochii, / îl închipui om și-l rogi să vie-n sat, / unde-l așteaptă toate visurile omenești. / Arunci grăunțe între brazde și zici: / din ele crește Dumnezeu*”.

O capodoperă este și *Meșterul Manole* în care *mitul estetic național* (G. Călinescu) este recreat din perspectiva unui conflict tragic de sorginte lirică al cărui termenii sunt cultul vieții și vocația creatoare: „*Înăntu un gol se deschide – mahnire fără întrebări. Deasupra întuneric senchide – deznădejdea nesfârșitelor încercări. Mi se mistuie somnul și sângele. Ar trebui să-nchid ochii, dar pleoapele de lume nu mă despart. Lăuntric un demon strigă: clădește! Pământul se-mpotrivește, și-mi strigă: jertfește! Ah, Doamne, totul e încă neîntrupat. Jos apele se răscoală împotriva pietrelor reci. Sus stihiiile se ridică împotriva legii de veci*” (Manole). Poate cele mai ilustre cuvinte care descriu procesul creației se regăsesc în ultimul act al piesei, după ce biserica, simbol al plămuirii artistice, a fost zidită: „*Ce e munca? Ce sunt mâinile? Ce e iubirea, suferința și moartea noastră? [...] Rugați-vă să nu se mai sălășuiască în nimenea patima clădirei ca în Meșterul Manole cel de cumplită amintire. Că patima aceasta coborâtă de aiurea în om e foc ce mistuie preajmă și purtător. Și e pedeapsă și e blestem (Manole) [...] Înăptuirea bisericii cere tot și te duce de-a dreptul în moarte sau sărăcie, în cer sau nebunie[...] Doamne, ce strălucire aici și ce pustietate în noi*” (Întâiul zidar). Această dramă a creatorului se va regăsi și în piesa *Anton Pann*.

Teatrul lui Lucian Blaga este un teatru tragic, însă de un tragic autentic. De asemenea, opera dramatică a autorului ține de lirism, fiind un „teatru poetic”. Există o mare unitate de spirit între poet, dramaturg și metafizician. „*Poemul, mitul dramatizat, eseul și sistemul metafizic al d-lui Blaga sunt, în bună parte, numai forme variate sub care se-ntrupează neliniștile și certitudinile unui spirit preocupat de marile taine ale vieții și de soluționarea lor.*” (Pompiliu Constantinescu, *Lucian Blaga în ediție*

definitivă, Scrieri, vol. I, Buc., Editura pentru literatură, 1967).

RECENZIE ACOLO UNDE FEMEILE SUNT REGI - CHRISTIE WATSON

Roxana Lăduncă

Christie Watson este o autoare britanică contemporană, născută în Stevenage, în 1976, câștigătoare a unui prestigios premiu literar, First Novel Award, în 2011, pentru volumul de debut, „*Tiny Sundbirds, Far Away.*” Fosta asistentă medicală și voluntar în cadrul organizației Scope a câștigat o bursă importantă care i-a permis să studieze scrierea creativă la University Of East Anglia.

Romanul „*Acolo unde femeile sunt regi*” vorbește despre Nigeria și cultura acesteia, dar și despre iubirea maternă care poate îmbrăca diverse forme. Astfel, personajul principal este Elijah, un băiețel nigerian de 7 ani, născut în Anglia, al cărui tată moare într-un stupid accident de mașină pe când el era bebeluș, iar mama, Deborah, suferă de o puternică tulburare psihică, ce îi afectează grav și iremediabil comportamentul față de copilul ei, astfel încât ajunge să îl rănească fizic din convingerea că este posedat de un vrăjitor. Subnutrit și puternic rănit, Elijah este dus la spital într-un moment de luciditate al mamei și preluat de către asistenții sociali, iar ea este internată într-un ospiciu pentru a fi tratată.

Până la 7 ani, băiețelul suferă traume emoționale și fizice care nu se vor vindeca niciodată, deși este adoptat legal de o familie iubitoare, compusă din Nikki, o tânără care pierduse mai multe sarcini, și Obi, soțul ei, dornici să devină părinții lui Elijah. Din familie mai fac parte bunicul, tatăl lui Obi, Chanel, sora lui Nikki și Jasmine, fetița acesteia, toți atașându-se puternic de sensibilul nigerian.

Pe parcursul mai multor luni, noua familie a lui Elijah învață, alături de el, ce înseamnă iubirea necondiționată, acceptarea de sine, încrederea, chiar dacă copilul se împarte între iubirea pentru mama naturală și cea pentru noua familie. De asemenea, Elijah se luptă cu comportamentul său deviant, cauzat de

abuzurile suferite, caută să își găsească liniștea în noul cămin, însă va plăti un preț devastator în încercarea de a se convinge de sentimentele mamei biologice.

Alcătuită din scrisorile adresate lui Elijah de către Deborah, mama naturală, care alternează cu evenimentele ce conduc la adopția lui și cu traiul alături de familia adoptivă, cartea lui Christie Watson fascinează prin firescul narațiunii, prin veridicitatea construcției personajelor, prin forța lăuntrică a acestora. „Acolo unde femeile sunt regi” este o metaforă pentru locul superb și exotic, Nigeria.

ÎNTÂMPĂRI CU LUPI DIN COMITATUL ARADULUI

Cătălin DRĂGAN

Lumea sătească a comitatului arădean de secol XIX a considerat prezența lupului aici una de temut și de evitat, mai ales din cauza pagubelor pe care această sălbăticie le aducea economiei țărănești. Investit, cu siguranță, cu nenumărate însușiri negative, dincolo de fapte, lupul devenit repede, și în mentalul rural colectiv din părțile Aradului, un animal vânat, blamat, urmărit în continuu, sortit extincției. Cazurile când lupii au atacat, din pricina foamei, animalele din gospodăriile țăranilor și chiar oameni au fost numeroase. Întâmplările expuse sumar în continuare sunt doar câteva din ele. Le redăm așa cum au fost ele relatate în presa vremii, însă ele confirmă acest adevăr.

La începutul lunii ianuarie 1830, preotul reformat din Adea și vizitiul său au făcut un drum cu sania până la Ineu. Trecând printr-o pădurice, călătorii au zărit deodată, înaintea lor, patru lupi. Cu prezență de spirit, preotul și-a întins imediat mâna după flinta încărcată și a tras, culcând la pământ una dintre fiare. Însă caii, speriați, s-au smuls din hățuri și au răsturnat sania, aruncând călătorul afară, iar căruțașul a fugit mâncând pământul. Nici caii nu s-au oprit din alergat decât lângă cele mai apropiate case dintr-un sat învecinat, unde căruțașul a povestit sătenilor ce se petrecuse. De acolo, câțiva țărani înarmați cu furci au grăbit numaidecât spre locul nefericitei întâmplări, unde n-au mai găsit însă decât hainele și cizmele preotului într-o baltă de sânge. Lupii își potoliseră foamea. ([Oesterreichisches](#)

[Bürgerblatt für Verstand, Herz und gute Laune](#), 15. Februar 1830, p. 4)

În mai 1853, locuitorii satului Bonțești se plâneau de înmulțirea peste măsură a fiarelor sălbatice în împrejurimi, arătând că nu era zi în care, într-un sat sau altul, să nu se prăpădească animalele din gospodării. Chiar în curtea unuia dintre sătenii care s-au plâns, lupii sfârtecaseră un berbec. După spusele oamenilor, lupii erau așa de mulți și de îndrăzneți, încât pătrundeau în sate, singuri sau în haită, chiar la lumina zilei. Se aștepta cu nerăbdare să fie aprobată o vânatoare generală a fiarelor din jurul satelor păgubite. Ca urmare a plângerilor numeroase, în același an, în 7 decembrie, în întreg comitatul Arad a fost, până la urmă, organizată o vânatoare la care au luat parte în jur de 400 de oameni. (*Die Presse*, 26. Mai 1853, p. 4; *Leipziger Zeitung*, 16. Dezember 1853, p. 6)

În noiembrie 1856, în pădurile domeniului de la Chișineu au fost împușcați, în timpul unei vânători care a durat de șase ore, alături de alt vânat, și cinci lupi. Tot aici, în 1860, au fost ucise două exemplare de lup. (*Wiener Zeitung*, 11. November 1856, p. 5)

Cât de răspândiți erau lupii o arată o statistică a acestor animale ce populau pădurile și zonele înalte ale Principatului Transilvaniei în anul 1856, când au fost împușcate aici 990 de exemplare și 101 urși. Tot pe același teritoriu, dar în 1858, au fost uciși 834 lupi și 123 de urși. (*Wiener Zeitung*, 8. April 1857, p. 5; 23. April 1859, p. 8)

În 1862, drumurile podgoriei arădene deveniseră foarte primejdioase din cauza lupilor. În luna ianuarie a aceluși an, nu departe de Șiria au fost găsite resturi de haine și documente, care ar fi aparținut unui om din sat, sfâșiat de lupi chiar în apropierea casei sale. De asemenea, la Conop, pe valea Mureșului, o țărancă avusese aceeași soartă. (*Groß-Becskereker Wochenblatt*, 1. Februar 1862, p. 7)

În martie 1880, din Săvârșin sosea vestea că la Hălăliș își făcuse în acele zile apariția un lup turbat, care mușcase până atunci 6 oameni, 2 vaci, 4 porci și 3 câini. Se pare că unul din cei mușcați, un flăcău voinic din zonă, a izbutit să-l rănească cu o furcă, atunci când lupul s-a aruncat asupra lui. Chiar cu o zi înainte, același lup mușcase o altă persoană la Vărădia. Peste puțină vreme, cei mușcați s-au îmbolnăvit de turbare. Ca urmare a acestei nefericite situații, sfatul

sătesc a pornit o vânătoare pentru uciderea animalului turbat, pe care oamenii au reușit să-l împuște. Oamenii contagiați, care prezentau simptomul fricii de apă, au fost prinși și legați folosindu-se furci, lanțuri și alte unelte. Doi din ei muriseră deja. Restul au fost ținuti sub pază; aceștia nu mâncău nimic, ci doar hăuleau (sic!) din când în când. Potrivit medicilor de acolo, pentru nefericiți nu exista nicio scăpare. Dar necazul nu se oprea aici, pentru că oamenii infectați mâncaseră, înainte de manifestarea rabiei, după obicei, laolaltă cu ceilalți membri ai familiilor lor. Virusul era însă inofensiv din moment ce nu pătrunseseră în fluxul sanguin al victimelor (n. red.). (*Illustrierte Sport-Zeitung*, 7. März 1880, p. 8)

În luna mai 1881, satele Măderat și Galșa au înștiințat autoritățile că mai mulți mânji au sfârtecați de lupii coborâți din zonele montane. Aceștia făcuseră pagube însemnate și în rândul vitelor de pășune, așa încât ambele sate au cerut să fie aprobată o vânătoare împotriva fiarelor. (*Südsteirische Post*, 4. Juni 1881, p. 5)

În august 1881, lupii au sfâșiat un cal în satul Adea, iar în Sinteș șapte cai și mai mulți viței; adesea îndrăzneau să își facă apariția în mijlocul satelor chiar la lumina zilei. Și aici a fost cerută vânătoare pentru stărpirea lupilor. (*Wiener Zeitung*, 13. August 1881, p. 15)

În iulie 1882, judele cercual de la Sebiș a dat dispoziții ca lupii alungați din comitatul Bihor din cauza vânătorii recente pornite împotriva lor și refugiați în pădurile din jurul satelor Dezna, Moneasa și Rănușa, unde pricinuiseră deja multe stricăciuni, să fie alungați cât mai degrabă sau să fie uciși. (*Neuigkeits-Welt Blatt*, 27. Juli 1882, p. 2)

În decembrie 1885, din Gurahonț sosea vestea că, încă din toamnă, fuseseră sfârtecate de lupi peste cincizeci de animale de gospodărie din șase sate. În unele sate, fiarele pătrunseseră chiar în curți sau grajduri, unde au ucis capre și porci. În satul Zimbru, doi lupi s-au năpustit asupra unei turme de șaptezeci de oi, din care au sfârtecat patru și au rănit alte trei. Unul dintre lupi a apucat o capră de gât, și-a aruncat-o pe spate și a fugit, urmărit de către păstor, printr-un pârau. În apă i-a dat drumul, dar capra a fost prinsă de niște țigani, care au dus-o în cortul lor, lăudând lupul pentru că le câștigase carne proaspătă. Există temerea că, din cauza iernii aspre care se anunța, lupii vor face pagube și mai

mari. (*Neuigkeits-Welt Blatt*, 31. Dezember 1885, p. 7)

În iulie 1888, în miezul verii, satul Adea aducea la cunoștința comitatului apariția câtorva lupi în hotarul așezării, care au atacaseră opt mânji, din care au sfâșiat patru. (*Osterreichische Forst-Zeitung*, 10. August 1888, p. 4)

În toamna anului 1891, sătenii din satele Zimbru și Brusturesc se plâneau că lupii se înmulțiseră așa de mult, încât oamenii trăiau mereu cu frică, pentru că lupii îndrăzneau să pătrundă până și în sate și pe lumina zilei. Sfatul sătesc a cerut viceșpanului organizarea unei vânători împotriva lor. (*Pester Lloyd*, 11. November 1891, p. 6)

—●——●—

Aspecte de la inaugurarea Colecției Etnologice
 Cristian Vuin Macea
 Fotocolaj Ioana Nictor 26.08.2020

SCOPII MEI SĂRĂCĂSII
SCOPII

Valeriu ILICA

Constantin Avădanei, fost ofițer al Armatei Române, cu grad de colonel, este un nume bine cunoscut în mediile politice, administrative și cultural-artistice din România. Este o prezență activă care, cam de mulțișor poveste, nu mai are nevoie de nicio prezentare. Și, totuși, nu arareori, se prezintă singur. Atât prin discursuri, alocuțiuni, mesaje media și luări de atitudine, cât și prin inițiative directe, dar, mai ales, prin cărțile sale.

Apărute recent la Editura Gutenberg din Arad, *Ideea de patriotism la români și Valențele umane dintr-un univers aparte*, sunt un argument, o mărturie și o dovadă. Privite în ansamblul lor, cele două volume reprezintă o aplecare eficientă și o implicare asumată în propriul nostru trecut, fie el istoric, politic sau diplomatic, etnografic sau literar.

De la prima până la ultima filă, prin ambele cărți trece ca un fir roșu ideea – dragă autorului – că România a viețuit, a conviețuit și a supraviețuit datorită oamenilor săi. Oamenilor mari pe care i-a avut. Autorul reușește o analiză retrospectivă concisă, convingătoare și clară, lucidă și profundă, sistematică și judicioasă etapizată, fiecare afirmație, fiecare concluzie având la bază o consistență și autorizată documentare. Cert lucru, lectura lor oferă o baie de patriotism autentic, sincer și necesar. Patriotism, repet, căci tare ne mai lipsește de vreo câteva cincinale. Sunt sigur că de aceea, la loc de cinste, în ambele volume, a pus conceptul de Patrie. Patrie, cu majusculă, și nu de țară adusă la stadiul de țărănie. Pe același palier, sunt așezate neamul, credința și limba. În cuvinte inspirate, direct sau mai voalat, autorul ne invită și ne îndeamnă să mulțumim limbii române pentru frumusețea și farmecul cu care ne răsfășă. Îndemnul e cu atât mai valoros, cu cât e tot mai riscant și mai rar. A devenit o rară avarie. E depășit – chipurile – și intrat în dizgrație. Din păcate, și o spun cu amărăciune, tot mai puțini sunt cei care încă se mai încumetă pe Drumul Damascului. Constantin Avădanei e unul dintre ei. O face cu onoare, cu demnitate și curaj. Sigur, e mult mai simplu, mai trendy și mai cool să abordezi și să aplauzi șparanghelismul, căpșunăritul și cultul clanurilor interlope. Ale fraților noștri din diaspora. Cei de etnie română. Numi dau seama ce se întâmplă, dar văd că repede mai trecem de la euforie la anarhie. De la agonie, la

extaz. Jubilăm frenetic. Ne luăm la trântă cu pandemia și covid-ul. Ne irosim aiurea într-un război ce nu există. Dăm spargerii, distrugem, tâlhărim. Facem pe belicoșii. Brusc începem să ne jeluim ca haiducul din Toma Alimoș și să plângem cu pruncul din Moartea căprioarei. Ne sufocăm ecologic. Ne înfruptăm pantagruelic din cașcavalul forestier. Din pădurea de argint și din codrii de aramă ai bunului și blândului Eminescu. Bine ar fi, dar nu sunt semne că ne vom face bine. Din contră, ne sinucidem triumfal. Murim de gât odată cu ursul, cu veverița și pădurea.

Convins că nimic nu omoară ca tăcerea și singurătatea, ca renunțarea la luptă și la ideal, nici chiar monoxidul de carbon, Constantin Avădanei scrie. Scrie cu majuscule și cu voce tare. Scrie, și scrisul său e un fapt de trăire. E un scris cu flux interior. Remarcabil, și de remarcat. Da, pentru că știe că un scris fără sevă e ca un buchet de flori artificiale. Altfel spus, scrisul său e o vâslire inversă. Nu înainte, ci una de suflet, înapoi. Ca orice militar care se respectă, crede-n ce face și face cu credință. Concepute astfel, cărțile sale sunt un îndrumar și un îndreptar. Atât pentru profesori, pentru elevi, cât și pentru românul de rând. Cel de calitate și de bună credință.

Recunosc sincer și deschis, nu obișnuiesc să fac pe atoateștiutorul sau să mă amestec acolo unde nu îmi fierbe oala. De ce? Simplu. Datul cu presupusul e un zgomot de fond, iar când persistă, devine bruiaj. Așa că, și de această dată, mă voi restrânge la a comenta doar palierele ce se referă la arta, etnografia, limba și literatura poporului român – toate consistente și echilibrate reprezentate în cele două cărți. În concret și la obiect, capitolul despre folclor – după părerea mea – este un model de abordare didactică și pedagogică. Ov. Papadima, Gh. Vrabie, Moses Gaster sau Ov. Bârlea i-ar adresa felicitări. Octav Păun și Barbu Teodorescu, autori ai unui cunoscut curs de Folclor Literar Românesc, n-ar avea nimic de reproșat. Eventual, ar remarca igiena, acuratețea și pudoarea textului. La fel, paginile dedicate lui Cuza, Creangă, Labiș sau Badea Cârțan, le găsesc impecabile. Pledează pentru mândria de a fi român. Cât despre cele rezervate lui Eminescu, sunt un adevărat oratoriu. Se vede de departe, autorul e un împătimit de Eminescu. Și, pe bună dreptate. Eminescu este ora astrală a poeziei românești.

Pornind de la convingerea că o carte netaxată de critică e ca un călător fără bilet, mă opresc mai pe îndelete la "cursul" intitulat *Patriotism prin literatura comunismului*. Nu contest ideile pe care le promovează autorul, nici

concluziile la care ajunge, din contră, le respect, dar, în același timp, nici nu mă declar – grosso modo – de acord cu ele. Dacă cele zece pagini își propun să acrediteze un adevăr filologic, apoi, acesta-i adevăr doar pe jumătate. Tot după părerea mea. E un adevăr ce trage cu ochiul doar spre partea goală a paharului. Unul care nu și-a propus să vadă și partea nevăzută a lunii. Așa, bunăoară, înainte de a fi devenit ”toboșarul” comunismului, sebișanul Mihai Beniuc publicase volumul *Cântece de pierzanie*. Apărut în 1938, a fost remarcat și bine cotate de critica vremii. Și, tot pe bună dreptate. Conține poezii demne de pana lui Villon, Lermontov sau Esenin. Pentru a fi mai convingător, propun spre intimă lecturare doar patru poezii: *Intrare, Părerii de rău, Necunoscuta femeie și Ultima scrisoare*. Iar ca bonus, patru versuri, recunosc, alese pe sprânceană:

Sânt copilul unui neam sărac,
Bieți români ce scormonesc pământul
Vor să-și facă mai comod mormântul, -
Tare-mi este neamul ăsta drag.

E bine că se știe cum că, în anii ”obsedantului deceniu”, Beniuc era în vârful piramidei literare. Că avea o situație materială deosebită. Că avea funcții, uși deschise și mașină la scară. Avea, dar nu avea copii. Ceea ce nu se știe sau, poate, nu se vrea știut e că încropise o listă cu nume și adrese de familii nevoiașe din București. Familii modeste și cu mulți copii, căroră, săptămânal le trimitea șoferul cu pungi și pachete de alimente. Și asta, nu o lună, două, ci ani la rând. Mai exact, până când a fost debarcat și tras pe linie moartă, din ordinul lui Dej. Motivul? S-a perimat politic! Po-litic, tovarăși. Și a deviat nepermis de la linia cauzei. Nu întreb dacă astăzi vreun nabab rumen, rotofei și pomădat, gomos și putred de bogat, cu zece consilii de administrație la activ îl ”plagiază” pe Beniuc, dar mă întreb: oare de când cu molima liliacului, cu șomajul și cu concedierile aistea, nu mai sunt familii nevoiașe în București? Și nici copii flămânzi în România? Adaug, dar numai în treacăt, că valoroasa și voluminoasa bibliotecă personală poetul a donat-o Primăriei din Sebiș, orașul său natal. Mai face, oare, astăzi cineva așa ceva? Așa că, eu, unul, aș lăsa-o mai încet cu pianul pe scări.

Aceeași rezervă decentă, dar declarată, și față de comentariul făcut în legătură cu poezia lui Adrian Păunescu. Poet de curte?! Fie. Dar, trebuie spus că niciuna din poeziile dedicate ”cârmaciului” n-a fost inclusă în antologii sau volume. Poet prolific și de mare talent, filolog cu o memorie de temut, Adrian Păunescu s-a orientat în raporturile sale cu puterea după porunca: ”Dați Cezarului cele ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ale lui

Dumnezeu”. Și-apoi, în paranteză fie spus, odeletele și sorcovele, cântonele și cantilenele adresate în varii ocazii celor două ”cabinete” pot fi suspectate de orice, numai de poezie, nu! În contrapartidă, însă, și, evident, în schimbul acestui tribut, a acestui compromis, fără îndoială, discutabil, literatura română s-a îmbogățit cu poezii de excepție, de mare valoare și forță artistică. Vă rețin atenția cu titlul câtorva dintre ele: *Întoarcerea țaranului, Ciobanii, Renașterea cailor, Nemuritorul, Risipitul, Bucovina, Apa, Epoca mea* sau antirăzboinica *Scrisoarea eroului necunoscut*, cea cu un puternic și cutremurător mesaj umanitar. E poemul în care Păunescu, asemenea lui Hugo, odinioară, exclamă oripilat: ”murdară târfă e războiul!” Și-atunci, stând strâmb și socotind drept, și bilele albe, și bilele negre, te întrebi ca un Moromete cu pensia re-recalculează: unde ar fi fost pierderea, mon cher, și care e câștigul, măi, dragă domnule? Dar, ce facem cu Pindar, care, toată viața, n-a făcut altceva decât să închine ode regilor și cârmacilor Eladei, tiranilor, bazileilor sau olimpicilor vremii sale? Și, cu toate aceste de neiertat păcate, André Bonnard îl complimentează și-l supranumește ”poet al prinților și prinț al poezilor”. Să înțeleg de aici că se poate măsura și cu două unități de măsură?!

Revin la Păunescu! Chiar dacă se știe, e bine să ne reamintim că în 1983 poetul predase Editurii Albatros un manuscris care cuprindea 529 de poezii. Acesta a fost puricat de cenzură până la mutilare: 87 de poezii au fost interzise și scoase de la rotativă. Probabil, pe motiv că nu aveau origine socială sănătoasă! În zadar s-a bătut și s-a zbătut Păunescu ca un leu în cușcă, degeaba a făcut un scandal de s-a cutremurat CC-ul și s-a luat de smoking cu Bobu și Dincă, cu Suzana Gâdea și Dumitru Popescu – Dumnezeu. În *Totuși iubirea* s-au tipărit doar restul de 442. Între noi fie vorba, ieșise un cărțoi de 775 de pagini. Un letopisete în versuri, la mare căutare în epoca de aur. Pentru generația cu cheia de gât – în lipsă de altceva – volumele lui Păunescu erau tot atâtea guri de oxigen. Erau un refugiu. Poate, o alternativă. Ne place, nu ne place, e un adevăr pe care, în numele adevărului și de dragul lui, ar trebui să-l știe și generațiile cu masca pe figură. Da, pentru că, în vremea aceea, trebuia să ai noroc chior sau pilele lui pește prăjit ca să apuci la un exemplar din *Totuși iubirea* sau să obții un amărât de bilet la cenaclu. Dar, hai să mai divulg un secret! O inimă mare, mâini dibace și o minte ascuțită au sustras cele 87 de ”interzise” și le-au multiplicat. ”Noaptea, ca hoții”! Au fost difuzate și circulau clandestin, în foi volante. Discret și cu consemnul: citește și dă mai

departe. De la om la om, ca pe vremea ilegalistilor începăreți. Inclusiv, supra cenzurata *La vânătoare*, un pamflet demascator, o filipică incendiară și un protest necruțător și caustic la adresa genocidului cinegetic practicat de clanurile mult stimatilor și prea iubiților ” to'arăși ”. Un *J' accuse!* teribil, în numele pădurii. În fine, o ”*Moartea căprioarei*” la puterea înfinit.

Înainte de încheiere, câteva cuvinte despre Constantin Avădanei – omul. Pentru inițiativele, implicările și participările sale la congrese și simpozioane, la conferințe și tabere tematice, la cenacluri și saloane literare sau la lansări de carte, neobositul, omniprezentul și venerabilul colonel este apreciat și aplaudat la scenă deschisă. Mai mult, a fost remarcat și răsfățat cu distincții, decorații și brevete. Cu ordine, medalii și insigne. Cu efigii, însemne, gratitudini și prețuiri. Cu hrisoave și cuvinte de recunoaștere și recunoștință. Cu gradul de Cavaler al Marii Uniri. Urmează catalogul cu diplome: de excelență, de merit, de recunoștință, de onoare. Nu lipsesc: diploma omagială, cea aniversară sau de participare. Și multe altele. Sunt sigur, toate muncite și bine meritate. Îi privesc, în liniște, multiplele ipostaze imortalizate în pozele din cele două cărți și, parcă, îl aud exclamând mulțumit: Iată, pohta ce-am pohtit! Cred. Activitatea sa în slujba comunității este o lecție de viață. Cu atât mai mult, cu cât scopul vieții sale este o viață cu scop.

PECETEَا UNEI TAINE GRELE

Valeriu ILICA

Dintotdeauna, apariția unei cărți a fost un motiv de bucurie justificată și un prilej de satisfacție scriitoricească pentru autorul ei. E și normal. Odată botezul tiparului validat, prin firea lucrurilor, autorului i se deschide un cont și primește un card la banca de date a literaturii. Cutuma este valabilă și pentru **OUT/IN** – recentul volum apărut la Editura Gutenberg, sub semnătura doamnei **Florica R. Căndea**. Cântărind-o cu un ochi avizat, o și cataloghezi din prima. E o carte – bilanț. O carte memorial, una cu valoare și vocație de testament poetic. O încercare de autocunoaștere, un demers de autoevaluare. O oglindă statistică retrospectivă. O carte – manifest și, înclin să cred, pe alocuri,...manifestă. Prioritar autobiografică, e o carte a regăsirii și a recunoașterii de sine. Cât mai simplu spus, e o fișă a propriului său cazier literar. În fine, o radiografie a eului poetic și un conspect al eului interior. Punând-o, fie și din pură curiozitate,

pe cântar, observi că are tot tacâmul: mărturii și mărturisiri, evocări și interviuri, consemnări și confesiuni, însemnări și însemne, recenzii și referate, prefețe și postfețe. **Jurnal!** Descoperiri și decizii. Dialoguri. În fine, imagine polemică, cu precizarea că autoarea, chiar și când polemizează, ... poetizează. Recapitulând puțin, e o panoplie publicitară, un rating de etapă și un inventar poetic – toate câștigate trudnic și în timp, vreme de aproape patruzeci de ani.

Citind-o mai pe îndelete, constăți, nu poți să nu constăți, că pentru autoare, cuvântul și scriptura, cronicăreala, salonul și revista *Guty* – copilul său literar – sunt boli incurabile. Sunt beteșuguri fără leac. După cum însăși mărturisește, în scris găsește liniște și alinare, primeniri și purificare, repaus și refugiu, arderi și angoase, frământări și fierberi, dorințe și doruri, candoare și savoare. Momente stelare și – ați ghicit – fiorul marilor singuratăți. Complexă, complicată și contradictorie, Florica R. Căndea are o mare calitate: știe să se ferească singură. E un as în mânecă, pe care puțini slujbași ai scrisului îl au sau l-au avut. Prin tot ce a realizat până acum, își permite să trăiască într-un ”alaltăieri la timpul viitor”. O spune în glumă, dar glumește la modul cel mai serios. Totuși... nițică autoironie există, deși ironia doamnei e ca dușul suedez. Nu știi niciodată dacă-i cald sau rece. Concomitent, dar pe alt palier, remarc nevoia continuă de destăinuire intimă. Autoarea e dornică să se admire, dar și să fie admirată. După cum lesne se poate observa, e o poetă de pleiadă. De societate și de salon. E o luptătoare. A urcat etajele poeziei, de jos și pe jos, scăriță cu scăriță. Deși are o anume etate, poeta încă mai poate să livreze. O recunoaște singură în interviul acordat doamnei Ligya Diaconescu: ”ca să mă mențin, pe viitor am multe proiecte, nu numai literare, ci și o pasiune de ordin natal (Macea) și una de ordin cultural.” (pag.21) Cred! În cazul său, scrisul își joacă rolul de ispită.

Interesante și de real interes sunt și punctele sale de vedere despre rolul poetului și menirea poeziei. În concret, literatura trebuie să fie construcție, nu consolare. Adevăratul scriitor caută reperele, nu refugiul. Autoarea cărții respinge literatura facilă și pășunistă, de genul celei care încearcă să ne convingă că crocodilul e mai lung decât mai verde.

Înainte de încheiere, cuvina-se un scurt comentariu despre **Jurnalul** de călătorie. E o proză poemă, scrisă cu pudoare, dar fără prejudecăți. Oricum, fără canoane și convenții, fără constrângeri sau compromisuri. Una peste alta, **Jurnalul** e un galop de sănătate. Deși robustă la o

primă lectură, ”descoperirea” are, totuși, dureri înăbușite și inevitabile nostalgii. Dar și ecouri de melancolie reconfortante, binefăcătoare. Melancolie arcadice – repet – și nu tristeți de salcie plângătoare. Eroina vrea totul, dar până la fructul oprit. Tinde spre unitatea primordială pierdută. Crede în sufletul peisajului și în armoniile vântului. Culoarea viselor o preocupă și o tâlmăcește, deși o știe pe de rost. Jurnalul cultivă o iubire de vară târzie și, cu siguranță, post meridian. În același timp, trădează o cuvioșenie senzuală și enigmatică, până la derutantă. De-a lungul celor 34 de pagini, poartă **pecetea unei taine grele**. Deși nu recunoaște și nu o spune deschis, trecerea timpului, pe Aneliana, o preocupă.

O îngrijorează și o neliniștește. Probabil, și pentru că știe prea bine că nu se poate bloca într-un prezent de-o clipă. În paginile **Jurnalului**, mustește un lirism care se simte și se manifestă epic. Aneliana e eroina care încearcă să dea sens lipsei de sens. E femeie, nu femelă. Pentru autoare, e un prilej să-și stilizeze stilul. Pe un alt plan, e o asumare curajoasă a feminității. Autoare și eroină, trăiesc o vitalitate complementară, mereu redescoperită. Ambele știu că trebuie și pot să-și depășească umbra.

Altfel spus, **Jurnalul** e o mărturisire în care autoarea devine un personaj pornit în căutarea unui autor. Avertizez cititorul că verbul **Jurnalului** sugerează, nu abordează. E bine să se știe că, deși accesibil, **Jurnalul** are capcane, șicane și curenți de adâncime. Pe cale de consecință, ”descoperirea” din **Jurnal** e o călătorie inițiativă. În fapt, **Jurnalul** în ansamblul său e o cetate asediată, iar autoarea, o prizonieră fericită. E, dacă mă pot exprima astfel, o fântână ce coboară spre înalt. Cât despre cei doi, Anelian și Aneliana, dacă nu sunt, se caută și tind să devină un cuplu. Separat și totuși împreună, descoperă și redefinesc arta și erosul, natura și cântecul, binele și răul, frumosul și urâtul, visul și visele, somnul și insomniile.

Gândind-o astfel și publicând-o întocmai, intenția autoarei e de pe acuma clară, precisă și explicită. Punct ochit, punct lovit. Direct la cestiune. Fentată de context și faultată de împrejurări, a vrut să supună atenției un Salon și o Revistă. O activitate și un Om al Cetății. O Operă și un Autor.

OCARTE CU CIFR OCTANC RIDICAT

Valeriu ILICA

În prestigioasa sa lucrare referitoare la *Romantismul german*, cercetătoarea Ricarda Huch – o autoritate în materie – identifică și decretează că în evoluția literaturii germane există două perioade distincte: prima, de la începuturi și până la Goethe, respectiv cea în care scriem și citim în nemțeasca din Cântecul Nibelungilor, tezele lui Luther și poetizările lui Walther von der Vogelweide. Și o a doua, cea de după intrarea Olimpianului de la Weimar în literatură. A lui Goethe – insist – ca vârf de lance și de piramidă. Dar, și a generației sale, una dintre cele mai ilustre din câte a cunoscut Istoria Literaturii Universale. Mă opresc doar la câteva nume din delegația confrăților săi de drum literar: Herder și Hegel, Heine și Hölderlin, Schiller, Schelling și frații Schleger, Uhland – baladistul și Klopstock, Lenau și Lessing sau tânărul dar nefericitul Novalis, într-un fel sau altul, toți promotori ai celebrelor teze ale năvalnicului și irepetabilului Sturm und Drang. Dar, și ale romantismului de mai târziu. Cu toții înregimentați nemțește în acea mișcare ce se caracteriza prin tinerețe și vigoare, ordine și măsură, lumină și armonie, emulație, entuziasm și elan creator. În fapt, mișcarea care a impus germana ca limbă literară și a legitimat rostirea poetică a neamțului de atunci, de astăzi și, poate, a aceluia dintotdeauna.

Am făcut acest excurs introductiv pentru că un fenomen asemănător s-a petrecut și în poezia noastră. Când?! Odată cu intrarea lui Eminescu în literatură. Evident, o spun cu prudență, respectând proporțiile, buna cuviință, dreapta măsură și simțul realității. Dar, și cu convingerea că ce avem de spus trebuie să spunem. Deschis și cu demnitate. Cu curaj, cu majuscule și cu voce tare.

Așadar, dacă nemții se mândresc și astăzi cu Goethe, îl venerază, îl iau ca reper și punct de referință, ca ambasador al limbii și piatră de hotar poetic, noi, la rândul nostru, avem toate motivele să procedăm la fel cu Eminescu. Și, din fericire, chiar dacă arareori, încă o mai facem. Cartea profesorului *Virgiliu Bradin*, inspirat intitulată *Rostirea poetică românească preeminesciană* e un exemplu. Un îndemn și o dovadă. În ce mă privește, remarc ideea, apreciez demersul și aplaud reușita. A fost o surpriză. O surpriză frumoasă.

Scrisă într-un stil îngrijit și elegant, de un veritabil slujbaş al cuvântului, cartea însăși e o rostire poetică. Și nu o rostire de dragul rostirii, ci una de bună calitate. E o carte pritică. Îndelung și îndeaproape. Are tot ce-i trebuie: analize, referințe critice, idei ingenioase, citate, iconografie, varii comentarii. Mă rog, o carte muncită. Patru ani bătuți pe muchie! – spun surse apropiate și de toată încrederea. O carte scrisă la foc mic. Fără grabă. Langsam, dar cu fainoșag. Ardelenește. Apăi, dacă-i p-așa, cu un pic de imaginație, parcă-l și văd pe meticolosul autor trudind pe brânci, motivat și tenace, asemenea căutătorilor de aur din Australia, care adună prețiosul mineral cu greu, pepită cu pepită. Dacă vreți, e o carte a lucrului bine făcut. Are statut, ținută și rang de curs universitar. Publicând-o, autorul s-a întrecut pe sine. N-am niciun dubiu. Merita premiată. *E o carte cu cifră octanică ridicată*. Locul ei e pe lista lecturilor particulare obligatorii. Bineînțeles, dacă astăzi mai există așa ceva.

Dar, să revenim la piatra de hotar a cărții: *Eminescu*. De la Donici, Eliade, Cârlova, Bolliac, Bolintineanu, inclusiv Alecsandri, vreau să zic, de la toți cei 18 corifei încondeiați în pomelnicul din Epigonii, la Mihai Eminescu, *rostirea poetică românească n-a evoluat* – spunea și ne spunea prin 1972 distinsul profesor Ștefan Munteanu, la un curs de Istoria Limbii Literare. Surprinzătoarea afirmație a declanșat o tresărire cvasi-generală. A dat naștere la derută, la rumoare și la priviri încrucișate. Chiar la nedumeriri, dezaprobări și dubii. Oricum, a stârnit un zâmbet mut, ocheade și tăceri întrebătoare. Au urmat câteva momente de suspans – trebuie să recunosc, meșteșugit regizate de eminentul profesor – după care, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, cu elocința-i bine cunoscută, a continuat concis și clarificator, convins și convingător: *A făcut un salt!* Și, vreme de două ceasuri ne-a demonstrat, dumnezeiește de frumos, în ce a constatat acest salt. Povestea se petrecea în Amfiteatrul Mare. Un amfiteatru arhiplin. Virgile! Deși e mult de-atunci, sunt sigur că îți amintești. În entuziasmul nostru tineresc, răsuflând satisfăcuți, toți cei prezenți i-am dat dreptate. Da! Acesta era cuvântul: salt! Salt poetic, nu evoluție. Evoluție ar fi fost mult prea puțin. Doamne! Ce curs! Ce demonstrație filologică inspirată. Ce adevăr sublim. Profesorul, ca de atâtea ori când ne vorbea despre Eminescu, la cursul cu pricina găsisese ”cuvântul ce exprimă adevărul”. Nu greșesc și nu exagerez deloc dacă afirm că a fost unul dintre

marii noștri dascăli care l-au divinizat pe Eminescu. De ce? Pentru că Domnul Eminescu e Goethe al românilor. Este Ioan Botezătorul al limbii române. În poezia noastră clasică, Eminescu deschide coloana oficială. Eminescu e suveranul suprem. Poezia sa nu are nevoie de imunitate. Eminescu e poetul cu cap de Apollo – cum admirativ îi spuneau contemporanii. E apostol, adevăr și legendă. E înger și demon. Asalt și năvală. E călărețul care n-a fugit niciodată după calul pe care alerga călare. E poetul pentru care poezia e lumina ce nu are nevoie de lumină. Pentru el, poezia e microbul vindecător. E virusul cel bun. Eminescu e desăvârșire și perfecțiune. De aceea, poezia sa iese din tipare. E o odă a bucuriei. O simfonie de parfumuri tari și de arome rare. Așa stând lucrurile, oricât ar încerca să-i tulbure liniștea și să-l clintească din jilțu-i detractorii, Eminescu va oficia doar din altarul catedralei. Doar de pe acoperișul lumii. În fine, pentru noi, românii, Eminescu e crucea Sfântului Andrei. În dreptul lui, te oprești. Te-nclini. Îl admiri. Îl aplauzi. Și-l ferești. Și-odată fericindu-l, ai verde pentru mai departe.

Revin la carte. Raportându-se și raportându-și exegeza la marele Eminescu, autorul a procedat așa cum procedează toți cei care fac casă bună cu poezia și merg mână-n mână cu literatura: Ricarda cu Goethe, ungerii cu Petöfi, rușii cu Pușkin, cu Esenin și cu Lermontov. Grecii cu Homer, italienii cu Dante, franțuzii cu Villon și Verlaine, Rimbaud și Baudelaire. Iar pomelnicul ar putea continua. Mai abitir ca-n Epigonii.

Închei și, în loc de încheiere, mă voi rezuma la câteva versuri din poezia *Ex libris* a lui Tudor Arghezi – o artă poetică cum nu multe s-au scris la noi. Dar, nici la alții. Le citez pentru că se potrivesc de minune ”rostirii” fostului meu coleg de grupă, de cămin și de amfiteatru:

”Carte frumoasă, cinstei cui te-a scris,
Încet gândită, gingaș cumpănită;
Ești ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.”

CUVINTE CĂTRE TIBISCUS SERBIA LA 30 DE ANI

UN JUBILEU CĂT ROMÂNIA MAM: SOCIETATEA LITERAR ARTISTIC „TIBISCUS”

Ioana Nistor

Întrebare: DE CE?

Pentru că: Cu lacrimi de bucurie în suflet, cu zâmbet larg și inima deschisă, pusă pe tava românismului... aceasta a fost prima impresie personală, extinsă la subiectiv întotdeauna deoarece sentimentele erau sincere și reciproce!

Cuvintele sunt simple unelte ce ne ajută să exprimăm ce simțim, însă de multe ori, nu sunt de ajuns să descriem experiența proprie, individuală, sau experiența socială pe care o trăim de fiecare dată, atunci când frate român se întâlnește cu frate român, sau să descriem căldura îmbrățișării și bucuria zâmbetului ce ne luminează fața și sufletul românesc.

Pentru că: Un spațiu la fel de primitiv ca inimile românilor, un spațiu unde ne simțim acasă ori de câte ori poposim pe meleaguri uzdinene... și ne amintim acum de toate evenimentele culturale la care am participat, și vă sărbătorim acum pe voi, români ospitalieri și cumsecade!

Pentru că: Mulțumesc, prețuire, admirație sunt cuvinte de frate, frățietate și căldură sufletească ce adună oameni buni, oameni inteligenți, oameni ce aspiră spre aceleași idealuri, români și sârbi, totodată; atenție, bucurie, atmosferă, cenaclu, versuri, calitate și originalitate reprezintă firescul natural și întotdeauna prezent în fiecare activitate a Societății „Tibiscus”.

Pentru că: SLA „Tibiscus“ Uzdin, în frunte cu **VASILE BARBU!** Nu putem să nu asociem „Tibiscus” cu figura președintelui său, Vasile Barbu – mare român, cald român, frumos român, sincer român, care transformă spațiul cultural, timpul întâlnirilor între frați în „Oameni de seamă ai Banatului” și experiența culturală în întâlnirea dorului cu dorul, pe „Drumuri de spice” cu galbenul grâului ce simbolizează pe drept-credincioșii ce păstrează sămânța lui Dumnezeu. Sau cu dialogurile (ne)convenționale pline de vervă, spumoase ca o halbă de bere și presărate cu un extraordinar umor românesc. Sau cu experiențele unui Ceaușu Uzdiean, cu participări

gustoase, implicând echipa de „meșteri” în ale gustului bucătăresc arădean. Sau cu un loc de adevărat pelerinaj, Casa Românească, ce adăpostește amprenta tuturor personalităților care i-au trecut pragul, un veritabil centru cultural românesc, cu o reală valoare muzeistică, culturală și literară. Pe scurt, Casa Românească este acel spațiu unde limba și cultura românească sunt acasă, iar locuitorii acestei case sunt români adevărați, în frunte cu Vasile Barbu – chipul sufletului de român, a cărui dragoste de țară și a cărui excepționalitate personală bucură fiecare interlocutor, devenind un suflet-pereche al fiecărui român.

Iar răspunsul la întrebarea „De ce?” vine în mod firesc prin sincere cuvinte de prețuire a scrisului pe suflet, pe sufletul care se află în slujba limbii și culturii noastre românești:

SLA „Tibiscus” – pentru că reprezintă limba, cultura, istoria, datinile și tradițiile românești ce ne definesc identitatea ca popor și neam. SLA „Tibiscus” – pentru că reprezintă comuniunea între generații și generații de români, liantul între credință, tradiție, cultură și adevărat suflet românesc. SLA „Tibiscus” – pentru că este o punte de legătură între români, indiferent unde trăiesc, iar dacă le-am pierde, am dispărea ca neam....

LA MULȚI ANI!

TIBISCUS LESPEDEA CET II CULTURALE DE LA SAT

Florica R.CÂNDEA

... Fie în veci laudat....

Din ceasul timpului răzbate 30 și, cum toată viața noastră ne este înconjurată de simboluri, am ales, dintru început, să decriptăm semnificații.

Cifra trei reflectă triumphiul sau, în Teoria lui Pitagora, reprezintă armonia perfectă, uniunea unității și diversității. În religia creștină, conotația este Trinitatea, a Fiului și a Tatălui. (În doctrina chineză, înseamnă Cerul, Pământul, Umanitatea).

Cifra trei asociată cu zero rezulta 30. Zero reprezintă un ciclu complet și cercul, respectiv tot ce a însemnat înainte de creație.

Iată cum, chiar dacă reprezintă nimicul, împreună cu cifra trei, reprezintă un Tot complet.

Astfel că din aniversarea aceasta, mandale de cuvinte răsar și-și fac drum treptat în Revista cu nume de Cetate.

Tibiscus este un toponim, reprezentând o așezare dacică, apoi un oraș în Dacia romană, așezat la ieșirea râului Timiș din munți, lângă Caransebeș, azi localitatea Jupa.

Se conturează astfel eponimul revistei, azi în sărbătoare, care a crescut frumos în acești treizeci de ani liberi pe promenada cu trepte tot în ani.

Numărați.

Dacă ar fi să paraframaz sau să ne folosim de un Motto, am spune că un prieten vechi este ca vinul, cu cât e mai vechi, cu atât este mai bun.

Și, ca revista să fie a Cetății Uzdin, trebuia să fie cineva care să dețină lacăte, chei, taine, gânduri, exemple, îndemnuri.

Și, cum altfel ne-am minuna de minunile ca o sublimare din Cetatea Tibiscus a cuvintelor, dacă nu am pildui, exclamând:

„Vai de cel ce nu știe nici când să tacă, nici să grăiască, dar cu mult mai vai de cel ce nu știe nici să grăiască, nici ce să facă”.

Vasile Barbu tace, face, sau face, dar nu tace.

Pentru că, vreme de treizeci de ani a adunat colecții întregi în pagini. Ca unul care știe cum acestea se plămădesc, îi mulțumesc.

Ne cunoaștem de multă vreme. Am avut schimburi de idei, opinii, atât la Arad, cât și la Uzdin.

Rezultatul colaborărilor, prin contribuții, în scris la revistă cu note de lectură, știri culturale, reportaje, mi-a adus conferirea titlului de membru S. L. A. Tibiscus, la poziția 101.

De asemenea, pentru alte participări la „Drumuri de Spice”, „Oameni de seamă ai Banatului”, Concurs de recitatori, donații de carte s.a., sunt beneficiară a două Însemne culturale, Gheorghe Bulic și Hrisov de Excelență.

Prezența sa la Arad, la diferite evenimente culturale, Salon Gutenberg, Simpozion Științific, scriere de carte „Doi poeți, aceeași limbă”, împreună cu N. N. Horia, îi conturează un profil aparte, al Omului de Cultură de mare rang.

Conexiuni, convergeri, lespezi, cărămizi, cuvinte și multe alte pasiuni pentru Obște, ascund în omul cu suflet zbateri adânci.

Revista Tibiscus din Uzdin este un simbol identitar care, prin conținut este recunoscută ca un reper.

Tibiscus este piatra care pavează zestrea jurnalismului de dincolo de fruntarii. Este revista care se prepară din ochi de redactor-șef și se citește prin ochii altora.

Este o revistă de tezaur, componentă a altor componente, prin spații, generice, studii. Ca o

cultură imaterială, revista este expresia românismului curat, a ineditului creativ.

Revista cu povestea ei poposec în acest an al celebrării, la jubileu treizeci, cu o mândrie faptică și un tiraj deloc de invidiat.

Acum, la sărbătoarea revistei, gândurile se îndreaptă spre artizanii ei.

Redactorul-șef, Vasile Barbu, își trăiește clipa. Și își strânge în brațe, marea dragoste prin și pentru scris, cu mâinile curate. Ca o carte de vizită îl va însoți revista de acum, cu o vârstă frumoasă.

Să îi fie Ceasul bun și inspirația aproape.

Realitatea vie să însoțească pagini de revistă, cu valoare de netăgăduit. Pentru că Frumosul din Cetate se întreține prin scriitură și lectură.

Fiți bine citiți și bine primiți!

DAC E SEPTEMBRIE, E GUTENBERG

Florica R. CÂNDEA

Acum, la ceasul toamnei, revista își urmează cursul firesc.

Deși primăvara și vara au traversat vremuri cu durerea sederilor acasă, în masă, nici toamna nu e tocmai una cum am știut-o a fi.

Ne regăsim la început de toamnă totuși cu noi speranțe după o perioadă de introspecții și întrebări.

Învăluită în culorile sale, toamna are bogățiile ei și la fel, inspirațiile ei.

Colaboratorii noștri își respectă angajamentul, acela de a fi loiali scrisului și deontologiei.

Editura îi așteaptă pe toți care doresc să publice în condiții grafice de excepție.

Prin revista noastră, călătorim și ne provocăm prin fereastra vremii, la scris și dialog prietenesc.

O cale spre noi înșine și spre ceilalți. Cât o stare de bine, vă poftesc la producții frumoase cum vă e și sufletul.

Nevoia de comunicare prin scris este o măsură a echilibrului interior, a înțelepciunii și a împăcării.

Să ne primim anotimpul și revista în liniște infinită.

INSULA

Eugen D. PĂDUREAN

Scăpat din strânsoarea defileului de la Lipova, Mureșul proptindu-și malul drept în coasta Munților Zărandului și pe cel stâng în primele înălțimi ale Podișului Lipovei, își urmează potolit, clipocind molcom, drumul prin lunca largă și mănoasă. Șerpuind, uneori meandric-parcă ar vrea să se întoarcă la origini-reînvie cursuri părăsite cu sute și mii de ani în urmă și despletindu-se formează o mulțime de ostroave. Pe ambele maluri, în locuri ferite de revărsările năpraznice, sate multe, bogate și frumoase. Printre ele și satul meu natal...

Vatra în care am văzut lumina zilei își are povestea ei. După cumplita năvală mongolă, spre sfârșitul veacului al XIII-lea, sub dealul Sărdinului, nu departe de enigmatică mănăstire Bizere a luat naștere un sătuc cu vreo zece-cincisprezece bordeie risipite prin luminișurile pădurii din luncă. Mai marele pământului l-a numit în limba lui, Csicscer adică „ciripituri”, datorită păsărilor din poieni. Alungat din prima lui vatră de revărsările și dese schimbări de albie a Mureșului, a migrat către pământuri mai sigure, fundațiile din piatră a unor bisericuțe jalonând direcția de înaintare spre nord. Pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, Împărăția l-a trecut peste Mureș tot în lunca inundabilă. Nici aici râul nu l-a iertat. În prima jumătate a secolului XIX, într-o primăvară, de Paște, jumătate din sat a fost măturat de ape și la scurt timp biserica satului s-a prăbușit măcinată de apele neiertătoare. Exasperate, autoritățile au mutat satul pe izlaz, aproape de Drumul mare, o terasă înalt, neinundabilă. Sătenii s-au liniștit, părea că Mureșul nu mai era un pericol. Se înșelau! La capătul de apus al satului râul, făcea o buclă care în timp, izbînd malul înalt l-a prăbușit împreună cu prima casă. Din încurcătură i-a scos Vasile Velescu, primarul de atunci al satului, bunicul, bunicului meu. Cu aprobarea stăpînirii, capetele buclei au fost unite printr-un șanț săpat de comunitate. Soluția s-a dovedit inspirată. Restul l-a desăvârșit râul în timp prin revărsările sale unele catastrofale. Astfel, brațul principal s-a orientat pe traseul șanțului săpat iar bucla, cu un debit mai mic a slăbit presiunea asupra malului cu satul. Mureșul s-a îmbogățit cu o nouă insulă la care oamenii vrînd-nevrînd deveniseră părtași.

Aveam vreo zece ani când am văzut-o prima dată. Era spre sfârșitul verii când i-am însoțit pe bunici la un eveniment pe care abia îl așteptam: topirea cînepii în Mureș. Coborînd de pe izlaz în căruța încărcată cu snopii de cînepă, am ajuns pe malul Mureșului într-un loc necunoscut. Anul acela a fost o secetă îndelungată, râul curgea anemic, mirosea a baltă și a pește dar apa era limpede.

Bunicii, cu un ochi la mine să nu intru prea adînc în râu, își vedeau liniștiți de treabă. Pe malul opus, două păsări de baltă și-au luat brusc zborul țipînd agitate. Atunci am privit curios și puțin speriat spre plaja cu nisip fin de pe malul opus, plajă continuată de un hățîș de tufe. Deodată de acolo zvâcni scurt, împungînd cu cornițele aerul răcoros al dimineții, un căprior. Făcînd un arc de cerc pe plajă, ne-a zărit și a dispărut în tufele din josul râului. Momentul mi-a stîrnit curiozitatea dar răspunsul bunicului m-a luminat: „Acolo este o insulă...”. Și bunicul bun povestitor mi-a relatat istoria ei. „A cui este și cine o locuiește acum?”, am întrebat, „A cui să fie, a satului! Cine să stea în ea, păsările, șopârlele, șerpii și vreo trei-patru jivine”, a zis bunicul. Răspunsurile primite au declanșat în mine curiozități ne mai trăite, care mă ardeau. Zeci de întrebări îmi erau în minte, altele pe limbă. Dar bunicul era prea ocupat ca să-mi răspundă. Când snopii au fost bine priponiți în albia Mureșului, bunicul s-a închinat rugîndu-se să nu crească prea mult apa râului. Când am ajuns cu căruța pe izlaz, s-a întors spre Mureș și Insulă și cu glas scăzut dar hotărât a spus: „Tu Măriuță, parcă mi-ar plăcea să stau la marginea satului „Bunica n-a zis nimic dar l-a privi ciudat. Vorbele bunicului au fost pentru mine benzină peste foc. „Cutia Pandorei a fost deschisă!

Din ziua aceea n-am mai avut liniște. Insula, insula trebuia văzută, cercetată. Pe vecinii bunicilor, amîndoi pescarii uliței (unul chiar avea porecla de „Țâpă șirul,”) i-am înnebunit cu întrebările. Cele povestite de ei mi-au aprins imaginația de copil dornic de a cunoaște. Dar ce puteam să fac, eram prea mic! Prietenilor mei, cam de aceeași vîrstă cu mine, povestindu-le cu un aer conspirativ despre insulă, nu le-am stîrnit curiozitatea. Mai tîrîiau încă după ei tractoare de tablă!

Trecuse mai bine de un an și n-am ajuns la locul acela. Dar vara viitoare, într-o seară, l-am auzit pe vecinul bunicilor, Pinteș-Pipău, mare pescar, că a doua zi va merge la Mureș la pescuit. Atîta mi-a trebuit! Nu s-a scăpat de mine pînă nu mi-a promis că mă va duce în insulă. A doua zi eram pe punctul să trecem prin vad în insulă, când bunicul prinzînd de veste unde am plecat, a înhămat caii la căruța și ne-a stricat planul. Ce-am tras eu cu Pipău pentru această escapadă nu-i de povestit! Noroc că bunicul Dumnezeu să-l odihnească, era totuși un om pașnic. În toamnă, una tîrzie și frumoasă, tatăl meu, vîntor pasionat, m-a luat într-o plimbare cu temă: procurarea unui fazan pentru masa de duminică. Ajunși pe malul Mureșului, în fața insulei, din niște tufe de scaieți-zvârrr un fazan cîț o gîscă (așa mi se părea mie!). Cu prima țevă de la pușcă, tata avut rateu. Fazanul ajunsese dincolo pe plajă. Cu a doua țevă tata l-a prăbușit. Ce folos? A căzut în insulă! Barca care de obicei era legată de salcie, era scoasă

pe mal la reparat. Pe la vad, nu se putea trece era apa mare și rece. Ne-am uitat a pagubă cum zăcea, acolo pe plajă... M-am dus singur după amiază să văd fazanul căzut. Dispăruse! Bănuiam o vulpe pripășită în insulă.

În vara viitoare am învățat să înot într-o băltoacă „Gropanul”, pe traseul unei ierugi din apropierea Mureșului. „Gata!”, mi-am zis eu plin de încredere-trec Mureșul înot în insulă,, Nu, nu l-am trecut dar am început să ne scaldăm mai pe la mal în fața insulei. În același an, pe la mijlocul verii, însoțit de doi prieteni, am trecut râul cu piciorul pe la vad. Apa foarte mică ne izbea plăcut sub genunchi. Nu ne venea să credem ce simplu era! După atâta așteptare iată-mă punând piciorul în Insulă. Avea să înceapă Marea Aventură!

Din albia Mureșului, am urcat pe malul drept al cursului principal, înaintând precaut spre celălalt capăt al insulei. În malul înalt și abrupt, aproape de firul apei apăreau trunchiuri groase de copaci carbonizați, dovadă că acolo se întindea cu sute sau mii de ani o pădure seculară. Din loc în loc, de sub mal, desprinzându-se de luciul liniștit al apei câte o rață sălbatică. Înaintând cu greu prin marea de verdeață am dat în centrul insulei de o oază nisipoasă plină de flori de unde am alungat un iepuraș. Știam că la prima ploaie totul se va șterge, mai puțin în memoria noastră, am scrijelit pe nisip data de 20 iulie 1957. Răzbătând cu greu prin porumbari, măceși ori scaieți am ajuns la celălalt capăt al insulei. Acolo, pe limba de pământ care se pierdea în râu am găsit o barză cu pește-n cioc. De aceea locul l-am botezat pretențios „Capul cocostârcului,,. La întoarcere am străbătut malul stâng al brațului secundar. Aceeași vegetație abundentă prin care mai rătăceau câte un nuc, mestecăn ori cireș sălbătic. Din când în când mai zburăteau câte o pereche de fazani ori potârniche. Ajunși la vadul de trecere, de unde porniserăm ne-am întins pe pietrișul fierbinte. Realitățile din insulă depășiseră toate așteptările! Suprafața aceea de pământ cuprinsă între brațele râului, întinsă cât vreo cinci stadioane, va deveni pentru noi Raiul pe pământ, pentru zeci de ani! A doua zi deja am format un nucleu din cei mai buni prieteni care să „administreze,, insula care trebuia să aibă în actele noastre și un nume. Și l-a avut! Am denumit-o pompos după inițialele noastre Insula AMERCS- de la Adi, Mihai, Eugen, Radu, Cornel Sabin. Capătul estic al insulei, cu vadul l-am denumit „Capul caprelor,, fiindcă un sătean își mai aducea acolo la păscut două-trei capre.

Ca niște cercetători veritabili ne-am apucat de treabă. Am întocmit o schiță la o scară aproximativă a insulei cu detalii de vegetație și faună. Spre bucuria noastră la scurt timp, am descoperit în locul acela nisipos cu flori, o monedă de aramă din veacul al XII-lea. Asta ne-a dat aripi.

De-acum înainte, pentru foarte mulți ani, copilăria și puțin din prima tinerețe am împărțit-o între școală, casa părinților-bunicilor și Mureșul cu fiica lui Insula.

Ne lipsea însă un sediu-o colibă. Ne-a luat două zile de muncă istovitoare dar ce-am realizat a fost peste așteptări. Am așezat-o pe o mică înălțime, într-o poieniță nu departe de cursul apei. Credeam că-i numai a noastră. Aveam să ne înșelăm, aveam și neprieteni care au vandalizat-o de vreo două ori. După ce-am trecut la mici represiuni-copilărești desigur, problemele au dispărut. Aveam și „trădători,, printre noi. Într-o vară, am găsit bine ascunsă în desiș o setcă uriașă desigur a unor braconieri din sat. După ce am încercat s-o folosim am ascuns-o bine în altă parte. A doua zi, ia-o de unde nu-i! Unul dintre cei care știau de ea n-a mai apărut în preajma noastră vreo jumătate de an...

Anii zburau, deveniserăm adolescenți, urmam diverse școli dar sâmbetele, vacanțele de vară mai ales erau sfinte. Goarna suna adunarea la Insulă. Locul nostru de scaldă se găsea pe brațul secundar, acolo unde bunicii topeau cânepa. Vara apa era mică, locul era ideal de scaldă. Numai că exista totuși o problemă. De ce te temi, aceea se întâmplă! Există acolo un grup de sălcii chiar pe buza malului. În cea mai mare, încropisem o platformă dintr-o scândură de unde cu ifose de mari campioni saream în Mureș în cap ori în picioare. Numai acolo, apa atingea aproape patru metri. De pe undeva de lângă Cluj sosise în sat, la fratele său, un tânăr care împreună cu câinele său-un splendid ciobănesc-venea la plajă. Era un băiat liniștit și cuvincios. Nimeni n-a știut ce-a fost atunci la el în cap. S-a urcat în salcie și de pe trambulina improvizată s-a aruncat în cap în bulboană. Câinele care-l urmărea de pe mal schelălăia rău prevestitor. A ieșit odată din adâncuri, strigând, cu brațele ridicate. Câinele a țâșnit aruncându-se în apă, încercând să-l apuce de umăr. Din acel reflex al băiatului, câinele a devenit „paiul înecatului,,. S-au dus amândoi în adâncuri în strigătele de groază a celor doi puști de pe mal care priveau neputincioși scena. L-au căutat doi-trei bărbați cu cângi și funii dar fără nici un rezultat. Au ieșit a doua zi la suprafață, fără viață, tânărul ținând strâns în brațe câinele.

Două săptămâni nu ne-am mai apropiat de locul de scaldă. Din pădurea învecinată am adus-muncă de ocnaș-puieti de cireși, vișini și nuci sălbăticii pe care i-am plantat în insulă. Mulți s-au prins. Pe un pui de nuc, stingher din insulă, l-am „obligat,, să trăiască „îmbrățișat,, cu un alt nuc adus din pădure. Au crescut așa răsuciți ca doi frați nedespărțiți.

Într-o zi am găsit în insulă un loc plin de flori din acelea zise de „nisip,,. Prezența lor acolo ni s-a părut ciudată. Nu bănuiam noi ce tragedie

ascundea... Aveam s-o aflăm curând. Eram pe plajă când a venit la noi brata Lisandru, un cunoscut de-al tatălui meu, vânător și el cândva. Privind spre insulă, l-am văzut înnegurat la față... Apoi a început să povestească. Cu patru ani în urmă, vânător fiind, a primit o autorizație de a vâna un căprioar în pădurea satului, peste Mureș. După câteva pânđe nereușite, s-a întors acasă pe lângă insulă și nu mică i-a fost mirarea când a văzut pe la vad trecând în insulă, o căprioară. A doua zi, spre seară când noi toți am plecat de la Mureș spre casă, el și-a luat pușca și a trecut în insulă. Era sigur că va da de căprioară! A cutreierat Insula dar nimic. Când să renunțe, a văzut așa cu coada ochiului că este privit. S-a întors aproape cu teamă și la vreo zece pași, deasupra unei tufe de mur, capul unei căprioare. Îl privea mai mult curioasă decât speriată, direct în ochi. A tras din reflex, fără să ochească. În liniștea serii de august, bubuitura părea de tun. Peste ea s-a auzit imediat țipătul îngrozitor al căprioarei, behăiala dureroasă care avea ceva omenesc în ea și care-i îngheța sângele lui Lisandru. Era atâta deznădejde și durere în țipătul ei că Lisandru se pierdu cu firea. N-a mai avut curajul să se apropie de ea să-i curme suferința. Îi venea să arunce arma și s-o ia la goană! Nici n-a mai știut cum a trecut Mureșul. Acasă a încercat să adoarmă dar mugetul acela dureros îi stăruia și chiar se amplifică în timpane. L-au scuturat frigurile și l-au năpădi căldurile. Dimineața, epuizat a alergat spre locul acela blestemat. Căprioara era căzută cu botul însângerat în nisip și picioarele din față larg desfăcute. A îndepărtat norul greșos de muște, furnicile, a săpat cu mâinile-n nisip o groapă și a așezat-o. Pe movila de deasupra ei a înfipt o ramură din mesteacănul din apropiere...

Lisandru a zăcut a moarte vreo trei zile. Când și-a revenit și-a umplut traista cu flori de nisip și le-a sădit pe movila căprioarei. A doua zi și-a vândut arma de vânătoare. Locul acela s-a umplut de flori Noi „insularii”, deveniserăm părtași la taina sa... Pentru noi, locul era unul de reper-Poiana căprioarei.

Fauna insulei s-a diversificat. Într-o zi eram prin clasa a IX, cu trei prieteni am făcut un tur al insulei, pe malul înalt și de acolo am zărit mai aproape de buza malului decât de firul apei, o prispă amenajată, plină cu oase, păr și pene. Deasupra ei se căsca gura unei vizuine. Lateral, la vreo patru metri, alta. Era clar, era „vila”, vulpii! Și-n clipa aceea în mîntea mea s-a făcut lumină.

Rafila, nevasta ciobanului din Mărginimea Sibiului care avea casa și stâna la marginea satului, nu departe de insulă, mi-a povestit în iarnă o întâmplare ciudată. Ilarie, soțul ei a plecat cu probleme în Mărginime. Acasă, se chinuia să ațipească, memorând ce probleme avea a doua zi. Era liniștită, se descurca, avea câini de nădejde. Trecuse

de miezul nopții și parcă începea să încolțească în ea o neliniște rău prevestitoare. Pe la ora trei, s-a trezit în geam cu o lună mai mare ca niciodată, luminând ca ziua. A dat să adoarmă și atunci a auzit așa ca o părere o foșgăială și un cârâit. Din două mișcări și-a înfășurat bunda și a înșfăcat bâta ciobănească. Afară o liniște suspectă, nici măcar vreun lătrat peste sat. Și apoi din nou aceeasi cârâială parcă metalică amestecată cu mârâieli înverșunate. Dincolo de poartă, în drum, sub clar de lună, o vulpe cât un lup, încăierată într-o luptă pe viață și pe moarte cu cocoșul ei. Sărea vulpea să-nșface cocoșul, dar colții ei parcă alunecau peste penele cocoșului ca sania pe gheață. Lovea și cocoșul cu ciocul, ghearele, pintenii și aripile. Săreau penele în rafale, lucind feeric sub razele de lună dar nîgea și cu smocuri din blana vulpii. Bâta ciobănească a Rafilei a tranșat acea încăierare stranie fără învingători și învinși. Vulpea a dispărut ca un fum în griul-argintiu al nopții iar cocoșul, șchiopătând și plin de sânge parcă vinovat de ceva, s-a gudurat ca un cățel la picioarele Rafilei. Și ea care vroia de Sf. Ion... Ducând cocoșul la coteț ia găinile de unde nu-s! A avut o presimțire. Lângă stâlpul de înaltă tensiune zăceau fără viață, cinci dintre cele nouă găini. Restul... Dar unde-s... N-apucă să-și termine gândul că apărură cei doi câini cu ochii-n pământ și aproape târându-se în fața ei. Dacă cei doi câini ar fi luat urma vulpii, ar fi trebuit să treacă-n insulă.

„Umblă gruiete”, a zis bunica într-o toamnă târzie. Tata știa unde să le așteptăm, la „Cotuț”, pe malul drept al Mureșului, în fața insulei, la vad. Acolo era halta cocorilor și a găștelor în pasaj. Locația acestor halte era transmisă din generație în generație de păsări. În seara aceea n-am așteptat prea mult. Ascunși bine după o dună de nisip, ne-am trezit cu stolul de cocori peste noi, țipând atât de puternic că ne plezneau timpanele. Ne-au văzut și au încercat să se înalțe, dar pușca tati a trosnit scurt și una din păsări aproape s-a prăvălit peste noi. Stolul a luat-o în josul râului, dar câteva secunde mai târziu, un cocor s-a întors rotindu-se cu țipete jalnice. Tata n-a mai tras și mi-a explicat că-i soața fidelă, care s-a întors... „se mai puteau întâlni cei doi cocori, dar numai în tavă la bunică-ta „Tata a ridicat cocorul din nisip. Mai era cald încă și-n pene păstra parfumul văzduhului și al înălțimilor. I-a întins aripile-erău cât brațele lui.

Când stăteam la plajă cu prietenii, venea să-și adape oile la Mureș, Elisei, păcurarul satului. Omul acesta avusese o viață cam nefericită. El și fratele geamăn s-au născut în „Sătuț”, grupul acela de cincisăse case din „Hadă”, peste Mureș, lângă pădure „Pă Bănat”, cum ziceau cei din sat. Un pic răutăciosi, îi mai numeau în derâdere „cei de către pădure”, ori „cicoșii”, vorbe cu două înțelesuri. Pe la școală dădeau mai rar dar erau copii harnici și pașnici. Se înțelegeau bine chiar cu vecinul lor de gard, Milu a lu

Ghiara. Țasta, cambetiv, morocănos, cusurgiu și scandalagiu se cam încăiera duminica pe la joc gășind din orice sămânță de scandal. Era în primii ani după război. Într-o zi un vânt rău a adus sămânța nenorocirii. Băut fiind, Ghiara s-a luat din senin de Elisei. Cică nucul acela care crescuse exact din gard ar fi a lui și ar vrea să-l taie.

Elisei avea alte păreri și argumente. Mai iute și mai slobod la gură Ghiara l-a înjurat. Celălalt a tăcut cât a tăcut, apoi l-a înjurat și el. Ghiara a sărit gardul și l-a palmuit. Atras de scandal a intervenit și fratele geamăn. În inferioritate, vecinul a pus mâna pe ceva ce trebuia să fie în gard: secera aceea ucigașă proptită în beregata fratelui. Năpădit de sânge, s-a prăbușit. Cu mintea tulbure, Ghiara se pregătea să-l termine și pe Elisei, dar acesta cu groaza-n oase și spectrul morții deasupra capului, a scăpat cu fuga. Ghiara s-a predat singur la jandarmi. Elisei a zăcut de spaimă vreo săptămână la niște prieteni în satul vecin. Acolo, tot repeta că picioarele le va pune pe perna în locul capului pentru că ele merită, ele l-au scăpat de la moarte. Și s-a mai ales Elisei c-un beteșug, a început să se bâlbâie, să vorbească cu „reverberație”, cu ecou. Noi neștind de unde i se trage, îl mai necăjeam provocându-l să greșească. „Brată Elisei, dumneata ai berbec la oi?” „Eu? Eu am cel mai grozav berbec- bece după valea Mureșului! Să bate și cu lupu-pu! Aflând că anul trecut cu oile fiind pe izlaz, un aviator hâtru a depășit gluma trecând cu avionul utilitar la numai cinci metri peste el, îl întrebam: „Noa cum a fost cu avionul? El fără să se supere ne spunea –Da cum să fie-fie? Cel care a mînat avionu-onu o fost un om rău-ău! Mi-o dripit oile de mi-o trăbuit patru ceasuri să le strângem, eu cu Japonica-nica! Dar nu sufla un cuvînțel că de frică, s-a scăpat pe el!

De un timp, Pădurea satului de peste Mureș, dar și alte zone împădurite chiar lângă Oraș bunăoară s-a umplut treptat de mistreți. Veneau pe malul stîng al Mureșului la vale, din Podișul Lipovei. Era foarte frig, Mureșul înghețat bocnă. Căzuse și o brumă de zăpadă, urme de mistreți dinspre pădure, peste Mureș spre Insulă, o mulțime. Ne-am pus la pîndă cu tata într-o seară chiar la vadul insulei. N-a trecut prea mult timp și din insulă venind pe gheață spre noi, o namilă de porc mistreț. Tata l-a lăsat să se apropie până la vreo patruzeci de pași. Când să tragă, mistrețul s-a oprit brusc, amușinând spre noi. Ne simțise! A bătut a toacă din fălci, făcând spume, apoi întorcându-se spre insulă, a pornit cu o viteză înfrîtoare. Parcă era o locomotivă scăpată de sub control. Glonțul tatii l-a ajuns din urmă lovindu-l în plin. În fuga aceea nebună, s-a dat de două ori peste cap, izbind năpraznic gheața. După bubuitură, s-a auzit până la noi o pârăitură și porcul a dispărut înghițit de apele Mureșului.

Timpul zbură, dar noi „insularii”, prieteni apropiați ca vîrstă, rămăneam la prima dragoste,-INSULA.

Numai că privind în jur, nu mai eram indiferenți cum se îmbrăcau fetele, ce ochi aveau, cum călcau, cum ne priveau sau se făceau că nu ne privesc.

Prin clasa a X-a, prinsesem încet, pe nesimțite, drag de Flavia fiica medicului veterinar din satul vecin, alipit. Ulița ei dădea exact în insulă, iar casa ei era la o aruncătură de privire de malul Mureșului. Și colac peste pupăză, mai eram și colegi de liceu. Cu două cozi negre, bogate și ochi de un verde-gălbui, amintea și iarna de florile de tei. Aveam motive s-o visez și cu ochii închiși și deschiși. Era însă o problemă, ea nu mă băga defel în seamă. Erau zile la rând când stăteam pe malul râului și o urmăream de la distanță cu binoclul tatei. Într-o dimineață, pescuiam pe brațul mic al insulei. Era în august, secetă mare, din cursul apei, acolo n-a mai rămas decât un canal lat de vreo zece pași unde apa era mai adîncă, restul era până-n genunchiul broaștei. Sătenii care mai aduceau din insulă răchită, au aruncat peste canal două trunchiuri de stejar, încropind o punte. Mă căzneau să păcălesc peștii care nu prea mușcau, când dinspre malul înalt am auzit un zornăit de lanț. Încet, încet a apărut o căpriță și la capătul celălalt al lanțului, ea, Flavia. M-a învăluit cu aceeași privire indiferentă, dînd să plece. Căprița nu și nu, amușina ceva în iarbă, scurmînd cu copita. Și atunci s-a dezlănțuit iadul pe Pămînt. De sub copită au țâșnit bîzîind înfrîtoare un cuib întreg de viespi, care rotindu-se amenințător se pregăteau să atace. Căprița a fost prima care a luat-o la goană spre casă și fiind mai iute de picior aproape o târîia pe fată. În behăiala căpriței, bîzăitul groaznic al viespilor și țipătul Flaviei au dispărut în direcția casei.

Recunosc, am rîs cu lacrimi și sughituri. Ei! mi-am zis, după întîmplarea asta, Flavia cînd m-o vedea o să treacă pe altă parte de uliță. Ași! Parafrazînd spun: „Nebănuie, necunoscut și de nepătruns e sufletul femeii”. Peste vreo săptămână eram în același loc la pescuit. Deodată sus pe malul înalt au apărut două codițe negre. Flavia fără căpriță! Fără mușcături de viespi cu un zămbet generos pe față asortat cu o fustiță unde găseai un câmp întreg de margarete. A coborât precaută malul înalt spre puntea unde pescuiam. Emoția întorsăturii situației s-a amplificat la gîndul că străbătînd puntea îngustă, putea să cadă. Oi fi știind eu să înot dar în situații de astea, ușor devii,, paiul înecatului,,. Dar nimic din toate astea! Flavia aproape că a făcut balet pe punte. La capătul ei, a sărit în apa mică, stropindu-mă. Cu un gest grațios, și-a ridicat ceva mai mult decât trebuia fustița înflorată și a pornit hotărîată pe pămîntul insulei. De parcă ea era ghidul, nu eu! Ajunsă în fața zidului de vegetație, s-a oprit, întorcîndu-se spre mine. În ochii ei plutea întrebarea: „Acum încotro?..”. Mînea era în terenul meu! Am luat-o pe cărarea care ducea la colibă. Insula părea pustie. Cînd am intrat în coliba, am văzut pe cerul siniliu, spre Banat, un norișor negru-vinețiu... În semiîntinericul colibeii, mi s-a părut că interiorul îi este cunoscut. La un moment dat am

auzit așa ca o părere un tunet îndepărtat. Am țâșnit afară și peisajul m-a înspăimântat. Dinspre Banat se rostogolea spre noi coloane de nori negri-vineții pigmentați de fulgere dese, albăstrii. Ajunsă deasupra insulei, coloana aceea de nori, se rupea în jumătate. O parte o lua pe brațul principal, alta pe cel secundar, pe lângă sat. Nu era nimic nou. Tatăl mi-a povestit despre fenomenul acesta, inexplicabil, într-o iarnă la o pândă la găște sălbatice. Curând fulgerele și tunetele copleșiră atmosfera și ploaia începu să cânte pe frunzele de plop. Afară, iadul pe Pământ! Deodată un fulger care s-a înfipt lângă noi, a luminat întunericul colibei ca ziua. Flavia, jos într-un colț, cred că se ruga. Tunetul, pe măsura fulgerului parcă a aruncat coliba în aer. Fata a țipat îngrozită, sărind să mă caute. M-a găsit. Și eu pe ea. Restul e de poveste, care nu e de povestit.

Când am ieșit din colibă cerul era curat. Am ajuns la punte și pe malul înalt, mama Flaviei părea Sfinxul. Am salutat-o și răspunsul ei a fost o privire rea. Parcă mă așteptam la altceva?

După vreo trei zile, n-am mai rezistat și m-am dus la pescuit. De departe am văzut-o pe Flavia trecând puntea dinspre Insulă. Nu era singură... După ce-au plecat am alergat spre colibă. Mai păstra parfumul trupului ei., Jos, un nasture de sîdef lucea stinger...

Apoi a venit Marea Revărsare. Veștile erau îngrijorătoare, nu le prea credeam. În ziua aceea de mai, câțiva „insulari”, eram sus pe izlaz privind potopul, cu ochii spre Insulă. Mureșul a sosit mugind cum nu l-am mai auzit. Sub ochii noștri, într-o oră din insulă nu se mai vedeau decât vârful plopilor și a sălcilor. După vreo două săptămâni, apele s-au retras. Mureșul măturase tot! Nu departe de locul unde fusese coliba, printre crengile unei sălcii, rămăsese agățată o pianină. Toată vara am cântat la corzile ce i-au mai rămas. În rest, pescuiam (adică braconam!), tata vânduse pușca dar cocorii și găștele tot acolo găseau loc de popas. Într-o zi m-am dus cu lanseta tatălui la pescuit răpitori, pe malul înalt al Mureșului. Am simțit mușcătura, era o știucă măricică. Când s-o trag afară, simt altă smucitură mai puternică. Trag cât pot de tare și ce văd mă dă pe spate. La capătul nylonului, în locul știucii, o vidră. Între ea și mine, firul slab al nylonului...

Treptat, grupul „insularilor”, s-a rărit. Interveniseră priorități legate de viitorul nostru. Ne întâlneam la Insulă din ce în ce mai rar... Am revăzut Insula după două decenii. Mureșul își avea legile lui. A rupt Insula în jumătate. Cotropit de amintiri, am încercat într-o iarnă geroasă să trec Mureșul înghețat. Am înghețat eu când pe zăpada de pe gheață am zărit urma lupului care trecuse în Insulă. Vara însă am trecut Mureșul și am ajuns pe una din cele două insule formate. Nimic nu mai era din ce a fost... Un pustiu nisipos cu puțină iarbă și spini, și printre spini un ciot de copac. Două rădăcini și un trunchi

torsionat, ars pe jumătate. Nucii noștri înfrățiți. M-am lăsat în genunchi cotropit de amintiri și un plâns interior. Era un templu al amintirilor, amintiri și ele o insulă în care Timpul și Uitarea, mușcând își rupea dinții.

DRAGI COLEGI DE LICEU

Florica R. CÂNDEA

Încet, încet ne apropiem și la propriu și la figurat de Iarna vieții noastre (poate chiar a vrajbei noastre....tot mai puțini, puțini, puțini...).

Am simțit nevoia să scriu aici, să ne rămână peste ani bucurii imense.

Una, că, anul trecut, după întâlnirea noastră, mi-am dobândit Prietene sublime!

Am fost sunată din America de Maria Bartan, din Italia de Lucia Bărbieru, care, chiar au insistat să pună camera video.

În acest sens, colege din clasa paralelă, mi-au devenit prietene! În timp ce aud că nu se dorea a se sta cu mine la masă! Indezirabil!

Suntem la 50+...

Suntem oameni care ne știm modestul parcurs nu și poate, nu, nu generalizăm, un eventual dinu-păturescian parcurs!

Ne mai trăiesc dascălii?

Da?

Să le fim obedienți discipoli...e Ceasul 12 pentru dumnealor... 4 Înnumăr!!

Și... tot anul trecut la o zi de la întâlnirea noastră, m-a sunat doamna Rodica Ranga.

Soția domnului diriginte!

Are toate pozele cum au și ceilalți colegi care m-au căutat deși am insistat să le spun că nu am făcut parte din grupul de organizatori.

Nu am făcut e puțin spus!

Apoi am primit sms-uri și telefoane de urmărire... de la o penală... socială!

Oare 50 + de la absolvire ce vârstă e?

Poate cineva să doarmă liniștit când în pod se năruie dosare? Cataloage, pardon...

Dragi colegi!

Nu mai avem mult!

Am închinat un Eseu dirigintelui! Am schițat portrete și depănăm amintiri.

Timpul nu vindecă răni nici orgolii.

Timpul ne judecă. Degeaba mergem la biserică sau ne tăvălim în mănăstiri dacă suntem bolnavi de preamărite funcții și lovim cu pietre.

50 +

Fie-ne ruga cea de pe urmă a iertarilor!

Și revederea o Mănușă dată în clor

De tămâie!

GENERALUL BERTHELOT, UN MARE SUS ÎN TORAL POPORULUI ROMÂN

Constantin AVĂDANEI

Misiunea Generalului de brigadă Berthelot în România a început în anul 1916 când Franța a decis să îl trimită, la cererea Bucureștiului, să reorganizeze armata română.

Realizările armatei române în timpul sângeroaselor bătălii din vara anului 1917 (Mărăști, Mărășești, Oituz) sunt și meritul eforturilor Misiunii Berthelot.

În condițiile revoluției bolșevice și fără suport extern, generalul nu reușește să formeze în Rusia o nouă armată aptă să se alăture armatei române reorganizate.

Presată de condițiile agresive germano – austro- ungare, România acceptă în martie 1918 ca Generalul Berthelot să fie expulzat din România, împreună cu misiunea franceză, dar se va întoarce triumfal, în București, alături de Regele Ferdinand, de Regina Maria, de generalii români și de trupele învingătoare, la 1 decembrie 1918.

La începutul lunii ianuarie 1919 a fost acuzat, din nou, de sentimente pro-românești, chiar de către superiorii săi, sub presiunea reprezentanților Angliei.

De aceea s-a căutat orice motiv de îndepărtare a lui din anturajul regelui Ferdinand și din România astfel că, în iulie 1918, i se conferă comandamentul celei de-a V-a Armate care participa la bătăliile de la Reims și Eparnay. După înfrângerea germanilor pleacă în misiune în Balcani, iar apoi este numit guvernator militar la Metz până în 1922 și apoi la Strasbourg, începând cu 1923.

Generalul Berthelot a fost asociat realizării depline a unității românești.

La 22 octombrie 1922 statul român i-a donat generalului Berthelot, prin lege specială, domeniul aflat în comuna Fărcădin din județul Hunedoara, iar comuna a primit numele „General Berthelot”. Din momentul împrumutării, întregul său venit a fost depus la bănci românești, pentru a spori fondul cultural al Academiei Române, pentru acordarea de premii sau efectuarea de călătorii de studii, burse anuale de studii în Franța, pentru fiii și fiicele de ofițeri sau pentru cei ai căror ascendenți au murit pentru realizarea unității naționale române.

Pentru acțiunile sale în România, Generalul Berthelot a fost decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare, cu Crucea de război, „cetățean de onoare al României” și „membru de onoare” al Academiei Române, fiind „alături de fruntașii realizării întregirii neamului, pentru că a contribuit puternic la reorganizarea armatei române și la conducerea operațiilor; mai mult, a fost un puternic sprijinitor al acțiunilor noastre militare și diplomatice pentru realizarea unității noastre naționale”.

În perioada, octombrie 1916 și începutul lunii februarie 1917, misiunea generalului Berthelot cuprindea 277 ofițeri de infanterie, cavalerie și artilerie, 88 medici, farmaciști și veterinari, 37 piloți și observatori, 4 ofițeri de marină, 8 ofițeri de intervenții, alăturându-se 1.150 de grade inferioare și soldați, specializați în diverse meserii.

După eșecul trupelor române din prima campanie a anului 1916, România va suferi o pierdere teritorială masivă, în dauna Puterilor Centrale, trupele române fiind nevoite să se retragă în Moldova, pentru o reorganizare militară.

Deși regele Ferdinand I împreună cu Marele Cartier General au rămas până în martie 1917 la Bârlad, Berthelot și o parte din colaboratorii săi s-au instalat la Iași. Aici, prezența generalului Berthelot, s-a dovedit benefică, implicându-se activ în rezolvarea unor sarcinilor cooperative cu reprezentanții statelor aliate. De astfel, în ianuarie 1917, Berthelot a făcut demersuri la Petrograd pentru a susține în mod indirect cauza românească și a Franței, unde avut un schimb de replici cu șeful Marelui Cartier General rus din aceea perioadă, V.I. Gurko, moment pe care generalul V. Pétin îl va menționa în lucrarea sa, *Le drame roumain, 1916-1918*, publicată la Paris în 1932 astfel: „*Schimburile de vederi dintre generalul Berthelot și generalul Gurko, care apără punctul de vedere rusesc, au fost aprinse și au pus în evidență divergențele profunde. Sunteți mai român decât românii, i-a spus într-o zi Gurko lui Berthelot. În realitate, noi nu eram mai români decât românii, ci, prin acțiunea noastră, susțineam cu energie interesele franceze*”.

Implicarea generalului Berthelot și a colaboratorilor săi în procesele de re-organizare

ale armatei a avut în prima jumătate a anului 1917 rezultate remarcabile. Sub îndrumarea și supravegherea atentă a generalului francez au fost construite marile unități, au fost organizate centrele de insurecție și a școlile militare, soldații francezi oferind de asemenea un sprijin substanțial acestor activități.

În timpul lunilor de iarnă și de primăvară, un inventar enorm de arme a ajuns în România prin intermediul liniilor de cale ferată din Rusia, inclusiv 199 de avioane de luptă și de recunoaștere, 2.700 de mitraliere, 1, 37 milioane de grenade, 220.000 de puști, 100 de milioane de cartușe, 2 milioane obuze de artilerie, precum și alte materiale de război de strictă necesitate.

Din documentele franceze putem releva faptul că, în pofida condițiilor foarte îngrijorătoare, la jumătatea lunii martie armata română avea un număr de 492.403 de cadre militare. Deși numărul efectivelor nu era foarte mare, acestea au fost grupate în Armata a 2-a aflată sub comanda generalului Alexandru Averescu, reunind 6 divizii, și Armata 1, aflată în plin proces de reorganizare și care cuprindea 9 divizii.

Autoritățile române au apreciat în mod deosebit activitatea generalului H.M. Berthelot, iar drept dovadă, la 21 mai 1917 a fost votată de Parlament acordarea cetățeniei de onoare a României.

Popularitatea generalului a cunoscut o creștere considerabilă, motivând astfel foarte mulți ostași să se înroleze ca voluntari în armată, printre ei numărându-se foarte mulți ardeleni și bucovineni, care vor sosi la Iași în data de 7 iunie 1917 și pe care generalul Berthelot i-a primit cu bucurie, urmând ca a doua zi să aibă loc în Piața Unirii ceremonia de depunere a jurământului de credință față de rege.

În cele mai dificile condiții, reorganizarea armatei române a fost încheiată până în iunie 1917, iar planul de acțiune pentru frontul din Moldova a fost finalizat. Obiectivul principal al planului era, fără doar și poate, eliberarea Munteniei de trupele inamice.

Înainte de declanșării ofensivei, care trebuia să înceapă la 1 iulie, Berthelot face o ultimă inspecție a frontului, controlând la 27 iunie/10 iulie 1917 frontul destinat Regimentului 47/72 Infanterie, aflat sub comanda generalului Radu Rosetti, respectiv două zile mai târziu urma să efectueze o vizită pe frontul Corpului 6 Armată

român. Concluziile finale ale acestor inspecții au fost notate într-un raport înaintat regelui Ferdinand I, în care se reliefează faptul că trupele aveau un moral ridicat și erau foarte bine instruite; de asemenea, generalul francez mai remarcă în raport faptul că *"soldații sunt dornici să-și facă datoria"*.

Conform planului de campanie la 9/24 iulie 1917, Armata I română urma ofensiva în sudul Moldovei, în zona Nămolosa. Surpriza avea să survină două zile mai târziu, atunci când Armata a 2-a, condusă de Al. Averescu, învingea inamicul și ocupa orașul Mărăști, bifând astfel primul succes românesc din campania anului 1917. Însă o zi mai târziu (25 iulie) ofensiva era oprită în mod surprinzător de Al. Kerenski, devenit conducătorul provizoriu al guvernului rus după alungarea țarului Nicolae al II-lea în urma evenimentelor din martie 1917, provocând în rândul generalilor români și francezi un sentiment de indignare.

Ordinul de suspendare al ofensivei, emis de Al. Kerenski, nu a fost respectat inițial de generalul Al. Averescu, pe motiv că acesta nu putea fi aplicat. Decizia generalului român nu a fost pe placul lui Berthelot, mai ales că între cei doi exista o relație tensionată, care s-a agravat și mai mult după alegerea ca șef al Statului General Major al Armatei Române a lui Constantin Prezan, decizie de care Henri M. Berthelot nu era străin.

Decizia rusească de suspendare a ofensivei a provocat generalului Berthelot o stare de îngrijorare, datorită faptului că situația de pe frontul românesc s-ar fi putut deteriora, dar și temerii provocate de încheierea unei eventuale păci separate, sugerând superiorului său din Franța ca cele două guverne-englez și francez să acționeze pe lângă guvernul rus de la Petrograd pentru ca România să nu fie abandonată, asigurându-l de altfel pe ministrul de Război francez că nici primul ministru Ion I.C Brătianu și nici șeful Marelui Stat General Major român, Constantin Prezan, nu doreau o încheiere a păcii separate, acestora alăturându-li-se și regele Ferdinand I.

În campania din vara anului 1917 rolul generalului Henri M. Berthelot era doar de observator al evoluțiilor situației militare de pe front, acesta neimplicându-se în conducerea operațiunilor militare.

La 30 iulie 1917, Ferdinand I a cerut schimbarea generalului Constantin Cristescu de

la comanda Armatei I, acesta fiind înlocuit, tot la propunerea regelui, de generalul Eremia Grigorescu.

Confruntându-se cu o situație defavorabilă României, din cauza refuzului rusesc de a mai lupta, autoritățile române au fost nevoite să organizeze la 4 august un Consiliu de Război la care participa și Berthelot. Conform celor menționate de Brătianu, la consiliu s-a decis „*să se apere pământul Moldovei metru cu metru*”, și în cazul unei situații defavorabile, autoritățile române împreună cu regele să se retragă în Rusia.

Deși conducerea Armatei I a fost schimbată la cererea lui Ferdinand I, aceasta a dat luptele dintre cele mai grele, culminând cu victoria de Mărășești.

Bătălia de la Mărășești a fost inițial angajată de Armata 9 germană și de Armata 4 rusă, devenind pe parcurs o bătălie în care aportul trupelor române aflate sub comanda generalului Eremia Grigorescu, a fost esențial.

Desfășurată de-a lungul a trei etape importante, ce au durat 29 de zile (10 în ofensivă și 6 de contraatac și 13 zile de relativă acalmie), trupele române au dat dovada de o tenacitate extraordinară, reușind astfel să stăvilească întreg elanul ofensiv al inamicului.

Activitatea de reorganizare a generalului Berthelot, depusă la organizarea și instruirea armatei române și-a arăt roadele în urma acestor bătălii celebre, care au reprezentat unul dintre cele mai frumoase capitole ale istoriei românilor.

Henri M. Berthelot remarca prin intermediul unui raport adresat superiorilor săi, progresele armatei române, dar și faptele de vitejie ale soldatului român, care conform celor remarcate de acesta „*soldatul este bun, foarte puternic, foarte rezistent, mărșăluitor, nu se plânge niciodată. Românului nu îi este frică de gloanțe. Atacă plin de vitejie în profida mitralierelor și salvei de focuri a inamicului, cât despre ofițeri, cu câteva excepții au dat dovadă de curaj și devotament, mai ales ofițerii militari*”.

În semn de recunoștință a meritelor sale, autoritățile franceze îi acordă generalului Berthelot în vara aceluiași an, înaltul ordin” Legiunea de Onoare” pentru strângerea relațiilor franco-române.

Necontribuind direct la marile succese din vara anului 1917, obținute în bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz, Misiunea militară

franceză, în frunte cu generalul Henri Mathias Berthelot, a jucat un rol deosebit de important în reorganizarea și instruirea armatei române.

De asemenea, generalul Armatei I române, Eremia Grigorescu și-a exprimat recunoștința față de ofițerii francezi pentru serviciile aduse României, printr-o scrisoare adresată șefului Misiunii franceze, Berthelot. Generalul român menționează următoarele: „*Am găsit la inși un nețărmuit devotament, o grijă unică să asigure succesul și disprețul complet al primejdiei*.”

Răspunsul lui Berthelot nu întârzie să apară, mulțumind astfel generalului Eremia Grigorescu pentru laudele aduse ofițerilor francezi, care activau în corpurile de trupe și aviație ale Armatei I.

Nici ofițerii francezi ai misiunii nu au omis să adreseze cuvinte de laudă soldaților români. Într-un raport înaintat superiorilor săi, un atașat militar pe lângă Divizia 3 Infanterie, colonelul Charles Vesperini relatează faptul că: „*soldatul român e bun, foarte solid, foarte rezistent, excelent la marșuri, nu se plânge de greutate*.”

Mă-ndur să cred

Teodor Groza DELACODRU

Tu, care spui că vântul bate des
Și des ca vântul bați și tu cumplit
De ce mă-ndur să cred c-ai înțeles
Al pașilor mei zbcium infinit.

Tu, care spui că vântul bate rar
Și rar ca vântul bați acum și tu
De ce mă-ndur să cred că n-ai habar
De firul vremii dintre da și nu.

Tu, care spui că vântul bate lin
Și lin ca vântul bați și tu acum
De ce mă-ndur să cred c-o să mai vin
Cu-aceleași gânduri pe același drum.

AUTOBIOGRAFIA INTELECTUAL FLOARE CÂNDEA, OUT / IN (CU MINE)

Anton ILICA

Înainte de a trece la recenzarea acestui volum atipic, imposibil de încadrat în vreo specie literară, voi prezenta câteva considerații pe care să mă sprijin în analiza mea pentru această recenzie. De foarte multe ori, în elaborarea de prefețe, recenzii, eseuri verbale la lansările de carte, spunem rostiri amăgitoare, rostind cam ceea ce ar fi vrut să audă autorul, împânzind pagina cu epitete elogiatoare și cuvinte adulate. Nu am văzut, de exemplu, ca la o prezentare publică de carte, cineva să critice vreun text sau pe autorul acestuia! La fel, în prefațarea cărților se adresează "texte pozitive", apreciindu-se conținutul fără cusur și limbajul modern și elegant al exprimării. Am mințit la rândul meu pe atâția autori de poezie, pe care, fiind tineri, i-am încurajat să publice, străduindu-mă să folosesc o mimică veselă și o atitudine plină de îngăduință.

În cel mai bun caz, mă foloseam de alegoria trenului și a gărilor, ca simbol pentru evoluția literaturii, conform căreia cei care au urcat dintr-o gară la un moment dat pot să coboare în prima gară, ori în a doua, ori în următoare, simțindu-se disconfortat de valorile la care sunt nevoiți să aspire. Apoi, urcă alți aspiranți la gloria scrisului, scaunele din vagoane pot fi ocupate de maeștri consacrați, iar vreun loc eliberat ar putea constitui confirmarea valorică a textelor sale. Așa, unii urcă, alții coboară, unii rămân mai mult timp, alții rezistă până la funeralii pe Aleea scriitorilor. Critica literară de întâmpinare și de selecție ar avea nevoie de o exemplară moralitate, dar, cum sunt și eu, atâția alții fac destule compromisuri, încurajând nonvalorile, aspiranții fără vocație literară, mințindu-i pe unii din interes sau din inocență. Prin urmare, revocarea gândului / înscrisului că un volum de poeme sau mai multe, o recenzie laudativă sau mai multe, o prezentare încurajatoare dă cuiva dreptul de a fi inclus în rândul scriitorilor e o lugubră amăgire. Nici trei, opt sau zece cărți nu dau certificatul de "scriitor", după cum nici un critic literar nu scapă de păcatul de a emite judecăți estetice suficient de sigure și de stabile. Sper că nu va ironiza vreun cititor al acestor considerații citarea versurilor eminesciene din strofa care începe cu "*multe flori sunt, dar puține...*"

Considerația de mai sus a fost stimulată de o convorbire amiabilă cu profesoara Florica Ranta Căndea, redactorul-șef al foii de cultură *Gutenberg*, prin care ne reproșam (reciproc desigur) că prea încurajăm autori și promovăm texte pe alte criterii decât cele valorice. Critica de direcție este necesară, iar asumarea unor principii clare în publicarea unor preținși scriitori ne fac părtași la mici neadevăruri, adică minciuni amăgitoare. Mi-a dat dreptate, dar mai spunea cu convingere și cu speranța împlinită a manipulării mele că în suflet suntem (prea) buni, iar bunătatea poate fi răsplătită la un moment dat de descoperirea unei valori literare autentice, iar pentru aceasta merită să riscăm. Mai zice, simbolic, distinsa poetă, eseistă, monografă și publicistă că înălțimile montane sunt precedate de dealuri, iar asemenea oportuniști sunt la fel de necesari ca și gloria împlinită. Criticul literar, înzestrat cu o cultură estetică, filosofică, literară, fără moralism se întâlnește mult mai des cu eșecurile și cu prognosticurile vizavi de textele date spre lectură.

Când a dispărut cenzura, în urmă cu vreo 30 de ani, n-a dispărut autocenzura și fiecare individ poate scrie și publica orice, se crede un pegas, mâncător de jar, declarându-se cu cea mai candidă inocență scriitor. Desigur că nu e chiar așa, iar noi, analiștii de texte, continuăm să mințim și să încurajăm nonvalori și oportuniști.

Cele de mai sus țin de o anumită strategie pentru a îndemna cititorii la lecturarea opiniei mele despre Florica Ranta Căndea, profesor emerit de literatură și scriitor care, prin acest volum, vrea să dea seama, să se mărturisească, să inventarieze, până la ambiția exhaustivității, toate scrierile sale în decurs de 40 ani, adică din 1980 până în 2020. Am credea că volumul II din *Out/in* a fost conceput ca volum aniversar, când torsul anilor a albit vremea, dar aceeași vreme pandemică n-a îngăduit o sărbătoare în care aplauzele să străbată până spre Macea, locul nașterii sale, până la Timișoara, spre fiul său, distinsul artist plastic și universitar, Cristian SIDA.

După opinia mea, *Out/in* are trei componente subtil diferențiate: primele 30 de pagini sunt îndreptate spre sine, apoi următoarele 120 de pagini sunt titluri (inventariate) și extrase din activitatea publicistică și scriitoricească, iar ultimele circa 30 de pagini se configurează într-un "jurnal de călătorie imagină", un fel de poem poezesc, despre "descoperirea la persoana întâi".

Cartea începe cu poemul "*Când eram mamă*", o splendidă meditație a condiției umane, identificată prin ocheanul unei femei zâmbărețe, cu coc, ochelari și colier alb profilat pe o bluză neagră, transmitând un ecou de împlinire, glisat între versul de început "*Când eram mamă*" și "*Când și mai Mamă nu voi fi*". E o autobiografie sintetică, o trecere prin timp a unui destin feminin, sub forma unei scrisori către un fiu:

*"Când
Tot mai Mamă
Aș fi fost,
Fiule,
Melopeice ecouri
Ne îngenuncheau
Anii
Nenumărați în dans
De lanternă
Și tremur în glas
Oare
Cât a mai rămas,
Fiule..."*

(acest text, ca un fel de prolog, devine sursă, izvor de sentimentalitate, care indică valorizarea lui într-o amplă analiză stilistică).

Abia, mai apoi, autoarea se explică: "*Prezentul volum de carte nu a fost realizat întâmplător*". Plăcerea scrisului este "*o boală fără leac*", iar "*această carte are valoare de document*", mărturisind despre "*vremea de 40 de ani, de când au încărunit pomii, dar nu s-au veștejit roadele*". "*Cu mine și dinafara mea*" se încheie cu o mărturisire de credință "*cartea este un remediu*", după care urmează "*prezentul în referințe critice*", adică un fel de ce-ai făcut în ultimii 30 de ani. Scrierile lui Florica Ranta Căndea, după propria mărturie, s-au coordonat în jurul a trei domenii: **însemnări lingvistice** (cu trilogia despre Macea, satul său natal, dar care adună vreo șapte volume); **însemnări profesionale** (lirice, proză, scrisori imaginare, cf. Pagini trăite, cinci volume) și Clipe trăite (antologie de "simțiri personale") și "**auxiliare didactice**" (profesoara ce gândește la elevii săi). În fine, biografia recentă a autoarei se axează în jurul publicisticii, încununată de includerea în Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România. Pentru configurarea profilului său intelectual și scriitoricesc, F. R. Căndea aduce în completare un gând frumos al publicistului Dorin Ocneriu ("*de ce o iubim pe această doamnă a scrisului arădean?*"), un interviu amplu oferit Ligyei Diaconescu, o definiție de dicționar elaborată de

Horia Truță (C. F. "*generează un entuziasm molipsitor înnobilit de epitet*"), precum și un interviu imaginar la Marea Neagră, acolo unde "*m-am desfășurat cu simfonia valurilor, respirând un pumn de stele*", venind la apa sărată "*cu un petec de câmpie de la șes, dintr-un oraș apusean...*". E un început cald, afectuos, luminat de o stare sufletească candidă și plină de înflăcărare.

"*Eu despre alții*", "*Alții despre mine*", precum și multe alte conținuturi se înșiruie pe ani, pe titluri, pe publicații și pe tematică: evocări, însemnări, consemnări, studii, dialoguri (ne)convenționale, prefețe, apariții în presa virtuală, confesiuni inedite ș.a. Sunt 120 de pagini, cu sute de titluri de articole, știri, studii literare, culturale ori istorice, începând cu anul 1988 și până în prezent. În această perioadă, F. R. Căndea a publicat 25 de cărți și circa 1000 de texte în presă locală, națională și internațională. Ca să leg de ceea ce afirmam la început, F. R. Căndea a publicat volume de o diversitate tematică, dând un raft întreg de bibliotecă, și iață peste o sută pagini cu titluri inventariate cu rigurozitate, fiind adeseori jenată se se numească "scriitor", spre deosebire de alții care, cu vreo broșurică la vreo editură obscură, își anină în CV calitatea de "scriitor". Fiecare (se) percepe o realitate în funcție de anumite criterii, din care lipsesc valorile și modestia, fiind înlocuite cu făloșenie și falsa stima (exagerată) de sine.

Activitatea literară, publicistică și științifică a Floricăi R. Căndea îi susține gloria de a purta eticheta de scriitor deplin al literaturii române. În volumele lirice, acelea ale "*Paginilor/ Clipelor trăite*", poeta aglomerează emoțiile trăite într-o expresivitate rafinată, încondeind cuvintele cu răsuciri stilistice și cu sensuri diafane, generatoare de tensiuni mitice. Ruperea calculată și manieristă a discursului liric în versuri scurte cât o respirație, se configurează într-o vitrină cu metafore, aranjate sub forma unui cocteil verbal, un fel de încălțire disimulată de pudoare și acrobații ale limbajului: "*Când/ voi fi fost/ Mamă,/ Lumina din pleoape/ se deșteaptă/ la tic de pendul/ și mă întrezărea/ în lanul de Spice/ cu tămâiat vin/ cristic*". Etc.

În volumele de cercetare monografică, de recuperare a spiritului contemporan al satului său natal, Macea, de lângă Arad, F. R. Căndea "ordonează" istoria unui topos într-un studiu

multidimensional, o reprezentare complexă a condiției umane specifică unei comunități rurale. Documentarea ”pe teren”, identificarea (și descrierea) obiceiurilor, tradițiilor, ritualurilor, a limbajului în grai ori a costumației, cu fotografii, mărturii directe, descrieri istorice și multe altele o recomandă printre destoiniciii istorici și etnografi importanți arădeni.

Activitatea publicistică a F. R. Câdea i-a fost apreciată de către UZPR, care a cuprins-o între membrii săi, pentru colaborarea la diferite publicații, inclusiv gestionarea apariției foii culturale *Gutenberg*, aflată la 10 ani de apariție și la al 40 – lea număr. Toate acestea sunt argumente pentru includerea Floricăi Ranta Câdea în rândul celor care-și pot arbora aura de SCRITOR.

După această paranteză, cerând îngăduința cititorilor pentru amplexarea ei, vom analiza a treia parte a volumului ”*Out / In*” (2020), un superb ”*Jurnal de călătorie. Descoperirea de la persoana I*”, despre deciziile afective ale Aneliane și ale lui Anelian, decizii de reflectare paralelă în oglindă a dublului personaj. După cum ne-a obișnuit cu figurația (Crinaria, Antonia etc.), având ca personaj nume variate, de această dată a îmbrăcat platoșa perechii Aneliana și Anelian, în fapt însăși autoarea, în dublă înfățișare feminină și masculină, închipuindu-se personaj al propriilor considerații sentimentale. Astfel cuvintele primesc valoare estetică, fiind însetate cu nuanțe afective și sentimentale. Cum? Florica Ranta Câdea lirizează prin intermediul personajelor, descoperindu-se pe sine atingând vârful contemplației despre sine și întru sine. În uitarea contemplativă, cuvintele o iau razna, mimând izvorul și împrăștiindu-se în labirinturi de semnificații, dificil de înțeles, dar fastuos de expresiv: ”*timpul zburda printre cireșe de mai ca niște maci răsărind din salba de stânci ce ademenea, ca un fâsâit de ceai, parcul și surâsul aleilor*”.

Cuvintele se înșiruie la marginea osândirii lor de logica minții, dizolvând orice rațiune în limbaj poetic: ”*Călătoria cu Aneliana nu era prevăzută, cum nici zănatic, dar frageda ei glumă de la masă, nu prezicea că va urma o altă călătorie, cea din vis, unde șoldurile ei dansau pe inele de ani și rătăcite manuscrisuri*” (p. 153). Mai apoi scrie despre ”*prefața ferestrelor*”, ”*cireși de lotus*”, ”*batistă pentru ultima*

ninsoare”, ”*crustă de coniac*”, ”*spălarea mâinilor de atâta plecare*”, ”*trupul meu se spală de poezie*” și multe alte alogisme lirice. În fine, ”*trenul o luă încet de la peron precum un măr din pom, iar mâna mea îi cuprinse mijlocul pudrat de plutire*”. Și astfel, în stilul schwarțian din ”*Vocabule*”, limbajul folosit dă un spectacol al renașterii prin focul cuvintelor arse de nerăbdare să devină vise ori simboluri ale eului. Douăzeci de Aneliani și douăzeci de Aneliane ”*decid*” frumusețea clipelor de uitare, un fel de chemare a absolutului prin intermediul magiei cuvintelor zgândărite și alungate din înțelesul lor comun și eteric.

Volumul *Out / In* (2020) re(con)stituie biografia intelectuală a Floricăi Ranta Câdea, venind în completarea tomului întâi publicat în 2019. Împreună, dau seamă asupra activității scriitoricești a unei profesoare de limbă românească, înzestrată cu pasiunea pentru lirism și patima pentru așezarea satului său natal în rândul localităților care și-au durat un confort spiritual original. Nostalgia experienței din anii copilăriei organizează memoria scrisă în două trilogii despre Macea, mărturisind, în grai măcenesc, un destin al unei comunități.

Și acum, o concluzie la un bilanț. Conținutul volumului solicită răspunsul la o întrebare sugerată: cât de scriitor este scriitorul Florica Ranta Câdea? Cele 25 de cărți, cele peste 1000 de articole, stilul poetic modern și înmugurit într-o arhitectură simbolică, monografiile sentimentale și dospite într-o baie de lirism, rezonarea la evenimentele culturale cotidiene, atașamentul față de publicistică și neliniștea de a fi exemplaritate, precum și altele îi întrețin vocația de scriitor.

Fără timiditate și cu curajul întreținut de o operă viguroasă, Florica Ranta Câdea poate intra pe poarta literaturii temeinice a culturii române, chiar mai târziu decât i-ar fi fost hărăzit și chiar mai devreme de câte mai are de scris. F. R. Câdea este omul de bun simț, având o doză de altruism, pe care de atâta vreme înmugurește lauri și florile rare ale Bujorului de munte.

COVID-19 – OPROVOCAREA SECOLULUI XXI

Dr. Mihaela ORODAN LEUCIAN

INTRODUCERE

Secolul XXI ne-a surprins prin noutatea unei experiențe pe care marea majoritate a omenirii actuale nu a prevăzut-o: Pandemia Covid-19.

Toate datele actuale consideră originea apariției acestei infecții, China – orașul Wuhan - zona Hubei, focar de infecție- o posibilă piață de animale care vindea animale vii ceea ce a dus la concluzia transmiterii zoonotice a virusului (atenție reguli de igienă). De ce a apărut această epidemie? Omenirea s-a confruntat în ultimul secol cu câteva pandemii pe care merită să le amintim pentru a înțelege existența unor semnale legate de activitățile noastre începând cu războaiele, circulația intensă între continente, defrișarea excesivă, etc. care nu pot să nu aibă repercusiuni asupra stării de sănătate atât a animalelor cât și a oamenilor; nu trebuie să uităm că “Virusurile reprezintă cea mai simplă formă de viață acelulară. Virusurile nu sunt considerate ființe vii, dar cu toate aceste dispun de material genetic, aflându-se la intersecția dintre viu și neviu. Spre deosebire de celelalte forme de viață, nu consuma hrană și nu produc energie.” (Wikipedia).

EPIDEMIOLOGIE

Să le luăm în ordine cronologică:

Gripa spaniolă -1918-1920 a cuprins China, Marea Britanie, SUA, Brazilia, Noua Zeelandă, Indiile Olandeze, Ghana, insule din Pacific, afectând se pare mai mult populația tânără. În 1957 omenirea s-a confruntat cu gripa asiatică, care a avut în rolul principal subtipul H2N2, de proveniență aviară. A cuprins Singapore, Hong Kong și SUA cu aproximativ 1,1 milioane de victime. În 1968, a apărut gripa Hong Kong (H3N2) înrudit cu H2N2. Cercetările au arătat că foarte probabil originea virusului e legată tot de porci, ca intermediar între păsări și om. Forme ale gripei Hong Kong au reapărut în 1969, 1970 și în 1972, făcând peste 1 milion de victime. Ulterior acestor 3 gripe au apărut **SARS și MERS** (1,2,3,4,5,6,7)

Revenind la SARS- Cov2 trebuie amintit că pentru cine nu cunoaște lumea Chinei (populație de 1,5 miliarde de oameni, o populație extrem de numeroasă), poluarea este o problemă evidentă (soarele în multe zone ale Chinei nici nu-l zărești datorită smog-ului). Dincolo de toate acestea există încă zone ale Chinei unde se consuma diverse animale (aspect interzis parțial în acest moment), va

fi însă f. greu să oprești consumul acestor alimente, pentru că în cultura tradițională există acest obicei de mii de ani. De ce s-a transmis acum? Pentru că oamenii prin industrializare au distrus flora și fauna multor animale și există aceste riscuri inerente atunci când deranjezi ecosistemul. Deși există mai multe discuții am convingerea că apariția ei a fost determinată de un cumul de factori care îi include și pe cei menționați mai sus.

De ce atât de mulți infectați? Pentru că statistica a demonstrat existența multor purtători asimptomatici care în timp ce unii se imunizează „din mers”

transmit infecția celor cu imunitate mai scăzută cum sunt vârstnicii sau pacienții cu afecțiuni preexistente.

O altă problemă sensibilă în suprimarea răspândirii epidemice este faptul că simptomele pot apărea într-un interval de aproximativ două săptămâni de la expunerea la SARS-CoV-2. COVID-19 este un virus ARN non-segmentat cu polaritate pozitivă care face parte din familia Coronaviridae(8). Această familie cuprinde: Patru tulpini de coronavirus care sunt larg răspândite și care cauzează afecțiuni respiratorii ușoare, așa numita „răceală uzuală” (aceste tulpini pot cauza pneumonie virală în cazul pacienților care au comorbidități asociate).

SIMPTOMATOLOGIE

Conform OMS există patru tipologii de îmbolnăvire cu COVID-19:

- persoane care nu prezintă simptome. O parte din persoanele expuse la virusul SARS-CoV-2 până în prezent au fost infectate fără a prezenta simptome. Proporția lor este greu de stabilit, având în vedere că acestea sunt mai greu de identificat, dar teoria spune că atunci când se va imuniza 70 % din populație pandemia se va stinge, acesta este motivul pentru care sunt convinsă că această „poveste” va mai avea episoade (iată ce se întâmplă în acest moment).

- persoane cu infecții ușoare ale căilor respiratorii superioare, care au simptome ușoare de febră și tuse,

- persoane cu simptome de gripă puternică

- persoane cu simptome de boli respiratorii grave, cel mai adesea, de pneumonie.

În ceea ce privește copiii, infecția pare să fie mai rară la această grupă de vârstă, iar când are loc, este de cele mai multe ori o formă ușoară;

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) anunță că cele mai comune simptome de COVID-19 sunt febra peste 37,5, odinofagia starea de oboseală, mialgiile și tusea seacă. După cum știm virozele se tratează doar simptomatic, adică repaus la domiciliu, controlul temperaturii, hidratare și odihnă, acesta

este motivul pentru care nu există un tratament specific nici în cazul de față. Simptomatologia Covid-19 se încadrează în tabloul specific al virozelor cu o caracteristică esențială dată de contagiozitatea persoanelor asimetrice.

TRATAMENT

Distanțarea socială mai corect fizică impusă chiar de caracteristicile acestui virus, măsoară eficiența până la un punct. În orașe, boala încă se poate transmite între cei care locuiesc în aceeași casă sau care merg la magazine să cumpere bunuri de strictă necesitate sau hrană. Persoanele care se simt bine și nu au absolut niciun simptom încă pot, fără să-și dea seama, să le transmită boala celor din jurul lor. Igiena personală adică spălarea frecventă cu apă și săpun, utilizarea soluțiilor dezinfectante pentru mâini.

Conform unui ghid de tratament publicat de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), „în momentul de față nu există dovezi pentru a recomanda un tratament specific anti-COVID-19 pentru pacienții cu această boală. La această oră se discută f. mult despre tratamentele inițiate în infecția cu Covid-19 și este în același timp important să înțelegem că nu există un consens general valabil vis a vis de un protocol final. De ce? Din mai multe motive: pe de o parte pentru că moartea atâtor oameni într-un timp atât de scurt a ridicat multe semne de întrebare astfel încât cercetătorii, medicii, microbiologii, virusologii au încercat să îmbunătățească tratamentul, pe de altă parte tratamentele inițiate au dat de multe ori greș astfel încât s-au încercat alte variante care au fost aplicate în context fiziopatologic. Pe de altă parte antibioticele nu funcționează împotriva virusurilor, funcționează doar pe infecții bacteriene. Ele au fost asociate doar în caz de suprainfecții bacteriene.

La această oră medicii reconvertesc medicamente folosite pentru alte afecțiuni, bazându-se pe experiența căpătată „pe câmpul de luptă” – fie în timpul epidemiilor de SARS (2002-2003) și MERS (2012), fie acum, în spitalele din întreaga lume – sau pe diverse ipoteze mai mult sau mai puțin personale.

Pornind de la aceste aspecte consider că și acest tratament nespecific ar trebui modulată în funcție de problemele pacientului.

Tratamentul poate cuprinde 3 tipuri de terapii:

-fitogemoterapia, acupunctura și apiterapia.

Personal le-am folosit pe toate 3 în funcție de situația în care s-a aflat pacientul și de posibilitățile terapeutice din momentul respectiv.

CONCLUZIE

Covid-19 este o infecție care se poate limita strict la o simplă viroză dar poate determina și complicații severe soldate cu decesul pacientului. Din acest motiv dincolo de înțelegerea clară a

mecanismului fiziopatologic al bolii este nevoie să încercăm o abordare mai complexă a pacientului înainte ca acesta să ajungă în unitățile de terapie intensivă. Acest aspect presupune cunoașterea posibilităților de combinare a tratamentelor cu atât mai mult cu cât nici o boala virală, deci nici actuala pandemie cu Covid-19, nu beneficiază deocamdată de tratamente specifice.

(Acest material îl publicăm la recomandarea doamnei dr. Elena Stana Szentesi)

MACEA 640 ÎN ANUL 2020

(Inaugurare 26 august 2020 Colecția etnologică
Cristian Vuin)

Ioana NISTOR

Mărturii ale trecutului strămoșilor măceni... obiecte care astăzi păstrează doar amintirea și parfumul celor care au fost... devin parte a prezentului, devin de o profunzime copleșitoare, păstrând credința strămoșească ținută cu sfințenie de moșii și strămoșii noștri, specificul nostru de viață și cultură

CRISTIAN VUIN
Colecția
etnografică
„A lu Litău”,
Macea, jud. Arad

Semnează în această ediție

CONSTANTIN AVĂDANEI
CARINA BABA
CARINA ANCA IENĂȘEL
CAMELIA BELEI
FLORICA R.CÂNDEA
TEODOR GROZA DELACODRU
CĂTĂLIN DRĂGAN
LIGYA DIACONESCU
LAURA TAHA DOBLE
ANTON ILICA
VALERIU ILICA

ROXANA LĂDUNCĂ
MIHAELA ORODAN LEUCIAN
IOANA NISTOR
LIVIU NADIȘ
MARGARETA NERON
YVONNE D'NICE
EUGEN PĂDUREAN
MARIANA POPA
HORIA TRUTA
MARCELA ZAHA

Nota redacției:

Această ediție de septembrie a revistei este ilustrată cu imagini de la Inaugurarea Colecției Etnografice Cristian Vuin, Macea, 26.08.2020. Salonul Gutenberg Arad a fost prezent cu donație de reviste alături de delegați din județul Timiș prin Delia Rădmănăștean și Aurel Bancu alături de reprezentanții Consiliului Mondial al Românilor din Atlanta (Via București prin doamna Maria Cristescu). Vom reveni cu alte înscrisuri.

Revista Gutenberg precizează:

Vă rugăm să expediați materialele pentru luna decembrie 2020 până în data de 15 septembrie la următoarele adrese de email candeafoare@yahoo.com, tel. 0745263205; carina.anqa@gmail.com; tudlore@yahoo.co.uk

Materialele vor fi însoțite de o fotografie a autorului, conținut o pagină A4, scris cu font Times New Roman, caracter de 10, text corectat cu diacritice.

Vom încerca, pe cât posibil să inserăm și alte fotografii în măsura spațiului, însă nepreluate de pe internet, la fel, vom publica doar materiale inedite, cu trimitere la o sursă bibliografică (exclus internet sau webografie). Manuscrisele nu se înapoiază. Revista Gutenberg - Universul Cărții găzduiește opinii, creații sau înscrisuri ale autorilor, din segmente culturale, cotidiene, mozaic, panoramic etc, dar responsabilitatea conținutului fiecărui text, aparține autorului în exclusivitate. Manuscrisele nu se înapoiază, materialele în excedent vor fi luate în seamă pentru viitoarele ediții cu precizarea expresă de a nu se depăși conținutul unei pagini A4.

Colegiul Editorial - Redacțional

Foaie culturală, recunoscută de C.N.C.S.I.S.
ISSN 2248 - 308X
ISSN-L 2248 -308X

Ideea de patriotism la români

Valențe umane dintr-un univers aparte. Trăiri interioare și exterioare ale unui militar de carieră
Ioan Avădanei. Amintiri

LUNCH GLAMOUR WITH CONSTANTIN AVĂDANEI

DE SÂNZIENE,
LA MUZEUL DE ETNOGRAFIE ȘI
FOLCLOR DIN VLADIMIRESCU
CU MARIA AIFTINCĂI

Foto: Octavian Mircea Boran și Mircea Dan Irimescu
Selecție și aranjament foto: Carina A. Baba

ISSN 2248-308X
ISSN-L 2248-308X